

ประกาศ พระราช บัญญัติ

แถ

พระราชกำหนดต่าง ๆ รชกาลที่ ๕

ปี ร. ศ. ๑๑๕

โรง พิมพ์บำรุง นุกฤตกิจ

พิมพ์ครั้งแรก ๑๐๐๐ ฉบับ

ราคาเต็ม ๓๖ ๔ บาท

สารบัญ

กฎหมายรัชกาลที่ ๕ ปี ร.ศ. ๑๓๕

พระราชบัญญัติตรวจพิจารณาความมิโทษสำหรับไซ้ ไปพลางก่อน หน้า ๗

พระราชบัญญัติ ตั้ง ขาหลวง พิเศษ สำหรับจัดการแก้ไข

ธรรมเนียมศาล ยุติธรรม หัวเมือง ทั้ง ปวง คก ๑๓๕ หน้า ๔๗

พระราช ราช บัญญัติ กระบวน พิพิจารณาความแพ่ง คก ๑๓๕

พระราชดำริห์ หน้า ๕๘

หมวดที่ ๑ ว่าด้วย นาม ที่ ใช้ ฎ รัชกาล พระ ราช บัญญัติ

แต่อธิบาย คำ ๗ ๖๓

หมวดที่ ๒ ว่า ด้วย อำนาจศาล ๗ ๖๒

หมวดที่ ๓ ว่า ด้วย พิพิจารณา อันคู่ ความ ทำ สัญญา กัน

กะ ข้อ ประเด็น ลง ให้ คัด คัด ๗ ๖๔

หมวดที่ ๔ ว่า ด้วย ลักษณะ ของ ความ ๗ ๖๗

หมวดที่ ๕ ว่า ด้วย ลักษณะ พิพิจารณาความ มิ โทษ สำหรับ ไซ้ ๗ ๗๑

หมวดที่ ๖ วิช ของ คดี ที่ เกี่ยว ด้วย ตัว มัด ไซ้ เงิน แต่

ตัว มัด สั่ง เงิน ๗ ๗๕

หมวดที่ ๗ ว่า ด้วย พิพิจารณาความ แพ่ง สามัญ ๗ ๗๘

หมวดที่ ๘ ว่า ด้วย ลักษณะ พยาน ๗ ๗๗

หมวดที่ ๙	ว่าด้วยลักษณะชาติตถะตติสันคต ทศิศุความ ไม่พร้อมกัน	หน้า	๘๘
หมวดที่ ๑๐	ว่าด้วย บังคับ ใน กระบวน พิจารณา	๗	๘๓
หมวดที่ ๑๑	ว่าด้วย วาง เงิน กตาง ค้าต	๗	๘๗
หมวดที่ ๑๒	ว่าด้วย ถอน พ้อง แต่ ยอมศุความ กัน	๗	๘๘
หมวดที่ ๑๓	ลักษณะจต ถอย คำสำนวน	๗	๑๐๓
หมวดที่ ๑๔	ว่าด้วย หมาย บังคับ ฤๅ หมาย คำตั้ง	๗	๑๐๒
หมวดที่ ๑๕	ว่าด้วย หมาย เรียก ผู้แพ้คดี มา ได้ตถ	๗	๑๐๔
หมวดที่ ๑๖	ว่าด้วย การ บังคับ เร่ง ให้ ต้า เร็ง ตาม คำพิพากษา	๗	๑๐๖
หมวดที่ ๑๗	ว่าด้วย ลง โทษ ผู้ที่ ไม่ ทำ ตาม บังคับ	๗	๑๑๒
หมวดที่ ๑๘	ว่าด้วย ลักษณะ อุทธรณ์	๗	๑๑๔
หมวดที่ ๑๙	อนุญาโต ตฤตการ	๗	๑๑๗
หมวดที่ ๒๐	ว่าด้วย ศุความ คน อนุญาต	๗	๑๒๓
หมวดที่ ๒๑	ว่า ต่าง แก่ต่าง	๗	๑๒๔
หมวดที่ ๒๒	ว่าด้วย ศุ ความ คาย ใน ระหว่าง พิจารณา	๗	๑๒๕
หมวดที่ ๒๓	ว่าด้วย ตระเมิต อำนาค ค้าต	๗	๑๒๗
หมวดที่ ๒๔	ว่าด้วย พระราช กำหนด กฎหมาย เต็ม	๗	๑๒๗
	พระราชบัญญัติ ว่าด้วย ไม่ซุง แต่ ไม่ท่อน ที่ ตวง ตราฉบับ เต็ม	๗	๑๔๘
	พระ ราชบัญญัติ ช่ว ส้มย สำหรับ บ้องกัน โรคสัตว์ พหุหะนะ	๗	๑๕๖

พระราชบัญญัติ เลก วิช พิจารณา โจรณู รวยตามจารีตนครบาด นำ	๓๕๘
พระราช กำหนด ญู ตำเรีจ ราชการ แผ่น ดิน	๓๖๗
ประกาศสงกรานต์	๓๗
ประกาศ ให้ ไซ้ พระ ราช กำหนด ตัง ศาล รับตั้ง พิเศษ	๓๘
ประกาศ เปลี่ยน กรวม การ ศาล รับตั้ง พิเศษ	๓๙
ประกาศ ว่า ด้วย ญัต พิจารณา ความ แพ่ง	๓๐
ประกาศขยาย ความ แห่ง พระราชบัญญัติ การ พนัน ศัก ๓๑๓	๓๔
ประกาศเพิ่ม อำนาจ กรวม การ คัด สิ้น การ นา	๓๗
ประกาศเปลี่ยน ตำแหน่ง เสนาบตี ๓ กระทรวง	๓๗
ประกาศตั้ง ตำแหน่ง ญู แทน เสนาบตี กระทรวง วจ	๓๗
ประกาศตั้ง ข้าหลวง พิเศษ รับประจำการ ๓ นาย เป็น ญูจัด การ	
แก ไซ้ ธรรม เนียม ศาล ยุติธรรม หัวเมือง ทังปอง	๕๒
ประกาศขยาย อำนาจกรวมการพิเศษชำระความวิวาทเรื่องทีนา	๕๓
ประกาศยก เลิก ตำแหน่ง เสนาบตี กระทรวง มุราชาร	๕๕
ประกาศแก ไซ้บางมาตรา ในพระราชบัญญัติเครื่องชคัยราชอิศริยาภรณ์	
อนู มีเกียรตคิคุณรุ่ง เรือง ยิง มหาจักรกรี บรมราชวงษ	๕๖
ประกาศยกกรม สตรีสัตว์ชน กระทรวง กตาโหม	๕๗
ประกาศให้ ไซ้ พระ ราช กำหนด ตัง กรวมการ ศาลรับตั้ง พิเศษ	๕๘
ประกาศ กำหนด โทษ ญูแพคตมี โทษหลวง	๖๗

ประกาศพระ ราชบัญญัติ สัตว์ พานระ แก่ ไชใหม่	หน้า ๓๕๘
ประกาศ เป็ถึย่น ตำแหน่ง เ่งนาบตีกระทรวงยุติธรรม	๗ ๓๒๓
ประกาศ กระทรวง พระคลังมหา คีมบตี	๗ ๓๒๘
ประกาศสำหรับ ด้นาม ตติคัย ยุติธรรม	จะ กำหนด โทษ
ผู้ แพ็คตี มีโทษ หลวง	๗ ๓๖๗
ประกาศ ใน การ เ่งตีจ พระ ราช ดำเนียร ประ พาศประเทศ ยุโรป	๗ ๓๗๘
ประกาศเงิน ค่ำ ราชการ ชุน หมั้น แด ไพร์ หลวง	๗ ๓๘๒
กฎ ชัย บังคับ เ่งนาบตี กระทรวง ยุติธรรม	๗ ๓๘๕
ชัย บังคับ ดำหรับ การดอบไต้ ประโยคบูรพท คื่อ (ประโยค ๓)	๗ ๓๘๐

จ่านักหอสมุด

ประกาศสงกรานต์
รัตนโกสินทร ศก ๑๑๕

มีพระบรมราชโองการ ให้ประกาศไว้แก่ชนทั้งปวง บรรดาที่นับถือ
พระพุทธศาสนา แด่ธรรมเนียมปีเดือนวันคืน อย่างเช่น ไร่ ในสยาม
ให้ทราบทั่วกัน ว่า

ปีฉลู อัฐศกนี้มีอธิกมาส โดยสุริยคติคาด เป็นปรกติ สุริยทิน
ปีนี้ พระอาทิตย์จะขึ้นสู่วราษเมษ ณวันเสาร์ที่ ๑๓ เมษายน รัตน
โกสินทร ๑๑๕ เวลาบ่ายค่ำแล้ว ๔๘ นาที เป็นวันมหาสงกรานต์ วันอาทิตย์
ที่ ๑๒ เมษายน เป็นวันเนา วันจันทร์ที่ ๑๓ เมษายนเป็นวันเถลิงศก ๕
ศกจุลศักราชใหม่เป็น ๑๒๕๘ ในเวลา ๕ หุ้ม ๒๒ นาที กับ ๑๒ วินาที เพราะ
ฉนั้น ในปีนี้ การทำบุญ แด่เดือนนักษัตรฤกษ์ สงกรานต์เป็น ๓ วัน
ลักษณะจดหมาย วันคืน เดือน ปีเช่น ไร่ ดังนี้ ตั้งแต่วันพุธที่ ๑
เมษายน ให้จดหมายดังชื่อปีในที่ ปวงว่า รัตนโกสินทร ศก ๑๑๕
ให้ตั้งเลขบนศกนั้น ๒๘ ตามปีแผ่นดิน ไปกว่าจะเปลี่ยนศกใหม่เทอญ

วันจันทร์ที่ ๑๖ มีนาคม รัตนโกสินทร ศก ๑๑๔ วันหนึ่ง วันอาทิตย์ที่ ๕ ตุลาคม รัตนโกสินทร ศก ๑๑๕ วันหนึ่ง เป็นวันประชุมถือน้ำพระพิพัฒน์สัตยา

วันศุกร์ที่ ๑๗ พฤษภาคม รัตนโกสินทร ศก ๑๑๕ เป็นวัน จะทำ พระราชพิธีจรตพระนังคัล ห้ามอย่าให้ราษฎร ลงมือทำนาก่อนวันนั้น คือตั้งแต่วันศุกร์ที่ ๑๗ พฤษภาคมมา ให้ทำนากายหลังพระราชพิธีต่อไป

คตชด พระราช อาณาเขต

วันวิสาขบูชา ที่นิยม ไน คัมภีร์ อรรถกถา ว่าเป็นวันประสูติ แด ครัตูร์ แด พระปรีณิพพาน ของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า นั้น ใน บัน นิก ขัตตฤกษ์ วิสาขบูชา บูรณมี ตก ในวัน อังคาร ที่ ๒๖ พฤษภาคม รัตนโกสินทร ศก ๑๑๕

วันเสาร์ที่ ๒๕ กรกฎาคม เป็นวัน เข้าปฐมพรรษา วันจันทร์ที่ ๒๔ สิงหาคม เป็นวัน เข้าปัจฉิมพรรษา วันพุธที่ ๒๓ ตุลาคมเป็นวันมหาปวารณา ที่เรียกว่าออกพรรษา

วันจันทร์ที่ ๑๖ พฤศจิกายน เป็นวัน พระระชพิชังของ เปரியง ยก โคม วันอังคารที่ ๑ ธันวาคม เป็นวันตโคม ให้พระบรมวงษานุวงษ์ ข้าทูล ถอง ชู้ พระบาท แด ราษฎร บรรดาซึ่ง ได้ยก โคมตตโคม จึงได้ทราบแล้ว ทำตาม กำหนดนี้ เทอญ

วันศุกร์ที่ ๒๐ พฤศจิกายน เป็นวัน ชีพ้อพราหมณ์ จะได้ทำ พระราชพิธี กฤติ เกษายนเทว ถัดาน

ถ้าจะทำ มาฆบูชา จาคูรงค ต้น นีบาต ซึ่ง นิยมว่า เป็นวันที่ชุมนุม
พระสงฆ์สาวก ๑๒๕๐ พระองค์ พระสัมมาสัมพุทธเจ้า ได้ ทรง แสดง โอวาท
ปาติโมกข์ ในที่ชุมนุม นั้น ควร ทำวัน พุษา ที่ ๑๗ กุมภาพันธ์

วัน นีชี่ พ่อ พรหมณ์ จะ ได้ ทำ พระราชพิธี ศิวาราตรี ณ เทเวศรสถาน
พระราชพิธีเชนท รัศวด้านาน ต้อง ครั้ง คง ทำ ใน วันที่ ๑๖ ที่ ๑๗
มีนาคม รัตนโกสินทร ศก ๓๓๕ ครั้ง หนึ่ง ทำ ใน วันที่ ๑๐—๑๑ ตุลาคม
รัตนโกสินทร ศก ๓๓๕ ครั้ง หนึ่ง

พระราช พิธี ธารท คง ทำ ใน วันที่ ๕ ที่ ๕ ที่ ๖ ตุลาคม ตาม รา
ตรี ให้ การ เบน เสร็จ ใน วันที่ ๗ ตุลาคม

พระราช พิธี ฌัทร มงคล คง ทำ ใน วันที่ ๘ ที่ ๓๐ ที่ ๓๓ ที่ ๓๒

พฤศจิกายน

วันจันทร์ที่ ๑๒ พฤศจิกายน เบน วัน ประ ชุม ถวาย บังคม พระบรมรูป
พระราช พิธี ตรี ยา ถวาย เริ่ม ตั้ง แต่ วัน เสาร์ ที่ ๘ มกราคม ไป ถึง

วัน จันทร์ที่ ๑๘ มกราคม ๓๐ ราตรี

พระราช พิธี ตรี ถวาย เริ่ม ตั้ง แต่ วัน จันทร์ ที่ ๑๘ มกราคม ให้ การ
เบน เสร็จ ใน วัน ศุกร ที่ ๒๒ มกราคม ๕ ราตรี

พระราช พิธี สัม พจฉร ฉินท์ คง ทำ ตั้ง แต่ วันที่ ๒๘ ที่ ๒๘ ที่ ๓๐
ที่ ๓๑ มีนาคม รัตนโกสินทร ศก ๓๓๕

อนึ่ง วัน เสดิม พระชนมพรรษา ใน รัตน โกสินทร ศก ๓๓๕ นี้
ตก ใน วันอาทิตย์ที่ ๒๐ กันยายน เวลา ค่ำ ๓ ยาม ๕๒ นาที กับ ๓๒
วินาที ตาม สุริย คติ กาด

วันฉลอง พระชนม พรวรษา ตกในวันศุกร์ ที่ ๒๕ กันยายน เวลาเช้า ๓ โมง กับ ๓๖ นาที ตามจันทร์ มาศ

วันเฉลิม พระชนมพรวรษา ดม เด็จ พระนาง เจ้า พระบรม ราชเทวี ตกในวันพุธที่ ๘ กันยายน ตามสุริยคติ ภาค

วันเฉลิม พระ ชนมพรวรษา ดม เด็จ พระนางเจ้า พระอรรคราชเทวี แต่ดมเด็จ พระบรม โอรส่าชิราช ดยยาม มกุฎราชกุมาร ตก ในวันศุกร์ที่ ๓ มกราคม ตามสุริยคติ ภาค

ในปีนี้ วันพืชม เป็นวันธงไชย วันอังคารเป็นวันอธิบดี แต่เป็นวันอุบาทว์ วันพฤหัสบดี เป็นวัน โศกาวินาศนี้

วัน เวลา พระอาทิตย์ เปลี่ยน ขึ้น ราศีใหม่ ซึ่งเรียก ว่าดวงกรานต์เดือน แต่พระอาทิตย์ สถิตย์ ราศี ห้าม วัน ตฤถัมมหาศุญ นั้น พระ อาทิตย์ยก ขึ้นดู ราศีเมษ ณวันเสาร์ที่ ๓๓ เมษายน เวลา ย่ำค่ำแล้ว ๔๗ นาที อยู่จนวัน อังคาร ที่ ๓๒ พฤษภาคม เวลา บ่าย ๕ โมง กับ ๓๖ นาที เดือนห้า วันที่ ๓๖ วันที่ ๓๐ มีนาคม วันนโกลสินทร ศก ๓๓๕ แต่เดือนหก วันที่ ๓๘ เมษายน วันที่ ๓ พฤษภาคม เป็นวันตฤถัมมหาศุญ แล้วยกไปราศี พฤษภาคม อยู่จน วันศุกร์ที่ ๓๒ มิถุนายน เวลา ๓๐ ทุ่ม เดือนเจ็ด วันที่ ๓๖ วันที่ ๓๐ พฤษภาคม เป็น วันตฤถัมมหาศุญ แล้วยกไป ราศีเมถุน อยู่จนวันอังคาร ที่ ๓๕ กรกฎาคม เวลา ย่ำค่ำแล้ว ๔๗ นาที เดือนแปด มกราคม วันที่ ๓๓ มิถุนายน วันที่ ๓ กรกฎาคม เป็น วันตฤถัมมหาศุญ แล้ว ยกไป ราศีกรกฎ อยู่จน วันเสาร์ ที่ ๓๕ สิงหาคม เวลา เช้า ๔๗ นาที

เดือนแปดจตุรดาศ วันที่ ๓๖ วันที่ ๓๐ ภกฏาคม เป็นวันตฤถิมหาสุญ
 แล้วยกไปราชสังข์อยู่จนวันอังคาร ที่ ๓๕ กันยายน เวลาเช้า ๓ โมง
 กับ ๓๖ นาที เดือนเก้า วันที่ ๓๘ สิงหาคม วันที่ ๒ กันยายน เป็นวัน
 ตฤถิมหาสุญ แล้วยกไปราชกันย์ อยู่จนวันพฤหัสบดี ที่ ๓๕ ตุลาคม
 เวลาค่ำ ๒ ทุ่ม กับ ๒๔ นาที เดือนสิบวันที่ ๓๐ กันยายน เป็นวันตฤถิ
 มหาสุญ แล้วยกไปราชศุด อยู่จนวันเสาร์ ที่ ๓๔ พฤศจิกายน เวลา
 ย่ำค่ำแล้ว ๔๗ นาที เดือนสิบเอ็ดวันที่ ๓๔ วันที่ ๓๘ ตุลาคม วันที่ ๒
 พฤศจิกายน เป็นวันตฤถิมหาสุญ แล้วยกไปราชพิจิกอยู่จนวันจันทร์
 ที่ ๓๔ ธันวาคม เวลาเช้าแล้ว ๒๔ นาที เดือนสิบสอง วันที่ ๓๔ วัน
 ที่ ๓๐ พฤศจิกายน เป็นวันตฤถิมหาสุญ แล้วยกไปราชธนู อยู่จนวัน
 อังคารที่ ๓๒ มกราคม เวลาบ่าย ๒ โมง เดือนฮาย วันที่ ๒๒
 ธันวาคม เป็นวันตฤถิมหาสุญ แล้วยกไปราชมังกร อยู่จนวันพุธที่ ๓๐
 กุมภาพันธ์ เวลาเที่ยงคืนแล้ว ๒๔ นาที เดือนยี่วันที่ ๕ วันที่ ๓๕ วัน
 ที่ ๒๘ มกราคม เป็นวันตฤถิมหาสุญ แล้วยกไปราชกุมภ์ อยู่จนวันศุกร์
 ที่ ๓๒ มีนาคม เวลาเช้า เดือนสาม วันที่ ๒๓ กุมภาพันธ์ เป็นวัน
 ตฤถิมหาสุญ แล้วยกไปราชเมษ อยู่จนวันจันทร์ที่ ๓๒ เมษายน วัน
 โกลันทร ศก ๓๑๖ เดือนสี่ วันที่ ๗ วันที่ ๒๐ มีนาคม เป็นวันตฤถิมหาสุญ
 หนึ่งวัน ธรรมเนียม ตามวิธีปักขคณนาเป็นวันที่รักษาอุโบสถ
 แด่ประชุมฟังธรรม ซึ่งยกเขียนกันกับวันพระตามเคยมี ที่วัดทุกใน
 ชาวสยามประเทศทั้งปวงนั้น ในบวออกนั้น นับตั้งแต่วัน ๗ ขึ้นค่ำ
 ๓ เดือน ๕ เป็นต้นไป จนถึงวัน ๖ ขึ้นค่ำ ๓ เดือน ๕ ปรากฏเป็น
 ๓๓ วัน คือ

หน้า ๒

ศก ๓๑๕

วัน ๗ ขึ้นค่ำ ๓ วัน ๑ ขึ้น ๙ ค่ำ โยเดือน ๕

วัน ๓ ขึ้นค่ำ ๓ วัน ๒ ขึ้น ๙ ค่ำ วัน ๒ แรมค่ำ ๓ วัน ๓ แรม
๙ ค่ำ โยเดือน ๖

วัน ๓ ขึ้นค่ำ ๓ วัน ๔ ขึ้น ๙ ค่ำ โยเดือน ๗

วัน ๔ ขึ้นค่ำ ๓ วัน ๕ ขึ้น ๙ ค่ำ วัน ๕ แรมค่ำ ๓ วัน ๖ แรม ๘
ค่ำ โยเดือน ๘

วัน ๖ ขึ้นค่ำ ๓ วัน ๗ ขึ้น ๙ ค่ำ วัน ๗ แรมค่ำ ๓ วัน ๓ แรม ๘

ค่ำ โยเดือน ๘

วัน ๒ ขึ้นค่ำ ๓ วัน ๓ ขึ้น ๙ ค่ำ วัน ๓ แรมค่ำ ๓ วัน ๔ แรม ๘

ค่ำ โยเดือน ๑๐

วัน ๕ ขึ้นค่ำ ๓ วัน ๖ ขึ้น ๙ ค่ำ วัน ๖ แรมค่ำ ๓ วัน ๗ แรม ๘

ค่ำ โยเดือน ๑๒

วัน ๓ ขึ้นค่ำ ๓ วัน ๔ ขึ้น ๙ ค่ำ วัน ๒ แรมค่ำ ๓ วัน ๓ แรม ๘

ค่ำ โยเดือน ๒

วัน ๔ ขึ้นค่ำ ๓ วัน ๕ ขึ้น ๙ ค่ำ วัน ๕ แรมค่ำ ๓ วัน ๖ แรม ๘

ค่ำ โยเดือน ๔

วัน ๖ ขึ้นค่ำ ๓ เดือน ๕ บัระกา

รวม ๓๓ วันเท่านั้น นอกกว่า ๓๓ วันนั้น ก็คงต้องกันกับวัน พระตามเคย

พระราชบัญญัติวิธีพิจารณา
 ความ มี โทษ สำหรับ ใช้ ไป พดาง ก่อน
 รัตนโกสินทร ศก ๑๑๕

มี พระบรมราชโองการ ในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาจุฬาลงกรณ์ พระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ดำริดีเห็นชอบเกล้า ฯ ให้ประกาศให้ทราบทั่วกัน ว่า ได้ทรงพระราชดำริเห็น ว่า ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้รัฐมนตรี ปรึกษาปรึกษากัน เรียบ เรียง ข้อพระราชนิติลักษณะ พิจารณาความซึ่ง มี โทษ ขึ้น ใหม่ ให้ ใช้แทน พระราชกำหนดกฎหมาย ลักษณะพิจารณาเดิม ซึ่ง ยัง คง ใช้ อยู่ใน พระราชอาณาจักสยาม นี้ แต่ ว่า การที่ จะ ตรวจ คราว ร้าง แต่ง พระราชบัญญัติลักษณะพิจารณาความ ซึ่ง มี โทษ ใหม่ นี้ ยัง จะ คง ใช้ อยู่ ไม่ แล้ว ทน กับ เวลา ที่ จะ ใช้ พระราชบัญญัติ นั้น บัด นี้ มีความ อายาซึ่ง มี โทษ ยัง คง พิจารณา อยู่ มาก มาย ทั้ง ความ ซึ่ง จะ ได้ พอง ร้อง กัน ขึ้น ใหม่ อีก ใน ศาล ซึ่ง ชำระ ความ มี โทษ เหล่า นี้ ควร ที่ จะ ชำระ ให้ แล้ว เสร็จ ไป เสีย คราว หนึ่ง ก่อน

จึงทรง พระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อม ให้ คราว พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาความซึ่งมีโทษ สำหรับ ใช้ ไป พดาง ก่อน นั้น ไว้ ดังนี้

หมวดที่ ๓

ว่าด้วยลักษณะไต่ส่วนก่อนเวลาพิจารณา

มาตรา ๓ การจับกุมผู้กระทำความผิดต้องตาม
 พระราชกำหนดกฎหมาย ซึ่ง มีโทษ หดง นั้น
 ห้ามไม่ให้เกาะกุมจับตัวคนใดคนหนึ่งมา
 จะเอาตัวคนใดคนหนึ่ง กักขังไว้ สำหรับที่จะ
 พิเคราะห์ความนั้น โดยที่ผู้พิพากษา ผู้มีหน้าที่
 ตามกฎหมายไม่ได้ ออกหมาย ให้เกาะกุมจับ
 ตัวคนนั้นมา เว้นไว้แต่เมื่อจับกุมคนใดคนหนึ่ง
 กำลังทำการผิด ต้องตามพระราชกำหนด
 กฎหมาย ซึ่ง มีโทษ หดง อยู่ที่ใด ๆ คนใด
 คนหนึ่งซึ่ง มีเหตุสงสัยว่า ทำการต้องตาม
 พระราชกำหนดกฎหมาย ซึ่ง มีโทษ หดงจะ หดง
 หักงหนีไปเสียก็ได้ จึงไม่ต้อง ออกหมายจับ
 ก่อนแต่ในหมายจับนั้น ต้องกล่าวโดยย่อไว้
 ด้วยว่า คนผู้ต้องจับนั้น เป็นผู้ต้องสงสัย
 ว่ากระทำความผิดต้องตามพระราชกำหนดกฎหมาย
 ซึ่ง มีโทษ หดง อย่างไร เมื่อใด ณที่ตำบลใด ๆ
 นั้นด้วย

๓ ห้ามไม่ให้จับกุม
 กักขัง โดยไม่มี
 หมายจับยกเสียแต่
 จับกุมกำลังทำผิด
 ตั้งเสียว่าจะหนี

มาตรา ๒ ถ้าเกาะกุมจับเอาตัวคนใด
 คนหนึ่งมาได้แล้ว ก็ให้นำตัวมาส่งยังตราบ
 ที่ กักขังสำหรับแผ่นดินแล้ว ให้พนักงานจับ
 ของคนผู้ต้องจับนั้น ตั้งไว้ในสมุดบัญชี
 แต่ให้จดหมายบันทึกตั้งไว้ด้วยว่า คนผู้ต้อง

๒ คนต้องจับกุมมา
 กักขังแล้ว ต้อง
 จดบัญชีตามเหตุ
 ที่ต้องจับนั้น

จับนั้นต้อง หว่านกระทำ การ ผิด ดั่ง ผิดผิด พระราช
กำหนด กฎหมาย ซึ่ง มีโทษ หลวง อย่างไร เมื่อ ไต
ณ ที่ ตำบต ไต กับ ชื่อ ของ ผู้จับ ฎา ชื่อ ของ
ผู้พิพากษา ผู้มี นำที่ ตาม กฎหมาย ซึ่ง ได้ ออก
หมายจับ นั้น ดึง ไว้ ด้วย จึง ทุก คราว

๓ ต้องได้ ส่วน โน ๕๗
ชั่วโมง ตั้งแต่จับตัว
มา ถ้า เข้าไป ด้วยเหตุ
ใด ต้อง จดหมายไว้
ตาม เหตุ นั้น

มาตรา ๓ บรรดา คน ผู้ต้องจับ มา ทุก ๆ
คน นั้น ถ้า การ ควร ได้ ส่วน ได้
ภายใน ๕๗ ชั่วโมง นับ แต่ เวลา จับ เขา
ตัว มา ไว้ แล้ว ต้อง ให้ เขา ตัว มา ให้ ผู้พิพากษา
ได้ ส่วน คือ

(๑) ให้ ผู้พิพากษา ผู้ ออก หมายจับ นั้น เขา
ตัว คน ผู้ต้องจับ มา ได้ ส่วน ฎา

(๒) คน ผู้ต้องจับ มา นั้น ต้อง จับ มา
โดย ทาง อื่น นอกจาก ที่ ได้ มี หมาย จับ ดึง
ก็ ให้ ผู้พิพากษา คน ไต คน หนึ่ง ผู้มี นำที่
ตาม กฎหมาย เขา ตัว คน ผู้ต้องจับ นั้น มา ได้
ส่วน ถ้า ใน เรื่อง ไต ราย ไต ต้อง ได้ ส่วน เข้า
ไป กว่า ๕๗ ชั่วโมง ตั้งแต่ จับ มา ไว้ แล้ว

ก็ให้ผู้พปากษาผู้ใดส่วนนั้น เจตหมายบนทัก

เหตุการที่ตองชักเข้าไป มิได้ได้ส่วนในกำหนด
นั้นลงไว้ในเรื่องนั้นรายนั้นจึงทุกควา

มาตรา ๔ เมื่อใดตัวคนผู้ตองหา มาแล้ว & ให้ได้ตองพิเคราะห์
ตองให้ผู้พปากษาได้ตองถาม ให้ได้ความ ตูตาม ถ้อยคำที่
แน่ว่า ผู้ตองหา จะให้ การ แก่ คำ ฟ้อง ฎา
คำหาว่ากระไร แต่ให้เอาตัวคนทั้งหลาย
ผู้รู้ เหตุการณ์ ใน คำ ฟ้อง คำหา นั้นมา ตาบาดตัว

ถาม เป็น พยาน เขาถ้อยคำ เป็น หลักฐานไว้
ชั้นหนึ่งก่อน แล้วให้ผู้พปากษาได้ตองพิเคราะห์
ถ้อยคำของ พยาน เหล่า นั้น จึง ตองแท้ว่า พอ
ควร จะ ฟัง เขาว่า คนผู้ตองหา ฎาผู้ตองกล่าว
โทษนั้น มีพิรุชฎาไม่

มาตรา ๕ คู่ความ จะชักใช้ถาม พยาน คนหนึ่ง & คู่ความชักพยานได้
คนใด ตาม พระราชบัญญัติ ดัชนี พยานได้ ทั้ง
พยานฝ่าย โจทย์ ฝ่ายจำเลย แต่ คำ คอบ ของ พยาน
ต่อ คำถาม เช่นนี้ ตองให้ฟังเขา เป็น คำ พยาน ด้วย

มาตรา ๖ ถ้าผู้พปากษาพิเคราะห์ดีเหตุผล & ให้ผู้พปากษามีคำ
แต่ ถ้อยคำของ พยาน ทั้ง ปวง โดย ตองแท้แล้ว
เห็น ว่า ถ้อยคำ ของ พยาน เหล่า นั้น ไม่ควร ฟัง ได้ ที่ พิรุชฎา ไม่

ว่าคนผู้ต้องหามีพิรุณประการใด ๆ ฤๅถ้อยคำ
 ของพยานเหล่านี้ไม่มีมูล พอดีที่จะสั่งให้เอา
 ตัวคนผู้ต้องหาไว้พิจารณาต่อไป เมื่อวินิจฉัย
 เห็นแน่ดังนี้แล้ว ก็ให้ผู้พิพากษามีคำสั่งให้
 ปลปล่อยคนผู้ต้องหานั้นหลุดพ้นไปทีเดียว ไม่
 เกี่ยวของต้องพิพากษด้วยคดีนี้ต่อไป ถ้าผู้
 พิพากษาได้สดวน พิจารณาเห็นตุลย์คำของพยานทั้งปวง
 โดยถ่องแท้แล้ว เห็นว่าถ้อยคำของพยานเหล่านี้
 นั้น พอดีควรฟังได้ว่าคนผู้ต้องหานี้ไม่มีพิรุณบาง
 แล้วแต่ถ้าผู้พิพากษาคาดได้สดวนนั้น มีอำนาจ
 ที่จะพิจารณาความตลอดไปได้ ก็ให้กำหนด
 หนัควินเวลาที่พิจารณาต่อไป แต่ถ้าคาด
 ได้สดวนนั้น ไม่มีอำนาจที่จะพิจารณาความ
 ต่อไปได้ ก็ให้ผู้พิพากษา กำหนดวันแต่เวลา
 ที่จะสั่งคดีนี้ไป ยัง ค่ำต ที่สมควรจะชำระ
 กำหนดเวลาพิจารณาต่อไป แต่ให้สั่งตัวคน
 ผู้ต้องหาไปขังไว้ในครา: คอยกำหนดวัน
 พิจารณา ฤๅจะอนุญาตให้คนผู้ต้องหามีประ
 กันไปก็ได้ แต่ผู้พิพากษา จะเห็นสมควร
 แก่รูปความอันมีโทษหนักแต่เบา

หมวดที่ ๒๓

ว่าด้วยการชำระเป็นความแผ่นดิน

มาตรา ๗ บรรดาความ อาญา ทั้งปวง ซึ่ง
 มี โทษ หลวง เช่น ความ หาว่า ขบถ ประทุษร้าย
 หาว่า กระทำ การ ผิด ร้ายฆ่า คน ตาย หาว่า
 กระทำโจรกรรม ปล้น ฆาตกรรม หาว่า ดอง ดักยิง
 ไฟ หาว่า ล้อ บัง พระ ราชนิกุล หาว่า ทำ เงิน
 ทำ ฐิฐ ทอง แดง ปลอม หาว่า กิน โขก ราษฎร
 กต ธิ ด้วย อาญา ดง เขา เงิน ทอง หาว่า รับ ดิน บน
 ฎา ทน ตำบด หาว่า ข่ม ขืน โทรม หญิง หา
 ว่า ทำ ร้าย คบ พระดำสนา มี การ ทำตาย พระพุทธร
 รูป พระสถูปเจดีย์ หาว่า ฆิกษุ เป็นปราชิก แด
 ความ อาญา อย่างอื่น บรรดา ที่ หากัน ธิ มีโทษ
 หลวง ตาม พระ ราชนิกุล ฎีกา เป็นต้น นั้น ใน
 ความ เหล่านี้ ถ้า ไม่มีคนใด คน หนึ่ง เป็น โจทย์
 พ้อง กล่าวโทษ ผู้ต้อง ตเมิต พระ ราชนิกุล ก็ ฎา
 ถ้า มี โจทย์ พ้อง กล่าวโทษ ผู้ต้อง ตเมิต พระราชน
 ิกุล อยู่แล้ว แต่ผู้นั้น ไม่คิด ใจว่า ความ เรื่อง
 นั้น ค่อ ไป ค้วย เหตุ ประการ ใด ๆ ก็ ธิ ต้อง
 เป็น หน้า ที่ ของ เจ้า พนักงาน กรม ชัยการ แต่ ผู้

๗ ความโทษ หลวง
 ไม่มี โจทย์ ให้ชำระ
 เป็น ความ แผ่น ดิน
 ตาม คำ พยาน

ผู้พิพากษา ตระดาการ จะให้ตัว ความ มา ให้การ
ด้วย ก็ได้

มาตรา ๓๐ เมื่อถึง กำหนด วัน แล เวลา นัด
พิจารณาแล้ว ถ้าฝ่าย โจทก์ ไม่ มา ศาล เอง ก็ ตัด
ฎา ไม่ ได้ แต่ง ทนาย ให้ มา แทน ตัว ก็ ตัด ก็ ให้ ศาล
ได้ ส่วน ตุ ถ้า ได้ ความ จริง ว่า โจทก์ ได้ รับ หมาย
นัด วัน แล เวลา แต่ ที่ ๆ ได้ กำหนด นัด พิจารณา
แล้ว ดังนี้ ก็ ให้ ศาล ตัด สิ้น ยก ฟ้อง ของ โจทก์
เสีย ที่ เดียว เว้น ใด แต่ ศาล จะ คำนึง หนัก เห็น มี เหตุ
สมควร ที่ จะ เลื่อน วัน พิจารณา ค่อ ไป ใหม่ เท่านั้น

มาตรา ๓๓ ถ้า โจทก์ ฎา ทนาย ของ โจทก์ มา
ศาล ตาม กำหนด นัด แต่ ได้ ตัว จำเลย มา พร้อม
แล้ว ก็ ให้ ศาล พิจารณา ต่อ ไป ดังนี้ คือ ให้
อ่าน คำ ฟ้อง ให้ จำเลย ฟัง ถ้า จำเลย ให้ การ รับ
สารภาพ จริง ตาม คำ ฟ้อง แต่ ไม่ ได้ ให้ การ ยก
เหตุผล ขึ้น แก่ ตัว ต่อ สู้ คำ ฟ้อง ฎา ไม่ ได้ ให้ การ
ยก เหตุ ของ ความ กรุณา เพื่อ ให้ ศาล ลด หย่อน
ผ่อน โทษ มาก ให้ น้อย ลง ใน การ ที่ ตน กระทำ
ผิด ถ่วง เถมิ ต กฎหมาย แล้ว ก็ ให้ ศาล ตัด สิ้น ลง
โทษ จำเลย ตาม พระราช กำหนด กฎหมาย เสีย

๓๐ ถึงกำหนดชำระ
โจทก์ ไม่ มา ก็ ให้
ยก ฟ้อง เสีย เว้น แต่
มี เหตุ ที่ ควร เลื่อน
เวลา ชำระ ต่อ ไป

๓๓ โจทก์หาจำเลย
ให้การรับแล้วให้คดี
สิ้นลงโทษ

๑๒ ถ้าจำเลยไม่รับ ให้ศาล ชัก ใช้ จำเลย แด พยาน ทั้งสอง ฝ่าย

มาตรา ๑๒ ถ้าจำเลยไม่ให้การ ฎีกา ให้การ ประดิษ คำฟ้อง แล้ว ก็ ให้ ศาล ตาม ชัก ใช้ ได้ เดียง จำเลย ตาม คำฟ้อง ก่อน แล้ว ให้ สืบ พยาน ฝ่าย โจทย์ หมด แล้ว ถ้า ฝ่าย จำเลย มี พยาน ก็ ให้ สืบ พยาน ฝ่าย จำเลย ต่อ ไป

๑๓ จำเลย ให้ การ แก่ ได้ เต็ม ที่ แต่ ชักถาม พยาน ได้

มาตรา ๑๓ ศาล ต้อง ยอม ให้ จำเลย มี โอกาส ให้ การ แก่ ตาม คำฟ้อง ได้ โดย เต็ม ทุก ประการ แต่ ให้ จำเลย ชักถาม พยาน คนใด คนหนึ่ง ซึ่ง ต้อง ช่าง มา ให้ การ ยืนยัน เอา จำเลย ได้ ทุก คน

๑๔ พยาน ต้อง ให้ การ เรียง ตัว กัน โดย ต่ำดับ ตาม ที่ ศาล จะ บังคับ

มาตรา ๑๔ บรรดา พยาน ทุก คน จะ ต้อง ให้ การ แยก กัน เรียง ตัว ไป ที่ ตะคน โดย ต่ำดับ ให้ ผู้ พิพากษา วินิจฉัย ดูว่า ควร จะ เรียก พยาน คนใด มา ให้ การ ก่อน แด หลัง สุด แต่ จะ เห็น สมควร

๑๕ วิธี สืบ พยาน ใช้ ตาม พระราช บัญญัติ ลักษณะ พยาน ร,ศ, ๑๑๓

มาตรา ๑๕ ข้อ บังคับ จำหรับ การ สืบ พยาน ดัง มี อยู่ใน พระราช บัญญัติ ลักษณะ พยาน ลง วันที่ ๒๒ มกราคม ร,ศ, ๑๑๓ นั้น ให้ เอา มา ใช้ ใน การ สืบ พยาน ใน กระบวน พิจารณา ความ ซาณา ซึ่ง มี โทษ หดอง ได้ ทุก ประการ

๑๖ คู่ความ จะ ขอ ให้ พยาน ให้ การ อีก

มาตรา ๑๖ เมื่อ พยาน ให้ การ เสร็จ แล้ว จำเลย จะ ร้อง ขอ ให้ พยาน บาง คน ออก ไป อยู่ เดียง ภาย

นอกศาลแล้ว ขอให้พยานคนหนึ่งฤฯ หตายคน
 มาให้การอีกครั้งหนึ่ง คือให้การแยกกันที่
 ละคน ฤฯ ให้มาให้การยืนยันปากต่อกัน ก็ให้
 ศาล ยอม อนุญาต ฝ่ายผู้พิพากษาจะตั้งให้
 ตามพยานตั้งนี้บ้างก็ได ฤฯ ฝ่ายโจทก์จะร้อง
 ขอตามพยานตั้งนี้บ้าง ก็ให้ศาล อนุญาต เหมือน
 กัน

ครั้งหนึ่งฤฯ ให้พยาน
 ไปจากศาลฯ ก็ตั้ง
 ได้

มาตรา ๓๗ ในคดีเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ซึ่ง
 มีจำเลยต้องฟ้องหลายคนแล้ว ก็ให้ผู้
 พิพากษาพิเคราะห์เห็นว่า ควรพิจารณาข้อหาใน
 ฟ้องซึ่งกล่าวโทษจำเลย คนใดก่อน คนใดหลัง
 ผู้ใดจะเห็นสมควร

๓๗ ให้ศาลพิเคราะห์
 ดูว่าควรพิจารณา
 ข้อหาข้อใดก่อน
 แลหลัง

มาตรา ๓๘ ถ้าคดีเรื่องใด ศาลใดตั้งคน
 พิจารณาแล้ว ก็ต้องรับพิจารณาพิพากษาคดี
 เรื่องนั้นต่อไปกว่าจะเสร็จแล้ว อย่าให้ต้อง
 หยุดการพิจารณาไว้ โดยไม่มีเหตุอันจำเป็น
 ที่จะต้องชักช้าต่อไป

๓๘ เริ่มชำระแล้วก็
 ให้ชำระต่อไปให้
 แล้ว อย่าให้ชักช้า

มาตรา ๓๙ เมื่อผู้พิพากษาได้ฟังคำพยานแต่
 ได้ฟังคำชี้แจงในคำพยาน แต่ในบทกฎหมาย

๓๙ เมื่อฟังคำพยาน
 แลคำชี้แจงของผู้

ความแฉ้วให้ศาล
ตัดสิน

ทั้งฝ่ายโจททย์ฝ่ายจำเลยเสร็จแล้ว ก็ให้พิพากษา
ตัดสินในที่ประชุมศาล ถ้าเห็นว่า พิจารณาได้
ความจริงตามฟ้องแล้ว ก็ให้ตั้งโทษจำเลยตาม
พระราชกำหนดกฎหมาย ถ้าเห็นว่า พิจารณา
ไม่ได้ความจริงตามฟ้องแล้ว ก็ให้ยกฟ้องเสีย

หมวดที่ ๔

ลักษณะพิพากษาศักดิ์

๒๐ เมื่อชำระแฉ้วให้
ตัดสินไม่ช้ากว่า
สามวัน

มาตรา ๒๐ ผู้พิพากษาต้องพิพากษาศักดิ์ใน
วันที่ได้ชำระเสร็จแล้ว ฤๅมิฉะนั้นในกำหนดภายใน
สามวัน นับตั้งแต่วันที่ ได้ชำระแล้ว แต่
ผู้พิพากษา จะพิพากษาศักดิ์ในวันใดแล้ว ก็
ต้องนัดให้ โจททย์จำเลย ทราบล่วงหน้าเสียก่อน

๒๑ คำตัดสินต้อง
เขียน

มาตรา ๒๑ ทำพิพากษาศักดิ์นั้นต้องให้เขียน
เป็นตัวอักษรแล้ว ให้บรรดาผู้พิพากษาทั้งปวง
ผู้ใดลงมือเห็นพิพากษาศักดิ์เรื่องนั้น เขียน
ชื่อลงท้ายมือของตนไว้จงทุกนาย

๒๒ คำตัดสินของ
ศาลในข้อต่างๆคือ

มาตรา ๒๒ ในคำตัดสินนั้นให้ผู้พิพากษา
ลงมือเห็นชื่อศาล ในข้อซึ่งจะกล่าวไว้ต่อไปนี้คือ

ข้อ ๑ พิจารณาได้ความจริงว่า จำเลยได้กระทำการผิด ล่วง ตมิต กฎหมายตาม เช่น กล่าวในฟ้อง นั้น ฎาไม่

๑ จำเลยผิดทั้งฟ้อง ฎาไม่

ข้อ ๒ ถ้าฝ่าย โจทย์ ฟ้อง หา กล่าว ว่า จำเลยทำการผิด โดยเหตุต่าง ๆ อันควร ทอโทษให้หนัก ขึ้น ก็คือ ฎา ถ้าฝ่ายจำเลย ให้การ แก่ กล่าว ว่า จำเลยทำการผิด โดยมีเหตุต่าง ๆ อันควร จะลด หย่อน ผ่อน โทษได้ ก็คือ เมื่อฝ่าย โจทย์ ฎา ฝ่ายจำเลย กล่าว ตั้ง น้ แล้ว ก็ให้ ช้ ชาติว่า จำเลยได้ทำการผิด ด้วยเหตุต่าง ๆ อย่างใด อย่างหนึ่ง ตั้ง เช่น ว่า มาแล้ว น้ ฎาไม่

๒ จำเลยทำผิดโดยเหตุตั้งที่หาฎาที่แก่นั้น ฎาไม่

ข้อ ๓ ถ้าฝ่ายจำเลย ให้การ แก่ กล่าว ว่า ข้อที่จำเลยทำการผิดนั้น บ่อน ไม่มีโทษตามกฎหมาย ตั้ง น้ แล้ว ก็ให้ ช้ ชาติว่า

๓ จำเลยทำผิดโดยเหตุตั้งที่แก่น้แล้ว มีบทกฎหมายยกเว้น

(๑) ข้อที่ฝ่ายจำเลยกล่าว แก่ นั้น พิจารณาได้ สัมจริง ฎาไม่ แต่ ถ้าพิจารณา สัมจริง แล้ว ก็ให้ ช้ ชาติ ช้ก ช้ น้ หนึ่ง ว่า

ฎาไม่

(๒) ข้อที่ฝ่ายจำเลยกล่าว แก่ แต่ พิจารณาได้ สัมจริง นั้น บ่อน เป็น การไม่มี โทษตามกฎหมายจริง ฎาไม่จริง

ถ้า ^{๕๕}ช ^{๕๖}ขาดว่า ^{๕๗}จำ ^{๕๘}เลย
ไม่ ^{๕๙}ผิด ^{๖๐}ก็ ^{๖๑}ให้ ^{๖๒}ตั้ง ^{๖๓}ปล่อย

เมื่อ ^{๖๔}ได้ ^{๖๕}ช ^{๖๖}ขาดตาม ^{๖๗}ความ ^{๖๘}ซึ่ง ^{๖๙}ได้ ^{๗๐}กล่าว ^{๗๑}มา
ข้าง ^{๗๒}ต้น ^{๗๓}นี้ ^{๗๔}แล้ว ^{๗๕}เห็น ^{๗๖}ว่า ^{๗๗}จำ ^{๗๘}เลย ^{๗๙}ไม่ ^{๘๐}ได้ ^{๘๑}กระทำ ^{๘๒}การ ^{๘๓}ผิด
ดั่ง ^{๘๔}ต ^{๘๕}เม็ด ^{๘๖}คือ ^{๘๗}กฎ ^{๘๘}หมาย ^{๘๙}แล้ว ^{๙๐}ก็ ^{๙๑}ให้ ^{๙๒}มี ^{๙๓}คำ ^{๙๔}ตั้ง ^{๙๕}เด็ด ^{๙๖}ขาด
ใน ^{๙๗}คำ ^{๙๘}พิ ^{๙๙}พาก ^{๑๐๐}ษา ^{๑๐๑}ค ^{๑๐๒}ัด ^{๑๐๓}สิน ^{๑๐๔}ให้ ^{๑๐๕}ปล่อย ^{๑๐๖}จำ ^{๑๐๗}เลย ^{๑๐๘}หลุด ^{๑๐๙}พ้น ^{๑๑๐}ไป
ก็ ^{๑๑๑}เดียว

ถ้า ^{๑๑๒}ช ^{๑๑๓}ขาดว่า ^{๑๑๔}ผิด ^{๑๑๕}โดย ^{๑๑๖}เหตุ ^{๑๑๗}อย่าง ^{๑๑๘}ใด ^{๑๑๙}ก็ ^{๑๒๐}ให้ ^{๑๒๑}ว่าง
บท ^{๑๒๒}กฎ ^{๑๒๓}หมาย ^{๑๒๔}ตาม ^{๑๒๕}เหตุ ^{๑๒๖}นั้น ^{๑๒๗}ให้ ^{๑๒๘}มี ^{๑๒๙}กำหนด ^{๑๓๐}โทษ ^{๑๓๑}ด้วย
เมื่อ ^{๑๓๒}ได้ ^{๑๓๓}ช ^{๑๓๔}ขาด ^{๑๓๕}เห็น ^{๑๓๖}ว่า ^{๑๓๗}จำ ^{๑๓๘}เลย ^{๑๓๙}ได้ ^{๑๔๐}ทำ ^{๑๔๑}การ ^{๑๔๒}ผิด
โดย ^{๑๔๓}มี ^{๑๔๔}เหตุ ^{๑๔๕}ต่าง ^{๑๔๖}ๆ ^{๑๔๗}อัน ^{๑๔๘}ควร ^{๑๔๙}จะ ^{๑๕๐}ท ^{๑๕๑}วิ ^{๑๕๒}โทษ ^{๑๕๓}ให้ ^{๑๕๔}หนัก
ๆ ^{๑๕๕}ไม่ ^{๑๕๖}ก็ ^{๑๕๗}ดี ^{๑๕๘}และ ^{๑๕๙}กระทำ ^{๑๖๐}ผิด ^{๑๖๑}โดย ^{๑๖๒}มี ^{๑๖๓}เหตุ ^{๑๖๔}ต่าง ^{๑๖๕}ๆ ^{๑๖๖}อัน
ควร ^{๑๖๗}จะ ^{๑๖๘}ลด ^{๑๖๙}หย ^{๑๗๐}อ ^{๑๗๑}น ^{๑๗๒}ผ ^{๑๗๓}่อน ^{๑๗๔}โทษ ^{๑๗๕}ได้ ^{๑๗๖}ถ้า ^{๑๗๗}ไม่ ^{๑๗๘}ก็ ^{๑๗๙}ดี ^{๑๘๐}แต่ ^{๑๘๑}การ
ผิด ^{๑๘๒}นั้น ^{๑๘๓}ไม่ ^{๑๘๔}มี ^{๑๘๕}ข้อ ^{๑๘๖}ยก ^{๑๘๗}เว้น ^{๑๘๘}โทษ ^{๑๘๙}ไว้ ^{๑๙๐}ใน ^{๑๙๑}กฎ ^{๑๙๒}หมาย ^{๑๙๓}ค ^{๑๙๔}ง ^{๑๙๕}นี้ ^{๑๙๖}แล้ว
ก็ ^{๑๙๗}ให้ ^{๑๙๘}ผู้ ^{๑๙๙}พิ ^{๒๐๐}พาก ^{๒๐๑}ษา ^{๒๐๒}ด ^{๒๐๓}ง ^{๒๐๔}เมื่อ ^{๒๐๕}เห็น ^{๒๐๖}ช ^{๒๐๗}ขาด ^{๒๐๘}พิ ^{๒๐๙}พาก ^{๒๑๐}ษา ^{๒๑๑}ค ^{๒๑๒}ัด ^{๒๑๓}สิน
ว่า ^{๒๑๔}โทษ ^{๒๑๕}จำ ^{๒๑๖}เลย ^{๒๑๗}ด ^{๒๑๘}ง ^{๒๑๙}ให้ ^{๒๒๐}ช ^{๒๒๑}ัด ^{๒๒๒}เจ ^{๒๒๓}น ^{๒๒๔}โดย ^{๒๒๕}โทษ ^{๒๒๖}า ^{๒๒๗}น ^{๒๒๘}ุ ^{๒๒๙}โทษ ^{๒๓๐}ตาม
พระ ^{๒๓๑}ราช ^{๒๓๒}กำ ^{๒๓๓}หนด ^{๒๓๔}กฎ ^{๒๓๕}หมาย ^{๒๓๖}ซึ่ง ^{๒๓๗}คง ^{๒๓๘}ใช้ ^{๒๓๙}อยู่ ^{๒๔๐}ใน
สมัย ^{๒๔๑}นั้น

๒๓ ให้ ^{๒๓๑}ค ^{๒๓๒}ัด ^{๒๓๓}สิน ^{๒๓๔}โดย ^{๒๓๕}ที่
เห็น ^{๒๓๖}มาก ^{๒๓๗}กว่า

มาตรา ^{๒๓๘} ๒๓ ใน ^{๒๓๙}เวลา ^{๒๔๐}ประ ^{๒๔๑}ชุม ^{๒๔๒}พิ ^{๒๔๓}พาก ^{๒๔๔}ษา ^{๒๔๕}ค ^{๒๔๖}ัด ^{๒๔๗}สิน
คดี ^{๒๔๘}ทุก ^{๒๔๙}ๆ ^{๒๕๐}เรื่อง ^{๒๕๑}นั้น ^{๒๕๒}ให้ ^{๒๕๓}อธิ ^{๒๕๔}บดี ^{๒๕๕}ผู้ ^{๒๕๖}พิ ^{๒๕๗}พาก ^{๒๕๘}ษา ^{๒๕๙}ถ ^{๒๖๐}าม
ผู้ ^{๒๖๑}พิ ^{๒๖๒}พาก ^{๒๖๓}ษา ^{๒๖๔}ท ^{๒๖๕}ง ^{๒๖๖}ป ^{๒๖๗}วง ^{๒๖๘}ผู้ ^{๒๖๙}หนึ่ง ^{๒๗๐}ประ ^{๒๗๑}ชุม ^{๒๗๒}อยู่ ^{๒๗๓}ด้วย ^{๒๗๔}ให้
แสดง ^{๒๗๕}ความ ^{๒๗๖}เห็น ^{๒๗๗}ของ ^{๒๗๘}ตน ^{๒๗๙}เรียง ^{๒๘๐}ค ^{๒๘๑}ว ^{๒๘๒}ไป ^{๒๘๓}ที่ ^{๒๘๔}ละ ^{๒๘๕}คน
ใน ^{๒๘๖}ข้อ ^{๒๘๗}ความ ^{๒๘๘}ซึ่ง ^{๒๘๙}จะ ^{๒๙๐}ตั้ง ^{๒๙๑}วิน ^{๒๙๒}ิจฉัย ^{๒๙๓}ให้ ^{๒๙๔}ตก ^{๒๙๕}ลง ^{๒๙๖}เด็ด ^{๒๙๗}ขาด

กน นน ึ่ง ทก ๆ ้อ แต่ ให้อบต ผู้พวกษ
 แต่ง ความเป็นของ ตน ภาย หนึ่ง ผู้พวกษทงปวง
 ให วจนจยขอความทก ๆ ้อ เป็นตลงกนตาม
 ความเป็น ของ ผู้พวกษ ึ่งมาก กว่ากน นน

ถ้า ให ้อความ ัน เดียว กน นน มี ผู้พวกษ
 แต่ง ความเป็น แตก ต่าง กน ออก ไป กว่า ๒ พวกแล้ว
 แต่ ถ้าจะ วจนจย ความ ้อ นน เขาเป็น ตลงกน
 ตาม ความเป็น ของ ผู้พวกษ ึ่ง เห็น มาก กว่า
 กน นน ไม่ ใดแล้วตง นี้ ก็ ให ผู้พวกษ ผู้ซึ่ง มี
 ความเป็นว่าจ้เจยมพฐ แรงกว่า ผู้พวกษคนอื่น ๆ
 นน ย่อม ตง เห็น ด้วย กับ ผู้พวกษ ผู้อื่น ึ่ง
 มีความ เห็น ว่าจ้เจยมพฐ น้อย กว่า ความเป็น นน

ในการ ลง ความเป็น ใน ้อความที่ ควร พัง เขา
 เป็น จริง ๆ ไม่กั ใ ใน ้อบท กฏหมายที่ ประ
 กอบ ใช้นน กั ใ ให ผู้พวกษทงปวงพิจารณา
 เขาแต่ โดยที่ เห็น บริสุทธี แก่ใจ แต่ ปราศจาก
 ะคะติ ะประการ อย่าได้ ปด้อย ให จิตรของ ตน
 ดำเชิง ไปด้วย ความเป็น แก่ หน้า บุคคล ๆ
 เห็น แก่ พวก พ้อง ๆ ประชมน ไต ๆ เพื่อว่าค่า
 พวกษคัตสิน ของ ผู้พวกษเหล่า นี้ จะได้
 ประกอบ ไปด้วย ความ ดีด้วย แต่ ความ ยุติ ธรรม
 อย่าง ึ่ง ที่ จะ เป็น ไป ได้

หมวดที่ ๕

ลักษณะอุทธรณ์

๒๔ คู่ความอุทธรณ์
ได้ใน ๑๕ วัน

มาตรา ๒๔ ถ้าฝ่าย โจทก์ ฎฝ่ายจำเลย เห็น
ว่า คำพิพากษา ตัดสิน ของ ศาล เดิม นั้น ไม่ ถูก ต้อง
ด้วย กฎหมาย แด่ บุติกรรม แล้ว จะ พ้อง อุทธรณ์
ก็ได้ แต่ ต้อง ยื่น พ้อง ต่อ ศาล นั้น ใน กำหนด
๑๕ วัน นับ แต่ วัน อ่าน คำ พิพากษา ตัดสิน เป็นต้นไป

๒๕ คำฟ้องอุทธรณ์
ต้องให้เก็บใจความ
ตาม เหตุความ จริง
แถมตามบทกฎหมาย
อย่า ให้ เรียก ผู้
พิพากษา มา เป็น
จำเลย

มาตรา ๒๕ คำอุทธรณ์นี้ ให้เขียน เป็น ฟ้อง
แล้ว ให้ ผู้อุทธรณ์ ฎ ทนาย ของ ตน นำ ไป
ยื่น ต่อ ศาล เดิม นั้น แต่ ใน ฟ้อง อุทธรณ์ ทุกฉบับ
ต้อง รวม ใจ ความ เรียง เป็น ข้อ ยก เหตุ ตาม
ความ จริง ฎ ตาม บทกฎหมาย ที่ เห็น ว่า
เป็น องค์อุทธรณ์ได้ การ อุทธรณ์ คำ ตัดสิน
อย่าง นี้ ห้าม อย่า ให้ เรียก ผู้พิพากษา มา เป็น
จำเลย ให้ เรียก แต่ คำ ตัดสิน มา พิจารณา แต่
ให้ คู่ความ เดิม มา ว่า ความ กัน ต่อ ไป ถ้า คู่ความ จะ
ฟ้อง หา ให้ เรียก ผู้พิพากษา มา เป็น จำเลย
ก็ต้อง ให้ ฟ้อง เป็น คดี ใหม่ ต่าง หาก ตาม ความ
ผิด ที่ จะ ฟ้อง หา นี้ ๆ

๒๖ ถ้าผู้อุทธรณ์คดี
ตรง อยู่ จะ ยื่น ฟ้อง

มาตรา ๒๖ ถ้า ผู้อุทธรณ์ ต้อง ชั่ง อยู่ใน ตรง
แล้ว จะ ตั้ง ฟ้อง อุทธรณ์ ต่อ พนักงาน ผู้ดูแล

รักษาตรงนั้น ให้ นำ มา ยื่น ต่อ ศาลแทน ตัว
ก็ ได้

มาตรา ๒๗ ภายใน ๕ วัน นับแต่วัน ได้รับ
ฟ้อง อุทธรณ์ ไว้ เป็น ต้น ไป นั้น ให้ อธิบดี ผู้ พิจารณา
ศาล ซึ่ง ได้ พิจารณา ตัดสิน คดี เรื่อง ที่ คดี ของ อุทธรณ์
นั้น ส่ง ฟ้อง กับ คำ ตัดสิน แด่ เทียบ ถ้อย คำ ดำเนิน
ทั้ง ปวง ใน คดี เรื่อง นั้น มา ยัง ศาล อุทธรณ์

มาตรา ๒๘ เมื่อ ศาล อุทธรณ์ ได้รับ บรรดา
ถ้อย คำ ดำเนิน มา หหมด แล้วย ก็ ให้ ศาล อุทธรณ์
ออกหมายนัด กำหนดวัน แด่ เวลา ที่ จะ พิจารณา ความ
อุทธรณ์ นั้น ไป ให้ คู่ ความ ทราบ จ່วง นำ ก่อน
แต่ ถ้า ฝ่าย ผู้ ยื่น อุทธรณ์ ร้อง ขอ ดำเนิน ฟ้อง
อุทธรณ์ เมื่อ ได้ ศาล อุทธรณ์ ก็ ต้อง ขนุญาต ให้
ดำเนิน ฟ้อง อุทธรณ์ ตาม ความ ประสงค์

กำหนด นัด วัน แด่ เวลา ที่ จะ พิจารณา ความ
อุทธรณ์ นั้น อย่า ให้ ช้า เกิน ไป กว่า ๑๕ วัน
นับ ตั้งแต่ วันที่ ศาล อุทธรณ์ ได้รับ บรรดา ถ้อย คำ
ดำเนิน มา เว้น ใจ แต่ มี เหตุ พิเศษ เกิด ขึ้น จึง
ให้ กำหนด นัด เกิน กว่า นี้ ขึ้น ไป ได้ แต่ ต้อง ให้
จดหมาย บันทึก เหตุ พิเศษ นั้น ลง ใจ ด้วย จง ทุก คราว
แต่ อย่างใด ก็ ตี ห้าม ไม่ ให้ กำหนด นัด เกิน กว่า

ให้ ผู้ ยื่น ไป ยื่น ต่อ
ศาล ก็ ได้

๒๗ ให้ ศาล ขึ้น ต้อง
อุทธรณ์ ยื่น ดำเนิน
แต่ คำ ฟ้อง ต่อ ศาล
อุทธรณ์ ใน ๕ วัน

๒๘ ให้ ศาล อุทธรณ์
กำหนด วัน ชำระ ใน
๑๕ วัน เว้น แต่ มี
เหตุ พิเศษ ซึ่ง แต่ อย่า
ให้ ช้า เกิน กว่า ๑๕
เดือน

๒ เดือนขึ้นไป นับแต่วัน ได้รับบรรดา ถ้อยคำ
สำนวนไว้

๒๘ ให้ นัด คู่ความ มาตรา ๒๘ ศาล อุทธรณ์ จะ ต้อง ส่ง หมายนัด
ก่อน ๕ วัน ไป ยัง ฝ่าย โจทก์ แต่ ฝ่าย จำเลย ให้ รูดวง หน้า อย่าง
ซ้ำ ที่ สุด เพียง ๕ วัน ก่อน ถึง วัน กำหนด นัด
พิจารณา ความ อุทธรณ์

๓๐ ข้าราชการ อุทธรณ์ มาตรา ๓๐ เมื่อ ถึง วัน กำหนด นัด พิจารณา
หน้า ให้ อ่าน สำนวน ความ อุทธรณ์ แล้ว ให้ ศาล อุทธรณ์ อ่าน ถ้อยคำ
แต่ ฟัง คำ ชี้แจง ของ สำนวน ใน ความ เดิม แต่ ฟ้อง อุทธรณ์ จน จบ แล้ว
คู่ ความ ให้ ฟัง คำ ชี้แจง มุตกดี ของ เจ้าพนักงาน กรม
อัยการ ผู้ รักษา กฎหมาย ฎา ถ้า ใน ความ เดิม นั้น
มี โจทก์ ว่า ก่อตัว ก็ ให้ ฟัง คำ ชี้แจง ของ โจทก์
แต่ จำเลย ใน ความ เดิม ฎา คำ ของ ทนาย ฝ่าย
โจทก์ แต่ ฝ่าย จำเลย

๓๓ ศาล อุทธรณ์ ฎา มาตรา ๓๓ ถ้า ศาล อุทธรณ์ พิจารณา เห็น
คู่ ความ จะ เรียก พยาน จำเป็น จะ ต้อง พิจารณา ข้อ ประเด็น ข้อใด ข้อ หนึ่ง
เก่า ใหม่ สืบ ก็ ได้ ซึ่ง มี อยู่ใน ฟ้อง อุทธรณ์ ออก ดู ให้ แจ่ม แจง
แล้ว ก็ ให้ ศาล อุทธรณ์ มี อำนาจ เรียก พยาน ซึ่ง
ฎา ให้ ทราบ ไว้ ใน ความ เดิม นั้น มา สืบ อีก ครั้ง
หนึ่ง ก็ ได้ ฎา ให้ เรียก คน อื่น ฎา ส่ง สำคัญ อื่น

มาสืบ เพลน พยาน ใหม่ อีก ก็ ได้ การ สืบ พยาน อีก
 คง ว่า มา นี้ คำนต อุทธรณ์ ดำริห์ เห็น สมควร ให้
 สืบ เเซง ก็ ได้ ฎา ฝ่าย โจทย์ ฝ่าย จำเลย จะ ขอ ให้
 สืบ ก็ ให้ คำนต อุทธรณ์ อนุญาต ตาม ความ ประสงค์
 สุด แต่ คำนต อุทธรณ์ จะ ดำริห์ เห็น สมควร

มาตรา ๓๒ ข้อ บังคับ สำหรับ การ สืบ พยาน คง
 มี อยู่ ใน มาตรา ๓๒ มาตรา ๓๔ มาตรา ๓๕
 แด มาตรา ๓๖ แห่ง พระราชบัญญัติ นี้ ก็ ให้
 เขามา ใช้ ใน การ สืบ พยาน ชั้น พิจารณา ความ
 อุทธรณ์ ความ อาญา ซึ่ง มี โทษ หลวง ได้ ทุก ประการ

มาตรา ๓๓ คำนต อุทธรณ์ จะ ต้อง พิพากษา ตัด
 สิ้น ใน วัน พิจารณา เดี่ว จำนวน แลว ฎา ภายใน
 กำหนด ตาม วัน นับ ตั้ง แต่ วัน พิจารณา เดี่ว
 จำนวน แลว เป็น ต้น ไป แต่ คำนต อุทธรณ์ จะ ต้อง
 แจ้ง ความ ให้ ฝ่าย โจทย์ แด จำเลย ทราบ วัน แด
 เวลา ที่ คำนต อุทธรณ์ กำหนด จะ พิพากษา ตัดสิ้น ด้วย

มาตรา ๓๔ ใน การ พิพากษา ตัดสิ้น ชั้น อุทธรณ์
 ความ อาญา ซึ่ง มี โทษ หลวง นี้ คำนต อุทธรณ์ มี
 อำนาจ เต็ม ที่ จะ ยก เสี้ย ฎา เปลี่ยน แปลง ฎา แก่
 ไข ฎา แลว ตาม คำวาง บท ปรับ โทษ ของ คำนต

๓๒ ความ ใน มาตรา
 ๓๒, ๓๔, ๓๕, ๓๖, ใช้
 ขำระ ชั้น อุทธรณ์
 ด้วย

๓๓ คำนต อุทธรณ์
 ขำระ แลว ต้อง ตัด
 สิ้น ใน ๓ วัน

๓๔ คำนต อุทธรณ์
 แก่ คำตัดสิน ได้ ตาม
 ความ เห็น

ซึ่งต้อง อุทธรณ์ แล้ว วาง บท ปรับ โทษ ใน ครั้ง
 ที่ สุด ตาม แต่ ค่ำต อุทธรณ์ จะ ดำริ ให้ เห็น ว่า
 ค่ำต เดิม ควร ต้อง วาง บท ปรับ โทษ นั้น คือ
 พิพากษา ให้ ปลดปล่อยตัว จำเลย หลุด พัน ไป ฤ
 พิพากษา ให้ ตั้ง โทษ จำเลย ตาม ความ ผิด ฤ ฤต
 หย่อน ผ่อน โทษ ฤ ท่อ โทษ ขึ้น ซึ่ง ค่ำต เดิม ได้
 พิพากษา ปรับ ไว้ แต่ เดิม สุด แต่ จะ เห็น ชอบ
 ด้วย กฎหม ย แด ยุติธรรม

๓๕ คำ ชรรมเนียม

มาตรา ๓๕ การ พิจารณา ความ ตาม พระราช
 บัญญัติ นี้ ห้าม อย่า ให้ เรียก คำ ฤชา ชรรมเนียม
 อย่าง หนึ่ง อย่าง ใด เว้น ไว้ แต่ ค่ำต ที่ พ้อง หา เรียก
 เอา คำ ดินใหม่ เดิม กับ โทษ ด้วย จึง ให้ เรียก คำ
 ชรรมเนียม ขึ้น ค่ำต จาก โจทก์ นั้น

หมวดที่ ๒

ลักษณะทำ โทษตามคำพิพากษาคัดสิน

๓๖ คำตัดสินความ

มีโทษเป็นที่สุด

๑ ค่ำตชั้นแรกตัดสิน

แล้ว ไม่มีอุทธรณ์

มาตรา ๓๖ คำตัดสิน ความ มีโทษ ทั้ง ปวงย่อม
 เป็น ที่ สุด แด จะ ได้ กระทำ ตาม คำตัดสิน นั้น คือ—
 ข้อ ๑ เมื่อ ค่ำต ชั้น แรก ได้ ตัดสิน แล้ว
 ไม่มี พ้องอุทธรณ์ ภายในกำหนด ฤ คู่ ความ ทั้งสอง
 ฝ่ายลง ตาย มือ ยอม ตาม คำ ตัดสิน อย่าง หนึ่ง กับ—

ข้อ ๒ เมื่อ ค่ำต อุทธรณ์ ใต้ คตสัน แล้ว แต่ไม่
มีฎีกา ก็ ต้อง กระทำ โทษ ตาม ค่ำ คต สัน นั้น
เว้น ไว้ แต่ ค่ำ คต สัน โทษ ประหาร ชีวิต ฎา ธิบ
ทพย ์ ส ม บ ค ก็ คง ง ด ไว้ ทำ ตาม ความ ที่ ว่า ไว้
ใน มาตรา ๓๕ ค่อ ไปนี้

มาตรา ๓๖ เมื่อ ค่ำ คต สัน ใต้ ถึง ที่ สุด แล้ว
ผู้ ตอง หา น น ไม่ มี โทษ แล้ว ก็ ต้อง ปลด อย ค ว เลี้ย
ท น ที่ แล จะ ก ล บ เหา ค ว มา ก ก ช น ฎา คต สัน
ง โทษ ใน คต สัน เดียว ก น อ ก น น ไม่ ไ้

มาตรา ๓๗ เมื่อ ค่ำต ที่ ใต้ พิจารณา ชัน แรก
นี้ ใต้ คต สัน ง โทษ ประหาร ชีวิต ฎา ธิบ
ทพย ์ ส ม บ ค แล จำ ก ก จ น ต ด อ ด ช วิ ต ร ใน คต
เรื่อ ใต้ ต้อง ให้ ส่ง จำนวน คต เรื่อ น น มา ให้
ค่ำต อุทธรณ์ ต ร ว จ ก ่อน ค่ำต อุทธรณ์ คต สัน ย น
ตาม นั้น แล จึง จะ เปน ถึง ที่ สุด ไ้

มาตรา ๓๘ ค่ำ คต สัน อ น ใต้ อ น หนึ่ง ชัน
ถึง ที่ สุด แล แล เปน ค่ำ คต สัน มี โทษ ประหาร
ช วิ ต ร ธิบ ทพย ์ ส ม บ ค ฎา จำ ก ก จ น ต ด อ ด ช วิ ต ร ก ต
ต้อง ให้ ใ้ เหน บ ค ั กระ ท ร ว ง ยุ คิ ช ร ร ม นำ ค่ำ คต สัน
น น ทู ต เกล่า ๆ ถว ย ถ้า มี ฎีกา ของ ผู้ ตอง
ค่ำ สัน โทษ น น แล ย ก ก็ ให้ ทู ต เกล่า ๆ ถว ย พร อ ม ก น

๒ แล เมื่อ ค่ำต
อุทธรณ์ ใต้ คต สัน
แล้ว

๓๖ ค่ำ คต สัน ถึง ที่
สุด ให้ ปลด อย แล จะ
ก ล บ ชำระ ทำ โทษ
อ ก ไม่ ไ้

๓๗ ค่ำ คต สัน ประ
หาร ช วิ ต ร ค่ำ ต ไ้ ๆ
ต้อง ให้ ค่ำ ต อุทธรณ์
คต สัน ย น ด้วย จึง
เป น ที่ สุด

๓๘ ค่ำ คต สัน โทษ
ประหาร ช วิ ต ร ธิบ
แ ล จำ ก ก จ น ตาย
ต้อง ทู ต เกล่า ๆ ถว ย
พร อ ม ก น ฎีกา

เมื่อ ทราบ กระแส พระบรมราชโองการ ให้เป็น
ไปตามคำพิพากษา ฎาทรง พระกรุณาโปรด
เกล้า ฯ ให้งดเว้น เลี้ยประการ ใด จึงให้
กระทำความ พระบรมราชโองการ นั้น ทุกประการ

๔๐ กำหนดให้ ใช้

มาตรา ๔๐ พระราชบัญญัตินี้ จะควรใช้ใน
ศาลหัวเมือง มณฑล ใด ตั้งแต่เมื่อใด จะได้
โปรดเกล้า ฯ ให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา
แต่ให้เจ้ากระทรวง มีดำริ คราวบังคับ ไปยังหัวเมือง
มณฑล นั้น ๆ แต่หัวเมือง มณฑล ใด ที่ยังไม่
ได้โปรดเกล้า ฯ ให้ใช้พระราชบัญญัตินี้ ให้
คงปฏิบัติไปตามเดิมก่อน

พระราชบัญญัตินี้ ตราไว้แต่วันที่ ๒๗ เมษายน
รัตนโกสินทร ศก ๑๓๕ เป็นวันที่ ๓๐๓๐ ใน
รัชกาล บัณฑิตนี้

เจ้าพนักงานหอสมุด

ประกาศให้ใช้ พระราชกำหนด

ตั้งศาลรับสั่งพิเศษ

สำหรับชำระ ติเตียน คดีความ มีโทษ หดง ชั้น เก่า

ซึ่ง ค้าง อยู่ ณ ศาล พระราชอาณา ต่อไป

มีพระบรมราชโองการ ในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหา
จุฬาลงกรณ์ พระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ดำรัสเหนือเกล้าฯ ให้ประ
กาศให้ทราบทั่วกันว่า

เมื่อวันที่ ๘ กุมภาพันธ์ รัตนโกสินทร ศก ๑๑๔ ได้ทรงพระกรุณา
โปรดเกล้าฯ ตั้ง พระราชกำหนดตั้งศาลรับสั่งพิเศษ สำหรับชำระ ติ
เตียน คดีความที่มีโทษ หดง ชั้น เก่า ซึ่ง ค้าง อยู่ ณ ศาล พระราช
อาณา แต่ขอ บังคับ สำหรับศาลรับสั่งพิเศษนั้นไว้ ศาลรับสั่งพิเศษ ทั้ง ๓
ศาลนั้น ก็ได้ตั้งขึ้นตามพระราชกำหนด กรรมการได้ทำการ
ตามหน้าที่ตั้งแต่วันที่ ๑๑ กุมภาพันธ์สืบมา คดีที่กรรมการได้ตัดสิน
เสร็จไปแล้วกว่า ๓๐๐ เรื่อง จึงทรงพระราชดำริเห็นว่า การ
ที่ได้โปรดเกล้าฯ ให้ตั้งศาลรับสั่งพิเศษชั้นนี้ ย่อมเป็นคุณเป็น
ประโยชน์แก่ราษฎรเป็นอันมาก แต่หากความชั้นเก่าที่ค้าง ค้าง
อยู่นั้น มากมายนัก กรรมการจึงไม่อาจจะตัดสินให้เสร็จสิ้นไป
โดยเร็วได้ ควรให้การนี้ดำเนินต่อไปอีก

เพราะฉะนั้นจึงทรง พระกรุณา โปรดเกล้า ฯ ให้ศาล รัชสมัย พิเศษ
ที่ ๓ ศาลนี้ มีอำนาจตาม ข้อ บัญญัติเดิม ไป อีก ๖ เดือน นับ
ตั้งแต่วันที่ สิ้น กำหนด ใน ประกาศ เก่า นั้น ตั้งไป

ประกาศ มา ณ วันที่ ๕ พฤษภาคม รัตนโกสินทร ศก ๓๓๕ เปนวันที่
๓๐๐๓๗ ในรัชกาล บัดนี้

ประกาศ เปลี่ยน กรรม การ ศาล รัชสมัย พิเศษ

สำหรับ ชำระ ติเตียน คดี มี โทษ หลวง ชั้น เก่า

ซึ่ง ค้าง อยู่ ณ ศาล พระ ราช อาญา

มีพระบรมราชโองการ ในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาจุฬาลงกรณ์
พระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ดำรัสเหนือเกล้า ฯ ให้ประกาศ
ให้ทราบทั่วกันว่า

ได้ทรง พระกรุณา โปรดเกล้า ฯ ให้ มีสเตอร์ เก๊ก แปรติก เปน กรรม
การพิเศษ ผู้ ๑ ในศาล รัชสมัย พิเศษ สำหรับ ชำระ ติเตียน คดี ความ มี โทษ
หลวง ชั้น เก่า ส่วน ที่ หนึ่ง แจ้ง อยู่ใน พระราช กำหนด ตั้ง ศาล รัชสมัย
พิเศษ ซึ่ง ตั้ง วันที่ ๘ กุมภาพันธ์ รัตนโกสินทร ศก ๓๓๕ นั้น แล
บัดนี้ มีสเตอร์ เก๊ก แปรติก มี การ ที่ จะ ต้อง ไป จาก กรุงเทพมหานคร ฯ

จึงทรง พระกรุณา โปรดเกล้า ฯ พระราชทาน พระบรมราชานุญาต
ให้ มีสเตอร์ เก๊ก แปรติก ออกจากหน้าที่ กรรม การพิเศษ นั้น คราว หนึ่ง
แต่ทรง พระกรุณา โปรดเกล้า ฯ ให้ มีสเตอร์ แคตเตีย เปน กรรม การ
พิเศษ ณ ศาลนี้ แทน มีสเตอร์ เก๊ก แปรติก ตั้ง ต่อ ไป จนกว่า มีสเตอร์

๒๘/๒/๒๕๖๖

เก็ก แปตริก จะ กลับ มา จึง ให้ เข้า รับ ตำแหน่ง กรรม การ พิเศษ ตาม
เดิม ต่อ ไป

ประกาศ มา ณ วันที่ ๘ พฤษภาคม วันวันโกสินทร ศก ๑๑๕ เป็น วัน
ที่ ๑๐๐๕๑ ใน รัชกาล บัดนี้

ประกาศว่าด้วยนิติพิจารณาความแพ่ง

มีพระ บรม ราช โองการ ใน พระบาท สมเด็จพระ ปรมินทรมหาจุฬาลงกรณ์
พระ จุฑจอม เสด็จ เจ้า อยู่ หัว ผู้ทรง พระคุณ ชรรณ อันมหา
ประเสริฐ ดำรัส เห็นชอบเกล้า ฯ ดังว่า

ด้วย ทรง ตั้ง พระราช หลูไทย เพื่อ จะ ให้ การพิจารณา พิพากษา อรรถคดี
ความ ของ ราษฎร ณ ศาล ทั้ง ปวง เป็น ระเบียบ เรียบร้อย ให้ ราษฎร
ผู้เกี่ยวข้อง ต้อง คดี ได้รับ ผลยุติธรรม โดยดำทับ โดยเร็ว มิให้ คดี
ความ สะสม คั่ง ค้าง เป็น ที่ เสียเวลา การ ทำมาหากิน จึง ทรง พระ
กรุณา โปรดเกล้า ฯ ให้ รัฐมนตรี สภา ประชุม ปรึกษา เรียบ เรียง พระ
ราช บัญญัติ กระบวน พิพิจารณา ความ แพ่ง แด ความ อาญา เบ็ดเตล็ด แก้เพิ่ม
เติม พระ ราช กำหนด กฎหมาย เดิม ให้ เป็น การง่าย แล ระเบียบ เรียบเร็ว
โดยยุติธรรม สมควร แก่ กาล สมัย ไว้เป็น พระ ราช กำหนด กฎหมาย
สำหรับ แผ่นดินสืบ ไป แต่ การ นั้น เป็น การใหญ่ยังไม่สำเร็จ ได้ โดยเร็ว

บัดนี้ ได้ ทรง ตรวจ รายงาน การพิจารณา คดี ความ ณ ศาล ต่าง ๆ คั่ง
ค้าง เพราะ เหตุ คู่ความ มิใคร่ได้ พิสูจน์ตามเวลา นัดหมาย ของ ศาล การ

พิจารณา ต้อง เลื่อน เวลา ตาม ตัว ความ ชั่ว เสมอ
กำหนด ได้

มิ ใคร ดำ เร็ว ตาม

ทรง พระ ราช ดำ ริห์ เห็น ว่า การ นัด ความ ยี่ เป็น เหตุ ชัด ชวง ใน
ทาง พิจารณา ชัก ช้ำ ชั่ว ชั่ว ควร ต้อง ย่น แก่ ไข ให้ การ ได้ ดำ เนิน ไป พดาง ก่อน
กว่า พระ ราช บัญญัติ กระบวน พิจารณา จะ ดำ เร็ว ได้ ไข ค่อย ไป

จึง ทรง พระ กรุณา โปรดเกล้า ฯ ให้ ประกาศ ให้ ทราบ ทั้ง กัน ว่า
แต่ นี้ ค่อย ไป การ พิจารณา ขรรด คดี ที่ ศาล มี หมาย นัด เรียก คู่ ความ
มา ทำ การ พิจารณา ต่าง ๆ เป็น ต้น ตั้ง แต่ นัด จำ เตย มา ให้ การ นัด
สอง สถาน สืบ พยาน ฟัง คำ พิพากษา แต่ นัด อย่าง อื่น ๆ ตาม กำหนด
วัน ใน หมาย นัด นั้น ๆ ถ้า คู่ ความ ฝ่าย โจทย์ ฝ่าย จำ เตย ได้รับ
หมาย นัด รู้ กำหนด วัน แล เวลา แล้ว มิ ได้ มา เอง ฤ ไม่มี คน แก่ ต่าง
ว่า ต่าง มา แทน แต่ ไม่ แจ้ง เหตุ การ ที่ จำ เบน จะ มา ไม่ได้ ใน วัน นัด
นั้น ด้วย เหตุ ประการ ไต ให้ ศาล ทราบ ก็ ให้ ศาล ถือ ว่า คู่ ความ นั้น ขาด
นัด ให้ บังคับ ตาม ความ ใน ประกาศ ค่อย ไป นี้

(๓) เมื่อ ศาล ได้ กำหนด วัน ชำระ ความ เร็ว ง ไต ให้ ออก หมาย
นัด ให้ คู่ ความ ทราบ ล่วง หน้า ก่อน ถึง วัน นัด ตั้ง แต่ ๕ วัน ขึ้น ไป
พอ ที่ คู่ ความ จะ ได้ มี เวลา เตรียม ตัว หมาย นัด นั้น ให้ พมพ ข้อ ความ
ตาม ข้อ พระราช บัญญัติ นี้ ที่ เกี่ยว กับ คดี นั้น ๆ ไว้ ให้ ผู้รับ หมาย
ทราบ ด้วย เมื่อ เจ้า พนักงาน ศาล ถือ หมาย ไป ให้ คู่ ความ ทราบ แล้ว
ให้ คู่ ความ ผู้รับ เซ็น ชื่อ รับ ใน คู่ หมาย หมาย แล้ว ให้ เจ้า พนักงาน ศาล

ฝึกคู่ฉบับหมาย นำถดับ มาสั่ง ต่อยกระบัตร์ ค่ำต ตง บาญชีความ
ที่รับ หมายนัด แล้ว เดี้นอ ต่อ ผู้พิพากษา แด ประกาศ ไว้ ณ ค่ำต

(๒) เมื่อถึง วัน กำหนด นัด ผู้พิพากษา เรียก ความ ที่นัด มาพิจารณา
เรื่อง ไต โจทย์จำเตยฎาผู้แก้ต่าง ว่าต่าง โจทย์จำเตย ไม่มา ตาม นัด
ทั้ง สอง ข้าง แต่มิได้ มี คำชี้แจง เหตุที่ จำเป้น จะมา ไม่ได้ ฎาคำ
ขอ เดือน วัน นัด อย่าง หนึ่ง อย่าง ไต ที่ ค่ำต จะเห็น ส้มควร โจทย์
จำเตย ขาด นัด เช่น นี้ ก็ ให้ ค่ำต พิจารณา เด็ก ความ เรื่อง นั้น เสีย

(๓) ถ้า โจทย์ ฎาผู้ว่าต่าง โจทย์ มิได้มาว่า ความ ตาม กำหนด
หมายนัด แต่ไม่แจ้ง เหตุการ ฎาขอ เดือน วัน ประการ ไต แต่ฝ่าย
จำเตย ฎาผู้ว่าต่าง จำเตย ได้มาตาม นัด ถ้า ความ นั้น จำเตย ยัง ไม่ได้
ให้การ ก็ ให้ พิจารณา ยก ฟ้อง โจทย์ผู้ขาด นัด เสีย ที่ เตยว ถ้า
จำเตย ได้ ให้การ ไว้ก่อน แล้ว ให้ ค่ำต ตรวจดู ใน คำ ให้การ จำเตย
ถ้า คำ ให้การ จำเตย รับ ตาม ฟ้อง เพียง ไต ให้ พิจารณา แด ตาม ที่ รับ
เพียง นั้น ขอที่ ไม่รับ กัน นั้น ไม่ต้อง พิจารณา ต่อ ไป ให้ ยก เสีย
แต่ขอที่ จำเตย ให้การ เกี่ยวแก่ ถดับ ถดำว โทษ โจทย์นั้น ถ้า จำเตย จะ
ว่า ถดำว ต่อ ไป ก็ ให้ จำเตย ไป ฟ้อง หา โจทย์ เป้น คดี หนึ่ง ต่างหาก

(๔) ถ้า จำเตย ฎาผู้ว่าต่าง จำเตย ไม่มา ค่ำต ตาม กำหนดนัด แต่
มิได้บอก เหตุที่ จำเป้น จะ มา ไม่ได้ ให้ พ้อ ที่ ค่ำต จะเห็น ส้มควร
แต่ ค่ำต ได้ ส่อน เชื่อแน่ว่า จำเตย ได้ รับ หมายเรียก หมายนัด นั้น แล้ว แต่
ไม่มา ตามนัด แต่ฝ่าย โจทย์ ได้มาตาม นัด ก็ ให้ ค่ำต พิจารณา ถำนวน
โจทย์ ไป ฝ่าย เตยว แด ค่ำตสิน ตาม รูป ความ

(๕) คดีที่จำเลยขาดนัด ศาลพิจารณาแต่จำนวน โจทย์ไป ฝ่าย
 เดียวก็ได้ ฎาคดีที่ฝ่าย โจทย์ขาดนัด ฎา โจทย์จำเลยขาดนัด ด้วย
 กัน ทั้ง ต้อง ฝ่าย ศาล ได้พิพากษา ยกฟ้อง ยกความเสียผิด บรรดาคดี
 ที่ศาล ได้พิพากษา โดย เหตุคู่ความ ขาดนัดตั้ง ถ้าว มา นั้น ถ้า
 คู่ความ ฝ่ายหนึ่ง ฝ่ายใด ฎา ทั้ง ต้อง ฝ่าย มี เหตุการณ์ จำเป็น จริง ที่ ตน
 จะ มาว่า ความ ตาม นัด ไม่ได้ โดย สุจริต ได้ มา พิสูจน์ คน ชี้แจง แล คง
 เหตุต่อศาล ใน เวลาใด เวลาหนึ่ง ก่อน ศาล ยังมี ได้ ตัด สิ้น ความ กัด
 ฎา เมื่อ ศาล ได้ ตัด สิ้น แล้ว ได้ มา ร้อง ทูเตา ภายใน กำหนด ๑๕ วัน
 นับตั้ง แต่ วัน ตัด สิ้น เปน ต้น ไป กัด ก็ ให้ ศาล พิสูจน์ ได้ ส่วน ตาม คำ
 ทูเตา นั้น ก่อน ถ้า ได้ ความ จริง สัม คำ ทูเตา แล ผู้พิพากษา เห็น
 สัมควร แก่ ยุติกรรม ที่ จะ ต้อง พิจารณา คัด นัน ตาม จำนวน ต่อ ไป ก็ ให้
 พิพากษา ยก คำพิพากษา เดิม เสีย แล กำหนด วัน นัด พิจารณา คดี เรือง
 นั้น ต่อ ไป ใหม่ ก็ ได้ แต่ ต้อง ยก ไป ไว้ ท้าย หมาย ชี้ กำหนด วัน พิจารณา
 โดย อัน ตับ ต่อ ไป

(๖) บรรดา คดี ที่ โจทย์ จำเลย ขาด นัด ทั้ง ต้อง ฝ่าย ฎา แต่ ฝ่ายใด
 ฝ่ายหนึ่ง กัด ถ้า เปน ความ พระ ราช อัญญา ซึ่ง จำเลย ต้อง คำ หา ใน คดี
 ผลรวม หนึ่งโทษ จะ ยก ความ นั้น เสีย ไม่ได้ ให้ ศาล ลงโทษ ผู้ขาด
 นัด เขา ตัว ชี้ไว้ มี กำหนด ไม่เกิน เดือน หนึ่ง ลงมา

(๗) คดี เรืองใด ที่ ผู้พิพากษา ได้ กำหนด วัน นัด พิจารณา ชำระ แล ออก
 หมาย นัด ไป ยัง คู่ความ ได้รับ หมาย นัด แล้ว โจทย์ จำเลย ฝ่าย หนึ่ง ฝ่าย

โต จะขอเลื่อนวันชำระต่อไป ผู้พิพากษาเห็นสมควรก็ให้เลื่อนได้
 ถ้าเห็นว่าความในศาลนั้น ไม่พอพิจารณาความที่กำหนดชำระ
 ในวันนี้ก็ดี ฤ็มีเหตุการณ^๕จำเป็นที่ผู้พิพากษา เห็นสมควรจะ
 งตเลื่อน การพิจารณาต่อไปวันอื่นก็ดี ศาลมีอำนาจจะเลื่อนกำหนด
 ไปพิจารณาเวลาอื่นได้

ให้ผู้พิพากษา ๓ระดาการ แต่ผู้มีอรรถคดี ณ ศาล ทั้ง ปวง ปฏิบัติ
 ให้คง ความ ประกาศนี้ เทอญ

ประกาศ มา ณ วันที่ ๗ พฤษภาคม รัตนโกสินทร ศก ๓๓๕ เป็น
 วันที่ ๓๐๕๐ ในรัชกาล บัคย์บั้น ^๕

ประกาศ ขยาย ความ แห่ง พระ ราช บัญญูต์ อากร การ พนัณ
 รัตน โกสินทร ศก ๑๑๑

มีพระบรมราชโองการ ในพระบาทสมเด็จพระปรมินทร มหาจุฬาลงกรณ์
 พระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ดำรัสเหนือเกล้า ๆ ให้ประกาศ
 ให้ทราบทั่วกัน ว่า พระราชบัญญัติ อากร การ พนัณ รัตนโกสินทร
 ศก ๓๓๓ ซึ่งโปรดเกล้า ๆ ให้ตราไว้แต่ วันที่ ๓ มีนาคม รัตนโกสินทร
 ศก ๓๓๓ นั้น ข้อความยังไม่ชัดเจน บกพร่องอยู่หลายแห่ง จะ
 เป็นเหตุให้ชนทั้งปวงสงสัยโดยเข้าใจผิดไปได้ เพราะฉะนั้น จึงทรง
 พระกรุณาโปรดเกล้า ๆ ให้ไขข้อความในพระราชบัญญัติฉบับนั้น
 ให้เป็นที่เข้าใจได้ชัดเจนดังต่อไปนี้ คือ

ความ ใน มาตรา ๖ ของ พระ ราช บัญญัติ อากร การ พ้น รัตน
 โกสินทร ศก ๑๑๑ ที่มี ข้อ ความ ว่า ด้วย เบี้ย ปรับ ผู้ กระ ทำ ผิด พระ ราช
 บัญญัติ ซึ่ง กำหนด ไว้ ว่า ผู้ โด กระ ทำ ผิด อย่าง นั้น ให้ ปรับ คน หนึ่ง
 คราว ละ เท่า นั้น นั้น ให้ เข้าใจ ความ ว่า ผู้ โด ทำ ผิด อย่าง นั้น ให้
 ปรับ คน หนึ่ง คราว หนึ่ง ไม่ เกิน เท่า นั้น คือ ไม่ เกิน จาก เบี้ย ปรับ
 ที่ กำหนด ไว้ ใน พระ ราช บัญญัติ นั้น ทุก ๆ แห่ง ข้อ ความ อื่น นอก นั้น
 ให้ คง ใช้ ตาม พระ ราช บัญญัติ เดิม ทุก ประการ

ประกาศ มา ณ วันที่ ๗ พฤษภาคม รัตนโกสินทร ศก ๑๑๕ เป็น
 วันที่ ๓๐๐๔๐ ใน รัชกาล บัด ยุ บัน นี้

กฎ ข้อ บังคับ เส้นา บติ กระ ทรวง ยุติ ธรรม

ประกาศ ให้ ขมิบ ติ แด ผู้ พิพากษา เจ้า พนักงาน ใน ศาล กระ ทรวง
 ยุติ ธรรม ทราบ ทัด กัน ว่า แต่ ก่อน ได้ มี ข้อ บังคับ ไว้ ให้ ผู้ พิพากษา
 มา ณ ศาล เวลา ๔ โมง เข้า เลิก ศาล ๔ โมง เย็น การ อื่น นั้น
 ก็ ซา ๆ กัน ไป หา ได้ ประ พุติ มา ตาม เวลา ให้ ตรง กับ ข้อ บังคับ
 นั้น ไม่ เป็น ที่ เสีย เวลา ราช การ อยู่ โดย มาก

บัด นี้ ทรง พระ กรุณา โปรด เกิด ำ คำ รัส เห็น อ เกิด ำ ดัง ว่า
 ให้ คง เป็น กฎ เส้นา บติ ไว้ สำหรับ การ อื่น นี้ เพื่อ ที่ ผู้ พิพากษา แด เจ้า
 พนักงาน จะ ได้ มา รับ ราช การ ให้ พร้อม กัน มี ให้ ราช การ เป็น ที่
 เลื่อม เลี่ย พระ เกียรติยศ ไป เช่น เปน มา แลว แต่ ก่อน ได้ นั้น

ตั้งแต่วันที่ต่อไป กำหนดให้ผู้พิพากษาแต่เจ้าพนักงาน มา นั่ง ศาล
ให้พร้อมกัน โทษ เวลา & โมง เข้า จึง ทุกศาล พอ ถึง เวลา & โมง
เช้าแล้ว ให้ ได้ตั้ง มือ พิจารณา พิพากษา ความ ที่ เต็มยว เต็มยว ทุก ๆ วัน
ให้ผู้พิพากษา เจ้าพนักงาน ศาล ออกหมาย นัดคู่ ความ ให้คู่แรก
ที่หนึ่ง ถ้าที่ใดต้องมาศาลให้ทัน กำหนด ก่อนเวลา จึงได้ พอ ถึง เวลา & โมง
เช้าก็ ให้ ได้ตั้ง มือ ทำการ อันนั้น ตั้ง ที่ กล่าว มา แล้ว ข้าง ต้น นั้น จึง ทุกศาล
แต่ให้ ยกระ บัตร ศาล เป็น เจ้า พนักงาน นำ ที่ ถือ รายงาน หมายชี้ เวลา ที่ผู้
พิพากษา แต่ เจ้า พนักงาน ทั้ง ปวง มา ศาล ทุก ๆ วัน ครบ เจ็ด วัน ให้
ยื่น รายงาน ต่อ กระทรวง กตง กอง บัญชาการ ครั้ง หนึ่ง แต่ ถ้า วัน
ใด ผู้พิพากษา ผู้ใด ไม่มา ศาล ถูก มา ต่ำ ซ้ำ กว่า เวลา & โมง เข้า ไป
แต่ มี นิต หนึ่ง ซ้ำ ไป แล้ว ให้ ยื่น รายงาน นั้น ต่อ เด่นา บัด ใน วัน นั้น
จึง ทุก ครั้ง

ถ้าแม่ ยกระบัตร บัด บัง ไม่ยื่น รายงาน ใน กำหนด ที่ กล่าว มา แล้ว
มีผู้นำ ความ มา ว่า กล่าว จะ ปรับ ยก เขา เงิน เดือน แต่ ผู้พิพากษา ผู้ขาด
ถูก มา ต่ำ ซ้ำ นั้น กับ ทั้ง ยกระบัตรด้วย ตาม สัมควร ที่ กอง บัญชาการ
จะ ตัด ดิน หัก ใจ ให้ เป็น รางวัล แก่ ผู้ที่ นำ ความ มา ว่า ถ้า ผู้ใด มี
กิจ ชุระ จะ มา มี ได้ ต้อง จด หมาย บอก ตา ก่อน เวลา ที่ จะ ไม่ มา นั้น
ให้ ได้ รับ คำ อนุญาต เป็น คำ อนุญาต มี ก่อน จึง จะ ไม่ เป็น อัน ขาด ศาล ได้
ถ้า มา แล้ว มี เหตุ บังคับ เกิด ขึ้น ก็ ให้ รับ บอก ตา ใน เวลา มี เหตุ นั้น

ตาม ส้มควร แก่ ทาง ราชการ ให้ ผู้ พหุ พกษา แด เจ้า พนก งาน ประ
พฤติ ให้ ถู ก ตอง ตาม ข้อ บัง คับ นี้ เเทอญ

กฎ ให้ ใ้ ใ้ ณ วัน ที่ ๑๓ เดือน พฤษภาคม รัตน โกสินทร ศก ๑๓๕

กรม หลวง พิชิ ต ประ ชา กร

เส ็นา บัด ักระ ทรวง ยุติ ชรรม

ประ ภา ศ เฝ ้ม อำน าจ กรร ม กาว ตัด สิ น กาว นา

มี พระ บรม ราช โองการ ดำ รัด เฝ ้อ เถ ด้ ำ ๗ ตั้ง ำ ำ เมื่อ ณ วัน ที่ ๑๐
ตุ ลาคม รัตน โกสินทร ศก ๑๓๔ ได้ ทรง พระ กรุณา โปรด เถ ด้ ำ ๗ ให้
ออก ประ ภา ศ ตั้ง ำ ำ ราช กาว ๕ นาย คือ พระ ยาว รเด ช ศัก ตา อู ช
พระ บา ชิน ทรา ชิม บัด ัด้ หาราช รอง เมือง พระ ยา ประ ชา ชัพ บริ บาต พระ
วิ ภา คภู วตต หลวง สุนทร โภชา ให้ เป น กรร ม กาว ตระ วจ ตัด สิ น ที่ นา
ราย ำ ำ ราช กาว แด ราช ฎร ๑๕๔๓ ชื่อ ให้ หลวง วา ทิ คม ระ เทศ นำ ฎีกา
ถ่า ว โทษ บริษัท ชู ต คตอง แด คน นาด ยาม ชัน ทูต เถ ด้ ำ ๗ กว ย
แด อี ก พว ก หนึ่ง ร้อง ถ่า ว โทษ ผู้ มี ชื่อ ใน ฎีกา นั้น ำ ำ แยัง ชิง ที่ นา
ของ คน ตั้ง ำ ำ ความ ที่ แจ ง อยู่ ใน ประ ภา ศ นั้น แด ำ ำ บัด นี้ ทรง พระ ราช
ดำ ริ ห์ ำ ำ ที่ จัง หวัด ตำ บต ทุง แล ้น แล ้น หมู คตอง บริษัท นั้น ราช ฎร
ย้อม วิ วา ท แยัง ชิง ที่ นา แก่ กั น แด กั น อยู่ เฝ ้อ ำ ำ เป น เเท ค ให้ ราช ฎร
ผู้ คว ร เป น ผู้ ทำ กาว ไท หว่า น ที่ ำ ำ นาน นั้น ำ ำ บว ย กาว ทำ มา หา เฝ ้อ ชัพ เฝ ้อ ม
เส ีย ผล ประ โย ชน ำ ำ มี พระ ราช ประ ด้ ัง ศ จะ ระ บั บ ความ วิ วา ท ของ
ราช ฎร ใน มูล เเท ค คือ วิ วา ท แยัง ชิง ที่ นา แก่ กั น แด กั น นั้น ให้ ด้ ัง บ ำ ำ

โดย พระ กรุณา ชิกุน ใน ไพร่ พ้า ข้า ขอบ ขันทลั้มา จึ่ง ทรง พระ กรุณา
 โปรดเกล้า ฯ ให้ กรรม การ ที่ ก่อว นาม มา แลว นั้น มี อำนาจ ที่ จะ
 พิจารณา ได้ ส่วน ตัด ดิน คดี ราย วิวาท ด้วย ที่นา ใน เขตร คำบถ นั้น
 ให้ เปน การ ส่งม เรียบ ร้อย คตอด ไป

ประกาศ มา ณ วันที่ ๗ พฤษภาคม รัตนโกสินทร ศก ๑๑๕ เปน
 วันที่ ๑๐๐๕๐ ใน รัชกาล บัทยาบันี้

ประกาศเปลี่ยนตำแหน่งเสนาบดี

มี พระ บรม ราช โองการ ไน พระ บาท สมเด็จ พระ ปรมินทร มหา
 จูฟ้า ดงกรณ พระ จุฑจอม เกด้า เจ้า อยู่ หัว ดำริดี เห็น เกด้า ฯ
 ให้ ประกาศ ให้ ทราบ ทัว กัน ว่า

พระ เจ้า น้อย ยาเชอ กรม หมื่น พิทยธามา พฤฒิชาดา เสดนา บัด ภาระ
 ทรวง มุรชาธร ใน เวลานั้น ค้อง รับ ราช การ อยู่ ใน น้า ที่ ตำแหน่ง ใหญ่
 ถึง ๒ ภาระทรวง ๓ ตำแหน่ง คือ ค้อง เปน ผู้แทน เสดนา บัด ภาระ
 ทรวง โยธา ชิการ แด เปน ด้ภา นายก ใน รัฐมนตรี ด้ภา อยู่ ด้วย กัน
 เปน การ หนัก มาก อยู่ ทรง พระ ราช ดำริ หว่า สมควร ที่ จะ ผ่อน ฝั้น น้า ที่
 ราช การ ให้ มี ผู้ ด้นอง พระ เดช พระคุณ รับ ผิด ชอบ เฉพาะ ตำแหน่ง
 เพื่อ ให้ ราช การ ได้ ดำเนิน ไป โดย ด้ตวก ยิง ด้น

จึ่ง ทรง พระ กรุณา โปรดเกล้า ฯ ให้ พระ เจ้า น้อย ยาเชอ , กรม หมื่น
 พิทยธามา พฤฒิชาดา เสดนา บัด ภาระทรวง มุรชาธร เปน เสดนา บัด ภาระ
 ทรวง โยธา ชิการ

ทรง พระกรุณา โปรดเกล้า ฯ ให้ยก พระเจ้าน้องยาเธอ กรมหมื่นศิริวิชฌ์สังภาส เสด็จมา บัดี้กระทรวง คลัง มา เป็นเสนา บัดี้กระทรวง มุรธาธร แต่ เป็น ดัฎา นายก ของ รัฐมนตรี ดัฎา นั้น ด้วย ตาม ตำแหน่ง

ส่วน น้า ที่ เสด็จมา บัดี้กระทรวง คลัง นั้น ทรง พระกรุณา โปรดเกล้า ฯ ให้ พระเจ้าน้องยาเธอ กรมหมื่นมหิศรราช หฤทัย แทนเสนา บัดี้กระทรวง วง ได้ เป็น ตำแหน่ง นั้น ดัฎบ ไป

แต่ตำแหน่ง ผู้แทน เสด็จมา บัดี้กระทรวง วง ซึ่ง ว้าง อยู่ นั้น เมื่อ ทรง พระราช ดำริห์ เห็น สมควร ที่ จะ โปรดเกล้า ฯ ให้ ผู้ใด รับ ราชการ ดัฎของ พระเดช พระคุณ ต่อ ไป จึง จะ โปรดเกล้า ฯ ให้ ประกาศ มา ต่อ ภาย หลัง

ให้ ผู้ที่ ได้ รับ ตำแหน่ง ทัง ปวง นี้ เข้ารับ ราชการ ตาม น้า ที่ ดัฎ แต่ วันที่ ได้ ประกาศ นี้ เป็นต้น ไป

ประกาศ มา ณ วันพุธ ที่ ๒๖ สิงหาคม รัตนโกสินทร ศก ๓๓๕ เป็น วันที่ ๓๐๓๕๓ ในรัชกาล บัดี้ยุบนี้

ประกาศคงตำแหน่งผู้แทนเสนาบดีกระทรวงวัง

มี พระบรม ราช โองการ ใน พระบาท สมเด็จพระ ปรมินทร มหา จุฬาลงกรณ์ พระจุลจอม เกด้าเจ้า อยู่ หัว ดำริห์ เห็น อ เกด้า ฯ ให้ ประกาศ ให้ ทราบ ทัง กัน ว่า

ใน ประกาศ เปลี่ยนตำแหน่ง เสด็จมา บัดี้ ซึ่ง ลง วันที่ ๒๖ สิงหาคม รัตนโกสินทร ศก ๓๓๕ นั้น ตำแหน่ง ผู้แทน เสด็จมา บัดี้ กระทรวง วง ยัง ว้าง อยู่

ครู ที่ ผัก หัด นั ก เรื ย น เข้า สอบ ได้ ทั้ง ปวง ตระเตรียม นั ก เรื ย น สำหรับ
 เข้า สอบ ได้ ชั้น ประโยค บุ รพ พ ท แต่ ทำ การ ที่ เกี่ ย ว ข อง ด้วย การ
 สอบ ได้ ตาม ข้อ ม ง ค ม ที่ มี อยู่ ต่อ ไป นี้

ขอ ใ ช้ อา จ า ร ย ์ นำ นั ก เรื ย น เข้า สอบ ได้

๑ บร ร ต า โร ง เรื ย น หลวง ทัง ปวง ไม่ ไ ช้ โร ง เรื ย น ที่ อา จ า ร ย ์ ไ ต รับ
 พระ รา ช ทาน เ ฉิน เต็ อ น ประ จ ำ ฤ ภา โร ง เรื ย น ที่ ไ ต รับ พระ รา ช ทาน แ ต่ เ ฉิน
 อุด หนุ น ก ี ต ี มี จ ำ น ว น นั ก เรื ย น ที่ มี อยู่ ทุก ๆ วัน ตาม ร าย ง าน ที่ ส ่ง
 แ ต่ ตาม ที่ เจ ำ พ น ก ำ ง ทอ ง ต ร ว จ ๆ ไ ต เ ท ำ ไ ต เมื อ ต ัง ค ร ว สอบ ได้
 ใน บ ี ้น ร ว ม ทัง คร ึ่ ง บ ี แ ต่ ป ล ตาย บ ี จะ ค ่อ ง นำ นั ก เรื ย น เข้า สอบ ได้
 ค ึ่ แ ต่ ก ึ่ จ ำ น ว น นั ก เรื ย น ที่ มี มา เรื ย น ช ั้น ไป เ ป น ค ึ่ น ว่า ใน โร ง เรื ย น
 หน ึ่ ง มี นั ก เรื ย น มา เรื ย น อยู่ ทุก ๆ วัน ๆ ต ะ ๔๐ คน โร ง เรื ย น ้น จะ
 ส ่ง นั ก เรื ย น เข้า สอบ ได้ ทั้ง ส ่อ ง ค ร ว ค ี อ ทัง การ สอบ ได้ ก ฎ ง บ ี
 แ ต่ ป ล ตาย บ ี ร ว ม ให้ ส ่ง ไ ต ไม่ ต ำ ก ว ำ ๒๐ คน ด้วย ก ัน

๒ ใน จ ำ น ว น นั ก เรื ย น คร ึ่ ง ฤ ภา ก ว ำ คร ึ่ ง จ ำ น ว น นั ก เรื ย น ที่ มา เรื ย น
 ทุก ๆ วัน ที่ ส ่ง เข้า สอบ ได้ ้น จะ ค ่อ ง สอบ ได้ ไ ต น อย ที่ ส ุด เ พ็ ย ง
 คร ึ่ ง หน ึ่ ง ค ี อ ถ้า ส ่ง นั ก เรื ย น เข้า สอบ ได้ ๒๐ คน ต ัง จ ำ มา ใน
 ข้อ ๑ ้น แ ล้ว จะ ค ่อ ง ไ ต อย ำ ง ต ำ เ พ็ ย ง ๑๐ คน น อย ก ว ำ ้น ไม่ ค ว ร

๓ ใน โร ง เรื ย น ที่ ก ล ำ ว มา นี้ ถ้า โร ง เรื ย น ไ ต ไม่ มี นั ก เรื ย น เข้า
 สอบ ได้ ก ึ่ ก ึ่ จ ำ น ว น นั ก เรื ย น ค ง เรื ย น ฤ ภา เข้า สอบ ได้ ไม่ ไ ต ก ึ่ ก ึ่

จำนวน อัตราตั้ง เข้าสอบ ได้ แต่ ที่เป็น ตั้ง นั้น เป็น เหตุ ที่ ไม่มี
นักเรียน จะ มา เรียน ทุก ๆ วัน พอ แล้ว กรม ศึกษาธิการ จะ ตั้ง จัดหา
อาจารย์อื่น มา แทน ที่ อาจารย์ โรงเรียน นั้น ฤๅ ย้าย ไป ตั้ง ผสม กับ
โรงเรียนอื่น ฤๅ ไป ตั้ง ที่อื่น ที่เป็น ที่มี นักเรียน มา เรียน ทุก ๆ วัน
มาก ขึ้น พอ กับ อัตรา คือ

๔ ใน โรงเรียน ทั้ง ปวง โรงเรียน หนึ่ง จะ ต้อง มี นักเรียน มา เรียน ทุก ๆ
วัน คือ ตาม กำหนด ครุ คน ๓ ต้อง มี นักเรียน ๆ วัน ๓ อย่าง ต่ำ
ตั้งแต่ ๓๐ คน ขึ้น ไป จนถึง ๓๐ คน เป็น อย่าง สูง ตาม อัตรา โรงเรียน

๕ ถ้า โรงเรียน โค้ง นักเรียน เข้า สอบ ได้ ครบ ฤๅ เกิน ครั้ง
จำนวน นักเรียน ที่ มา เรียน ทุก ๆ วัน แต่ นักเรียน ที่ เข้า สอบ ได้ นั้น สอบ
ได้ ได้ ทุก ๆ คน ฤๅ สอบ ได้ มากกว่า ส่วน ตก พอ กับ อัตรา สอบ ได้
แล้ว อาจารย์ มีความ ชอบ แต่ จะ ได้รับ รางวัล มาก แต่ น้อย ตาม อัตรา
รางวัล

๖ ถ้า นักเรียน ที่ ตั้ง เข้า สอบ วิชา ของ โรงเรียน โค้ง สอบ ไม่ ได้
เต็ม ตาม จำนวน อัตรา ที่ เข้า สอบ ได้ ตก แต่ เพียง กิ่ง หนึ่ง อาจารย์
ยังมี มีความ ชอบ อยู่ นับ เป็น เสมอ ตัว ถ้า นักเรียน ตก มากกว่า ครั้ง หนึ่ง
ต้อง นับ ว่า อาจารย์ ไม่ ได้ ใจ แก่ การ ตั้ง สอน นักเรียน แต่ จะ ต้อง ภาค
ทัณฑ์ ไว้ ตาม อัตรา รางวัล เพื่อ ตัด รางวัล คราว ต่อ ๆ ไป

๗ ถ้า นักเรียน ที่ ตั้ง เข้า สอบ ได้ ตาม อัตรา สอบ ได้ นั้น ตกหมด แล้ว
อาจารย์ โรงเรียน นั้น ไม่ ควร จะ สอน อีก ต่อ ไป กรม ศึกษาธิการ จะ
ต้อง พิจารณา เหตุการณ์ ฤๅ จัด การ ตาม ข้อ ๓ นั้น

๘ ถ้า โรงเรียนใด ไม่มี นักเรียนตั้ง เข้า สอบได้ เลยตลอดปี อาจารย์ โรงเรียน นั้น จะ ต้อง รับ ความ ผิด ฎา ถูก ถด เงิน เดือน ๆ หนึ่ง ตาม ค่า อธิบติ จะ เห็น สุ่มควร

๙ ถ้า โรงเรียนใด ตั้ง นักเรียน เข้า สอบได้ ค่า อติตรา สอบได้ ถึง นักเรียน จะ สอบได้ ได้ หมดก็ ไม่ได้ รับ นำ เหน็จ แต่ ถ้า ตกค่า กว่า ครึ่ง หนึ่ง ของ จำนวน ค่า อติตรา สอบได้ แล้ว ก็ จะ ต้อง รับ ความ ผิด ภาค ทินชี่ตาม อติตรา รวง วัด ตั้ง ข้อ ๒ นั้น

๑๐ ถ้า โรงเรียนใด ตั้ง นักเรียน เข้า สอบได้ เกิน อติตรา สอบได้ แต่ สอบได้ ได้ หมด ฎา เกือบ หมด ฎา สูง กว่า อติตรา สอบได้ มาก ขึ้น แล้ว อาจารย์ โรงเรียน นั้น มีความ ชอบ จะ ได้ รับ รวง วัด เพิ่ม ขึ้น ตาม จำนวน นักเรียน มาก แล น้อย

วิธี สอบวิชา

ณ ถาก ข้อ สอบได้ แล วิธี สอบวิชา ตั้ง แล ออก ข้อ บงคณ นี แล ไป เจ้า พนักงาน จะ ทำ ตาม วิธี ใหม่ เพื่อ จะ ให้ ความ รุ่ นนักเรียน ที่ เข้า สอบได้ ได้ แม่น ย่า แล กั้น การ ท่อง จำ เขา ใจ โดย มิ ได้ เข้า ใจ ความ เสีย ดัง นั้น

เขียน ตาม คำบอก

๑ เจ้า พนักงาน จะ เตือก คำ แด ประโยค ใน แบบ เรียง เร็ว เด่ม ๓ เด่ม ๒ มา สดับ กั้น ฎา ผูก เปน ประโยค ใหม่ มาก น้อย ประมาณ เท่า ๓ บท ใน แบบ เรียง เร็ว เด่ม ๒ ดัง ที่ เคย ทำ มา คราว ก่อน แล

๒ เวลาที่เจ้าพนักงานบอกให้นักเรียนเขียนหนังสือ นักเรียนจะทวนตามเสียงผู้บอก ฤ็ถามอย่างนั้นอย่างนี้ไม่ได้ จะต้องเขียนไปนึ่งๆ เท่านั้น ผู้อ่านจะต้องอ่านซ้ำ ให้วรรคหนึ่งประมาณ ๔ ครั้ง ฤ็ ๕ ครั้ง ตามวรรคยากแต่จ่าย แต่จะกะให้ว่าวรรคนั้นจะให้เขียนกี่หน้าเป็นต้นว่า “พระสงฆ์ว่า ฮาตมา ภาพนี้คือยมุคฺช” เช่นนี้ เจ้าพนักงานจะกะให้ ๒ หน้าให้แล้ว ฤ็ “เชื้อวงศ์ตระกูลผู้ตั้งวางพระเจดีย์ แต่คนก็มีเกล็ดสีนเขา” เช่นนี้ เป็นประโยคยาวแต่ไม่มีใครได้ถอยความ จะกะเพิ่มขึ้นเป็น ๓ หน้าเป็นต้น แต่คงอยู่ใน ๕ คำ (พยางค์) ต่อหน้าตนเอง เวลาที่บอกให้เขียนเมื่อต้นอยู่ในโรงเรียนตามธรรมเนียมนี้ อาจารย์ต้องหัดให้นักเรียนเขียนเร็วกว่าเวลาที่เจ้าพนักงานจะกะให้ จึงจะทำให้นักเรียนเคยหุเคยมือทำให้อ่องไวทันตามเวลาที่เจ้าพนักงานกะไว้ให้

๓ ผู้อ่านจะกะเวลาให้เวลาอ่านซ้ำๆ หลายหน ตามวรรคยากแต่จ่ายตลอดไป ถ้านักเรียนเขียนตามไม่ทัน ก็ต้องเป็นความผิดของนักเรียน เมื่อถึงเวลาตรวจเจ้าพนักงานจะนับตัวที่ขาดไปนั้นเป็นผิดตัวละคำๆ ทุกๆ คำไป

เพราะฉะนั้นครูจะต้องสอนศิษย์ให้เข้าใจเสียว่า ถ้าเขียนไม่ทันวรรคนี้แล้ว ต้องเขียนวรรคหน้าทีทันไปทีเดียว หาไม่จะผิดมากเกินไป

๔ เจ้าพนักงานจะกะเวลาเขียนตามคำบอกให้แล้วเสร็จใน

แบบเรียนเร็วเล่ม ๓

แต่ก่อน มาคร ดือน ตำราสยาม ไวยากรณ์ อักษรวิธี นับ แบบ
เรียนเร็วเล่ม ๓ ได้พิมพ์แล้ว ให้ ใช้ ดือน สำหรับ สอบ ได้ แทน
อักษรวิธี ซึ่ง นับ ในวิชา ประโยคบุรพท ต่อ ไป ซึ่ง ขำ หลวง จะ
ออก ฤตภา ให้ ตาม ข้อ เด กำหนด ชั่วโมง ด้วย

เลข

ฐานที่ ๑ เขียน ตัว เลข เป็น ตัว หนึ่งคือ เขียน ตัว หนึ่งคือ เป็น
ตัวเลข ฐานที่ ๒ ที่ ๓ โจทย์ คัดดา โจทย์หนึ่ง ให้ นักเรียน คัด
ลง กระดาษ ใช้ เครื่องหมาย แล้ว ทำ โจทย์ นั้น

๕ ส่วน เวลา ที่ ให้ ทำ เลข ทั้ง ๓ จำนวน นี้ จะ กำหนด ให้ ทุก คราว
สอบ วิชา ไป ตาม แต่ จะ ยาก ง่าย ง่าย สั้น

ความ เรียบ ร้อย

ส่วน ความ เรียบ ร้อย ใน การ ที่ ทำ นั้น ก็ เป็น การ สำคัญ มาก ตั้ง
แต่ การ สอบ ได้ คราว นานี้ ไป กรม ศึกษาธิการ จะ ให้ กระดาษ พิมพ์
สำหรับ สอบ ข้อ ถาม ทั้ง สาม ข้อ ใน เวลา สอบ ได้ เป็น อย่าง ใด ไป
นักเรียน จะ ไม่ ต้อง ใช้ กระดาษ ของ ตัว เอง เมื่อ เป็น ดังนี้ แล้ว ก็ เป็น
การ จำเป็น ที่ นักเรียน จะ เขียน เติบ เต็ม ไม่ได้ คือ เขียน ให้ เตอะ เอะ
กระดาษ ที่ เจ้า พนักงาน ให้ เสีย ใด แล้ว นักเรียน จะ ทำ อย่าง ใด ที่ จะ
เอา กระดาษ ของ ตัว มา เขียน แทน นั้น เจ้า พนักงาน จะ ไม่ ยอม เลย

เมื่อฉันครูจะต้องจำเปนนัดสอนให้นักเรียนเขียนให้เรียบร้อย
 แต่ถึงเวลาว่าเรียนก็จะต้องให้นักเรียนเขียนกระดาษแผ่นเดียว
 ฤๅทำการอื่นใดก็ต้องทำอย่างที่จะสอบได้ทั้งสิ้น เป็นคนว่า
 เขียนตามคำบอกไว้วิธีสอบได้จะทำอย่างที่ได้กล่าวมา ครูก็
 จะต้องสอนนักเรียนในเวลาเรียนอย่างนั้นให้นักเรียนเคยในการ
 ที่ทำดังนั้นเหมือนกัน ในโรงเรียนทั้งปวงเกือบทุกโรงเรียน
 ที่ส่งนักเรียนเข้าสอบได้คราวที่แล้ว ๆ มาหาได้ฝึกหัดให้
 นักเรียนเขียนตัวเลขอารบิก ฤๅที่เรียกเลขฝรั่งให้ชัดเจนไม่
 เพราะฉันต่อไป ถ้าจะใช้เลขไทยที่เดียวก็ยอมให้แต่ถ้าจะ
 ใช้เลขฝรั่งแล้วนักเรียนจะต้องเขียนให้ถูกแบบแต่ให้
 เรียบร้อยถึงไม่เหมือนก็ให้คล้ายแบบตัวเลขพิมพ์ที่เจ้าพนักงานตั้ง
 ให้เป็นตัวอย่างนั้น ให้อาจารย์สอนนักเรียนให้ชัดเจนว่าวิธีทำเลข
 นั้นจะต้องเขียนให้เป็นบรรทัดตรงกันลงมา เหมือนที่ตาตาราง
 ดีเหลี่ยมตั้งตัวอย่างที่เจ้าพนักงานตั้งให้ดูด้วย ถ้านักเรียนเขียน
 ตัวเลขให้ต่อกันให้ตรงไม่ได้แล้ว อาจารย์ควรจะให้ตัดบรรทัดเป็น
 ดีเหลี่ยมเล็กก่อน เวลาที่จะทำเลขนั้นถึงอย่างไรก็ดี เมื่อเวลา
 นักเรียนจะต้องทำให้เรียบร้อยทั้งหนังสือแต่เลขทุกอย่าง

ข้อบังคับสำหรับการสอบได้ประโยคบรรพตฉบับนี้ ให้อาจารย์
 โรงเรียนหลวงโรงเรียนชะเลยศักดิ์ ฤๅผู้ใด ๆ ที่ตระเตรียมนักเรียน
 สำหรับเข้าสอบได้ ฤๅเกี่ยวข้องด้วยการสอบได้ในแผนกที่มี

อยู่ในที่ทั้งปวง ประพฤติตามไปโดยเรียบร้อย กว่าที่กรมศึกษา
ธิการ จะ ออกข้อบังคับใหม่ แต่บอกเด็ก ข้อบังคับฉบับนี้

ออกพีศ กรมศึกษา ธิการ

วันที่ ๑ กันยายน รัตนโกสินทร ศก ๑๑๕

(เห็น) กิตติยากร วรดิษณ

อธิบดีกรมศึกษา ธิการ

ชอบแล้ว

ภาสกรวงษ์

เลขาบดีกระทรวงธรรมการ

พระราชบัญญัติ

ตั้งข้าหลวงพิเศษสำหรับจัดการแก้ไขธรรมเนียม

ศาลยุติธรรมหัวเมืองทั้งปวง

รัตนโกสินทร ศก ๑๑๕

มีพระบรมราชโองการ ในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหา
จุฬาลงกรณ์ พระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ดำรัสเห็นชอบเกล้าฯ ให้
ประกาศให้ทราบทั่วกันว่า ด้วยมีพระราชประสงค์จะจัดการแก้ไข
ธรรมเนียมศาลยุติธรรมหัวเมืองทั้งปวง ทั้งพระราชอาณาเขต
ให้มีผู้พิพากษาแต่เจ้าพนักงานประจำทำการตามหน้าที่ กับให้มีวิธี
พิจารณาความแพ่งแต่ความอาญาอันดี เพื่อให้ได้ให้พิจารณาพิพากษา

คดีความ ในระหว่าง อาณา ประชา ราษฏร ข้า ขอบ ขันฑเสมา ให้ เสมอ
หน้า ท่อ ถึง ตัดออก กัน ทั้ง ผู้ มยุศ ทรพัย แต่ ผู้ อนุภา หา บรรดา คัดดี มิได้
ให้ ได้ พิจารณา พิพากษา ให้ แล้ว ไป โดย รวด เร็ว ถูก ต้อง ตาม กฎหมาย
แต่ ความ ยุติธรรม เท่า ยง ตรง เสมอ เหมือน กัน ทุก ประการ

จึง มี พระ บรม ราช โองการ ดำรัส เห็น เกล้า ว่า ให้ ตรา พระราช
บัญญัติ ไว้ ต่อ ไป ดังนี้

มาตรา ๓ ทรง พระ กรุณา โปรด เกล้า ว่า ตั้ง ขาดดวง พิเศษ มี
อำนาจ แด่ นำ ที่ ตั้ง จะ กล่าว ต่อ ไป ใน พระ ราช บัญญัติ นี้ ให้ ได้ ส่วน
การ บังคับ บัญชา ธรรม พกั ความ ใน ศาล หัก เมือง ทั้ง ปวง ท่อ พระ ราช อาณา
เขต เพื่อให้ รุ่ง การ เปรน อยู่ ประการ ไต ใน เวลา บัด ยุณ นี้ แต่
ให้ รับ เร่ง จัด การ แก่ ไช บรรดา การ ที่ ควร จะ กระทำ ให้ เปรน การ ต่
ถูก ต้อง ตาม กฎหมาย ตาม ความ จำ เปน อัน จะ ต้อง คิด แต่ ทำ ชัน แต่
ให้ ทำ รายงาน การ ได้ ส่วน แด่ การ คัด แปลง แก่ ไช เช่น ว่า มา นั้น มี
บอก ตั้ง มา ยัง เสดา บัด กระทบ มหาต ไทย เพื่อ ได้ นำ ชัน กราบ
บังคม ทูล พระ กรุณา ทราบ ผา ถอง รุดี พระ บาท เป็น ครั้ง เป็น คราว
เสมอ ไป ให้ แจง ข้อ ความ ตาม ที่ ได้ ได้ ส่วน ทราบ กับ การ ที่ จัด
แก่ ไช แด่ กระทำ ชัน ทั้ง ปวง แด่ ให้ แสดง ความ เห็น ใน การ ที่ ควร จะ
ต้อง แก่ ไช แด่ กระทำ ข้อ บังคับ สำหรับ ศาล หัก เมือง ทั้ง ปวง ใน การ
ตั้ง ตำแหน่ง ผู้ พิพากษา แด่ ข้อ บังคับ สำหรับ รักษา การ เรียบ ร้อย ของ
ศาล ยุติธรรม ดวง หัก เมือง ด้วย

มาตรา ๒ ในกองข้าหลวงพิเศษนี้ โปรดเกล้าฯ ให้มีกำหนดจำนวนเพียง ๕ นายด้วยกัน แต่เมื่อได้ประชุมพร้อมกัน ครั้งใด ๓ นายขึ้นไป ก็ให้มีอำนาจจะทำการได้ตามพระราชบัญญัตินี้ แต่ในจำนวนข้าหลวงทั้ง ๕ นายนี้ มีข้าหลวงพิเศษประจำการ ๓ นาย รวมทั้งสิ้นกานายกด้วยนั้น จะทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งหรือส่งไปให้ มีอำนาจแต่น้ำที่ทำการ อยู่ตลอดเวลาที่ จะทรงพระราชดำริเห็นสมควร

ส่วนข้าหลวงพิเศษอีก ๒ นาย ๑ โปรดเกล้าฯ ให้ผู้เป็นเทศาภิบาลประจำมณฑล ที่ข้าหลวงพิเศษจะตั้งทำการในเวลานั้น เป็นข้าหลวงเข้าร่วมประชุมทำการ ในน้ำที่แห่งมณฑลนั้น ๆ ด้วย

อีกนาย ๑ นั้น โปรดเกล้าฯ ให้เสนาบดีกระทรวงมหาดไทย แต่งตั้งผู้รักษาเมืองหนึ่งเมืองใด ในมณฑลที่ข้าหลวงพิเศษไปตั้งทำการอยู่นั้น เป็นข้าหลวงพิเศษอื่น อีกนาย ๑ ตลอดเวลาที่ จะเห็นสมควรให้เป็นอย่างไป

มาตรา ๓ ในระหว่างเวลาที่ข้าหลวงพิเศษ คงอยู่ในตำแหน่งนั้น มีอำนาจจะทำการ ทั้งวงได้ทั่วไปเต็ม ที่ เหมือนเสนาบดีกระทรวงมหาดไทย แต่เสนาบดีกระทรวงยุติธรรม ตั้งได้เสมอไว้ในพระธรรมนูญศาลหัวเมือง รัตนโกสินทร์ ค.ศ. ๑๙๕ ทุกประการ มีข้อสำคัญคือ ข้าหลวงพิเศษจะมีอำนาจแต่น้ำที่ทำการต่อไปดังนี้

๑ จัดการแก้ไขธรรมเนียมศาลหัวเมืองทั้งปวง ให้ถูกต้อง
 ตามที่ได้ตราไว้ในพระธรรมนูญศาลหัวเมือง รัตนโกสินทร
 ศก ๑๓๔ แต่ในการเรื่องนี้ให้ทำโดยเต็มอำนาจ เหมือนเสนาบดี
 กระทรวงมหาดไทย แต่เสนาบดีกระทรวงยุติธรรม ตามที่มีอยู่ใน
 พระธรรมนูญที่อ้างมานี้

๒ ในระหว่างเวลากำหนดชุมนุมพร้อมกันก็ดี ฎานอกเวลา
 กำหนดชุมนุมพร้อมกันก็ดี ให้ออกไปเยี่ยมเยียนศาลหัวเมืองศาล
 โตศาลหนึ่ง แต่ตรวจตราดูบรรดาถ้อยคำด้านนวนความ แต่จุด
 หมายเหตุร้ายงานศาล ที่เก็บรักษาในศาลหัวเมืองเหล่านั้นด้วย
 แลให้สอบถามความ รู้กฎหมายของผู้พิพากษากรมการ แต่เจ้าพนักงาน
 อื่น ๆ ผู้มีหน้าที่ผายตุลาการเกี่ยวข้อง ในการพิจารณาพิพากษา
 ถ้อยความ กับให้นำรายงานการที่ผู้พิพากษากรมการ แต่เจ้า
 พนักงานเหล่านั้น ได้ปฏิบัติราชการตามหน้าที่อย่างไร กับมีคุณ
 งามดีแต่ความรู้กฎหมายอย่างไร แต่เมื่อเห็นว่าต่อไปภายหน้า ควร
 จะทำอย่างไร ให้ดีขึ้นแล้ว ให้ชี้แจงความเห็นไว้ในรายงานนั้นด้วย

๓ ให้กล่าวชี้แจงแต่สิ่งใดอันผู้พิพากษาแต่เจ้าพนักงาน ในศาล
 หัวเมืองศาลโตศาลหนึ่ง ตามแต่จะดำริให้เห็นสมควร ในวิธี
 พิจารณาความแพ่ง ความอาญา แต่ถ้ามืดมิด เห็นจำเป็นจะต้อง
 หนึ่งพิจารณาความเอง ก็ให้ข้าหลวงพิเศษทั่วหมด ฎามอบอำนาจ
 ให้ข้าหลวงพิเศษคนใดคนหนึ่ง หนึ่งเป็นผู้พิพากษาในศาลหัวเมือง
 ศาลโตศาลหนึ่ง แทนที่ผู้พิพากษาในศาลนั้น แล้วพิจารณา

หลวงพิเศษต่าง กัน เปนต้อง ระแวกเท่ากัน ก็ให้ สภานายก ตง เนื้อเห็น
ด้วยฉาย โตฉาย หนึ่ง แล้ว ให้ เขา ความ เห็น ของ ฉาย ที่ สภานายก ตง เนื้อ
เห็น ด้วย นั้น เปน ใช้ ได้ แล้ว ให้ ทำ ตาม ความ เห็น นั้น ทุก ประการ

มาตรา ๖ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้เด็บบัดกระหรวงมหาดไทยเปน
เจ้านาที่จัดการ ให้สำเร็จตลอดไป ตามความ ในพระร ระเบียบุดนงทุกประการ
ประกาศมา ณวันที่ ๒๑ เดือนกันยายน รัตนโกสินทร ศก ๑๑๕ เปน
วันที่ ๑๐๑๗๗ ในรัชกาลปัตยุบันนี้

ประกาศ ตั้ง ข้าหลวง พิเศษ ขึ้น ประจำ การ ๓ นาย
เปน ผู้จัดการ แก่ ไช ธรรม เข้ม ค่าสยุดิ ธรรม หัว เมือง ทัง ปวง
รัตนโกสินทร ศก ๑๑๕

มีพระ บรมราช โองการ ใน พระบาท สมเด็จพระ ปรมินทร มหา
จุฬาลงกรณ์ พระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ดำรัสเหนือเกล้า ฯ ให้
ประกาศ ให้ทราบทั่วกัน ว่า

ด้วยความ ในมาตรา ๒ แห่ง พระราช บัญญัติ ตั้ง ข้าหลวง พิเศษ
ดำหรับจัดการ แก่ ไช ธรรม เข้ม ค่าสยุดิ ธรรม ดำหรับหัว เมือง ทัง ปวง
ซึ่ง ได้ตรา ขึ้น ไว้ เมื่อ วันที่ ๒๑ เดือนกันยายน รัตนโกสินทร ศก ๑๑๕
มีความ ว่า จะทรง พระ กรุณา โปรดเกล้า ฯ ตั้ง ข้าหลวง พิเศษ ประจำ
การ ๓ นาย ความแจ้ง อยู่ ในมาตรา นั้น ทุก ประการ แล้ว
จึง ทรง พระ กรุณา โปรดเกล้า ฯ ให้ ประกาศ ไว้ ต่อ ไป ดังนี้
ข้อ ๑ ทรง พระ กรุณา โปรดเกล้า ฯ ตั้ง ให้ พระเจ้า ดกยาเธอ
พระ องค์เจ้า รัชพิพัฒน์ ศักดิ์ ๑ ขุน หลวง พระ ไกรศรี สภาวภักตศิริ มนธาตุ

ศก ๑๓๕

หน้า ๕๓

ราชอำมาตย์คุณาภาร ๑ มิถุ์เคอร์ อาร์.เย.เกิด ปาดริก ๑ เป็น
ข้าหลวง พิเศษ ประจำ การ ๓ นาย ๒๓ ให้พระเจ้าตุยกยาเชอ... พระ
องค์เจ้า รพีพัฒน์ ศักดิ์ เป็น ศึกษานายก ใน กอง ข้าหลวง พิเศษ นั้น

ข้อ ๒ ทรง พระกรุณา โปรดเกล้า ฯ ให้เสนาบดีกระทรวง
มหาดไทย เป็นเจ้าน้ำที่จัดการ ให้สำเร็จ คัดขอไป ตามความใน
ประกาศนี้ จึง ทุก ประการ

ประกาศ มา ณ วันที่ ๒๑ เดือน กันยายน รัตนโกสินทร ศก ๑๓๕ เป็น
วันที่ ๑๖๗๗ ใน รัชกาลปัจจุบันนี้

ประกาศขยายอำนาจกรรมการพิเศษ

ชำระ ความฉ้อฉล เรื่อง ที่นา

มีพระบรมราชโองการ ดำรัส เหนือเกล้า ฯ สั่ง ว่า ตามความใน
หมายประกาศ ลงวันที่ ๗ พฤษภาคม รัตนโกสินทร ศก ๑๓๕ ได้
ทรง พระกรุณา โปรดเกล้า ฯ ให้ เพิ่ม อำนาจ กรรมการ พิเศษ ให้
พิจารณา แต่ พิพราคา เรื่อง ความ ที่ นา ใน จังหวัด ตำบลทุ่ง แล่น แล่น
หมื่นคลอง บริษัท นั้น

บัดนี้ ความ เรื่อง ที่นา รายอื่น ๆ ยัง ค้าง อยู่ใน ศาล กระทรวง ยุติ
ธรรม มาก เป็น การ สัมควร ที่ จะ ไม่ ให้ ศาล ใน กระทรวง ยุติธรรม
รับพิจารณาความ เรื่อง ที่นา ซึ่ง ได้ เกิด ขึ้น ใหม่ ใน แขวง จังหวัด ซึ่ง
ได้ เคย เกิด มี เป็น อยู่ บ่อย ๆ ต่อไป กว่าความที่ได้ ค้าง อยู่ นั้น จะ ได้

พิจารณาแต่คดีนี้ให้แล้วเสร็จไป จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศดังต่อไปนี้

ข้อ ๓ ให้กรรมการพิเศษ ซึ่งได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตั้งขึ้นตามหมายประกาศ ลงวันที่ ๓๐ ตุลาคม รัตนโกสินทรศก ๑๑๕ มีอำนาจพิจารณาพิพากษาความเรื่อง ที่น่าตั้งหลาย ซึ่งยังไม่ได้ฟ้องหากันในศาลกระทรวงยุติธรรม ซึ่งเกิดขึ้นด้วยเรื่องที่น่าชอชวยกันก็ดี ซึ่งกันเป็นเจ้าของก็ดี จำนำกันก็ดี ฎาแบ่งเป็นเขตรกันก็ดี ในที่นาซึ่งอยู่ในมณฑลกรุงเทพฯ มณฑลกรุงเทพฯ แต่มณฑลปราจีน ตลอดจนเวลาที่ทรงพระราชดำริเห็นสมควร ที่จะให้เลิกถอนอำนาจกรรมการพิเศษนั้นเสีย

ข้อ ๒ ความวิวาทใหม่ ซึ่งกรรมการพิเศษที่ได้กล่าวนามมาแล้ว จะได้พิจารณาพิพากษาตามประกาศนี้ กรรมการจะได้พิจารณาพิพากษาตามวิธีที่กรรมการนั้นได้เคยกระทำมาแล้ว ทั้งการที่จะพิจารณาได้ส่วน ตลอดจนการที่จะยุติกรรมกรรมก็ให้ถวายฎีกาอย่างแต่ก่อน

ข้อ ๓ ห้ามมิให้ศาลกระทรวงยุติธรรม รับพิจารณาความวิวาทด้วยที่นาอันกล่าวมาแล้ว ในประกาศนี้ข้อ ๑ นั้น จนถึงเวลาที่จะได้โปรดเกล้าฯ ให้มีประกาศแก้ไขใหม่ต่อไป

ประกาศ ณ วันที่ ๒๒ กันยายน รัตนโกสินทรศก ๑๑๕

เป็นวันที่ ๑๐๑๗๗ ในรัชกาลปัตยุบันนี้

ประกาศยกเด็กตำแหน่งเสนาบดี

กระทรวง มุรชาธร

มีพระบรมราชโองการ ในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาจุฬาลงกรณ์ พระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ดำรัสเหนือเกล้าฯ ให้ประกาศให้ทราบทั่วกัน ว่า

ตั้งแต่วันที่ ๑๑ เดือนกันยายน ๑๒๑๑ ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้จัดตำแหน่งเสนาบดีทั้งเก่าใหม่รวมเป็น ๑๒ กระทรวง ราชการทั้งปวงก็ได้โปรดเกล้าฯ ให้แบ่งหน้าที่บังคับบัญชาต่างพระเนตรพระกรรณ ตามสมควรแก่ราชการกิจของกระทรวงนั้นๆ โดยสะดวก

แต่กระทรวง มุรชาธร นั้น มีราชการน้อยอยู่ จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้รวมตำแหน่งเสนาบดีกรมราษฎรมนตรี เข้าด้วย เป็นตำแหน่งอื่นเดียวกัน

บัดนี้ ทรงพระราชดำริเห็นว่า ตำแหน่งเสนาบดีกรมราษฎรมนตรี นั้น ก็เป็นตำแหน่งใหญ่อื่นหนึ่ง ตำแหน่งเสนาบดีกระทรวง มุรชาธร นั้น มีราชการน้อย ไม่ควรจะแยกกันเป็นสองนามอยู่ แต่ไม่ควรเป็นกระทรวงใหญ่ มีเสนาบดีบังคับบัญชาราชการ

จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ยกเด็กกระทรวง มุรชาธรเสีย ให้ตั้งมีแค่เสนาบดีกรมราษฎรมนตรี บังคับบัญชาราชการทั่วไปตามหน้าที่เสนาบดีกระทรวง มุรชาธร ได้เคยบังคับบัญชามานั้น ทั้งสิ้นให้ ^{๕๕}อนอยู่ในกรมราชเลขา พุการ

ทรง พระกรุณา โปรดเกล้า ฯ ให้ พระยาเทเวศร์วงษ์ จิวัดมณี
อุปนายก รัฐมนตรี เปน สภานายก รัฐมนตรี นั้น

ส่วน ราช การ อัน เคย แเบ่ง เปน แพนก กระทรวง มุรธาธร แต่ ก่อน นั้น
ให้ เรียกว่า กรม พระ อาตักษณีย์ ขึ้น อยู่ ใน สภานายก รัฐมนตรี

ทรง พระกรุณา โปรดเกล้า ฯ ให้ หม่อม เจ้า ประภากร ปลัด ทูต
ฉดอง เปน อธิบดี กรม พระ อาตักษณีย์ นั้น

ตำแหน่ง เหล่า นี้ ให้ เปน ไป ตั้ง ตั้งแต่วันที่ ได้ ลง ใน ประกาศนี้
ประกาศ มา ณ วันที่ ๒๓ กันยายน รัตนโกสินทร ศก ๓๑๕ เปน
วันที่ ๓๐๑๗๗ ใน รัชกาล บัดนี้

ประกาศ แก่ ไช บาง มาตรา

ใน พระ ราช บัญญัติ เครื่อง ชาติราช อิศริยาภรณ์

อัน มี เกียรติคุณ รุ่งเรือง ยิ่ง มหาจักรกรี บรม ราช วงษ์

มี พระบรม ราชโองการ ใน พระบาท สมเด็จพระ ปรมินทร มหาจุฬาลงกรณ์
พระ จุลจอม เกตุเจ้า อยู่หัว ผู้ เปน เจ้า เหนือใหญ่ ของ เครื่อง
ชาติราช อิศริยา ภรณ์ อัน มี เกียรติคุณ รุ่งเรือง ยิ่ง มหาจักรกรี บรม
ราช วงษ์ ทรง พระ กรุณา โปรดเกล้า ฯ ให้ ประกาศ ให้ บรรดา คนา
ภยนิตร แต่ เจ้า พนักงาน ใน เครื่อง ราช อิศริยาภรณ์นี้ ทราบ ทู
กัน ว่า บัด นี้ ทรง พระ ราช ดำริ เห็น ว่า มาตรา ๘ แห่ง พระ ราช
บัญญัติ 10/๑๑๑ ใน ข้อ ๓ ให้ เติม ท้าย ความ ว่า “แต่ ที่ บ่า ให้ มี

แถบ พน กำมะหยี่ สีเขียว แก่ บัด ต้น เป็น ยืนคี่ แต่ มี จักรกรร ที่ ปลาย แถบ
 ประทุม ธงนำ โดม ที่ กตาง เบื้อง บน มี ตุ่ม เกิดยง แด่ ขอ ขั้ ที่ บ่า ทั้ง ๒
 ข้าง” แต่ ความ ใน ข้อ ๓ ที่ ว่า “แพร นุ่ง กั้น สี แดง” นั้น ให้
 ยก เสีย เติม คำ เหล่า นี้ ดัง แทน ว่า “ด้นับ เพลา ตัก หลาด สี แดง มี
 แถบ ทอง ดาย จักรกรร กว้าง นิ้ว กิ่ง คีต ที่ ตะเข็บ ข้าง นอก ตลอด ทั้ง
 ข้าง ซวหา”

อนึ่ง ใน ท้าย ความ มาตรา ๒ ใน พระราช บัญญัติ ของ เครื่อง รัตติย
 ราช อิศริยาภรณ์ แก่ ไช โหม่ รัตน โกสินทร ก่ก ๑๓๕ ที่ ว่า “แด่ นุ่ง
 ผ้า โหม่ สี เขียว แก่ แทน สี แดง” นั้น ให้ ยก เสีย เติม ความ ว่า “แต่
 ด้นับ เพลา ตัก หลาด สี แดง คีต แถบ ทอง ดาย จักรกรร กว้าง นิ้ว กิ่ง
 ตลอด ทั้ง ๒ ข้าง ตะเข็บ นอก”

ประกาศ มา ณ วันที่ ๑๘ กันยายน รัตน โกสินทร ก่ก ๑๓๕ เป็น
 วันที่ ๑๐๑๗๕ ใน รัชกาล บัด ยู่ บัด นี้

ประกาศ ยก กรม สวัสดิ์ สวัสดิ์ ชน กระทรวง กตภา โหม่

มี พระ บรม ราช โองการ ใน พระบาท ส้ม เต็จ พระ ประมิม ทรหม หา จุฬ่า
 งกรณ พระ จุฑ จอม เกด เจ้า อยู่ หัว ทรง เห็น เกด ต่าง ให้ ประกาศ
 ให้ ทราบ ทั้ง กัน ว่า กรม สวัสดิ์ สวัสดิ์ ซึ่ง รวม อยู่ ใน กระทรวง เมือง นั้น
 เป็น ที่ ขัด ขวาง ใน ทาง ราช การ ด้วย เหตุ ว่า การ จ่าย เลข ตาม ธรรมเนียม

เนี่ยม เต็ม เปน น้ำที่ กระทบ มหาตไทย แด่กระต่า โหม ได้กระทำ ต้อง
 บังคับ การ ข้าม กระทบ ต่วง กรมไม่ ส้มควร ใน บัดนี้ ได้ทรง พระกรุณา
 โปรดเกล้า ฯ ให้ กระทบ มหาตไทย ได้รักษา การ บ้าน เมือง
 กระทบ กระต่า โหม ได้รักษา สรรพาวุธ แต่ ผู้คน ควร ที่ จะ รวม กรม
 สรรพสัตว์ ไว้ ใน กระทบ กระต่า โหม จะ ได้ตรวจตรา บังคับ บัญชา การ ไบ
 นำที่ ซึ่ง คิด ค่อย กัน ได้ โดย สดวก เพราะ ฉนั้น ให้ ยก กรม สรรพสัตว์
 ไป ขึ้น กระทบ กระต่า โหม ตั้ง แต่ วันที่ ได้ ลง ใน ประกาศ นี้

ประกาศ มา ณ วันที่ ๓ ตุลาคม รัตนโกสินทร ศก ๑๓๕
 เปน วันที่ ๑๐๓๘๘ ใน รัชกาล บัคยบุนนี้

ประกาศ ให้ ใ้ พระราชกำหนด ตั้ง ศาล รมตั้ง พิเศษ

สำหรับชำระ ี่ต่าง คดี ความ มี โทษ หลวง ชัน เก้า

ซึ่ง ค้าง อยู่ ศาล พระราช อาญา ต่อ ไป

เป้น ครั้ง ที่ ๒

มี พระบรมราชโองการ ใน พระบาท ส้มเต๋จ พระปรมินทร์ มหา
 จุฬาลงกรณ์ พระจุลจอม เกต่า เจ้า อยู่หัว ดำรัส เห็น อเกล้า ฯ
 ให้ ประกาศ ให้ ทราบ ทว่า ด้วย ตาม ประกาศ ซึ่ง ลง วันที่ ๔
 พฤษภาคม รัตนโกสินทร ศก ๑๓๕ ซึ่ง ทรง พระกรุณา โปรดเกล้า ฯ
 ให้ เดือน กำหนด การรวม การ ศาล รมตั้ง พิเศษ ๓ กอง สำหรับ ชำระ ี่ต่าง
 คดี ความ มี โทษ หลวง ชัน เก้า ซึ่ง ค้าง อยู่ ณ ศาล พระราช อาญา ต่อ ไป
 ตาม ข้อ ๒๒๒๒ ๖ เดือน นั้น ต่อ นั้น มา กรมการ ทั้ง ๓ กอง

คิง ตะคิมะตั้งวังฉนะระ

ตั้งศฤงคารที่วัดคำชิกทกะตั้งหัดดีมะ

ที่วัดเซตว

ปริเนทกาทกำหนด

พระบาท สมเด็จพระ ปรมินทร มหาจุฬาลงกรณ์ บดินทรเทพยมหา
 มงกุฏ บรมราชกุมาร ราชครูวิเศษ อนุกรมพงษ์บริพัตร วรรณคดีราชบัณฑิต
 จาตุรันตบรม มหาจักรพรรดิ ราชสังกาศ บรมชวรมิกมหาราชาธิราช
 บรมนารถบพิตร พระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ผู้ทรงพระคุณธรรม
 อันประเสริฐ เสด็จออก ณ พระที่นั่งจักรกรีมหาปราสาท บรมราช
 พิมาณ โดยเสด็จ อุตราภิรมย์ ภายใต้อุโมงค์พระมหานพตตเสวตรฉัตร
 เหนือรัตนบรพยงค์ พร้อมด้วยพระบรมราชวงษานุวงศ์ แดงเสนาบดี
 รัฐมนตรี องคมนตรี ข้าทูลละอองธุลีพระบาท ทั่วประเทศ ราชบริพาร
 ฝ่ายทหาร พลเรือน ฝ่ายทูลละอองธุลีพระบาท บงกช โดยกำหนดตำแหน่ง
 เป็นอันดับกัน

จึงมีพระบรมราชโองการดำรัสเหนือเกล้าฯ ให้ประกาศให้
 ทราบทั่วกันว่า แต่ก่อนได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตรา
 พระราชบัญญัติแก้ไขระบอบพิจารณาความอาญา มีโทษหลวง
 สำหรับไซซ์หัวสมัยหนึ่งขึ้นไว้ เพื่อให้ใช้ไปในโรงศาล ในระหว่าง
 พระราชบัญญัติลักษณะพิจารณาความอาญา มีโทษหลวง โดยพิสดาร
 ยังมีได้ตราตั้งขึ้นไว้ นั้น บัดนี้ทรงพระราชดำริเห็นว่า ควรแก้ไข
 ไซซ์ระบอบพิจารณาความแพ่ง ซึ่งไม่มีโทษหลวงตั้งขึ้นไว้เป็นพระราช
 บัญญัติสำหรับไซซ์หัวสมัยหนึ่ง เพื่อให้ได้เป็นประโยชน์ในการ
 พิจารณา แต่พิพากษา อรรถคดีของราษฎรได้อย่างเดียวกัน

แก่กัน ได้ ด้วย ทอด ดิน โหม ฤๅ ใช้ ทุน ทรัพย์สิน
ทั้งปวง นั้น เรียกว่า ความแพ่ง

หมวดที่ ๒๒

ว่าด้วย อำนาจ ศาล

มาตรา ๕ ให้ ศาล ทั้ง ปวง มี อำนาจ ที่ จะ รับ ๕ ศาล รับ คดี พิจาร
บรรดา คดี ตาม กำหนด เขต รวง บ้าน เมือง ซึ่ง ๕ ณา ได้ ตาม พระ
อยู่ใน อำนาจ ของ ศาล ตาม พระธรรมนูญ แต่ ธรรมนูญ
พระราชกำหนด กฎหมาย ไว้ พิจารณา แต่ พิพากษา
ได้ ทุก เรื่อง

มาตรา ๖ คดี อันใด ซึ่ง ศาล หนึ่ง ศาล ใด มี ๖ คดี ที่ ตัด ดิน ฤๅ
อำนาจ อัน สมควร ได้ พิจารณา แต่ พิพากษา ได้ ที่ ยิน ยอม แล้ว
ขาด แล้ว ก็ ตี ฤๅ ค่า ความ ได้ ยิน ยอม กัน ใน ระหว่าง ห้าม ไม่ ให้ รับ ไว้
เปรียบ เทียบ แล้ว ก็ ตี ผู้ หนึ่ง ผู้ ใด จะ เอา คดี อัน ห้าม
นั้น มารื้อ ร้อง ฟ้อง อีก ห้าม มี ให้ ศาล รับ ไว้ พิจารณา อีก
พิจารณา เว้น ใจ แต่ เป็น การ อุทธรณ์ ตาม
กฎหมาย

มาตรา ๗ อำนาจ ศาล น้อย ใหญ่ มี ดัง นี้ กง ดง นั้น คือ ๗ ดัง ตี มี อำนาจ ศาล
๑ ใน หัว เมือง ศาล แขวง มี อำนาจ เพียง
ใน แขวง นั้น ใน กรุง ศาล โบริส ตา มี อำนาจ
เพียง ใน แขวง นั้น

๒ ในหัวเมือง ศาลเมือง มีอำนาจเพียง
ในเมืองนั้น

๓ ในหัวเมือง ศาลพิเศษ มีอำนาจในเขต
แขวงที่ตั้งขึ้นในเมืองนั้น

๔ ในหัวเมือง ศาลมณฑล มีอำนาจเพียง
ในมณฑลนั้น

๕ ในกรุง ศาลทั้งปวงในสนามสถิตย์ศิขรรม
มีอำนาจตลอดพระราชอาณาเขต

๖ ศาลรับสั่ง มีอำนาจตลอดทั่ว ไป ตาม
พระราชบัญญัติ

๘ ข้อห้ามผู้พวกราช
ยานคดีที่ไม่ควร
พิจารณา

มาตรา ๗ ผู้ซึ่งกระทำการตามหน้าที่ของ
ตุลาการ มีข้อคดีต้องห้ามไม่ให้กระทำการนั้น
เป็นอันขาด ในข้อที่กล่าวต่อไปนี้ คือ

๓ ถ้าผู้พวกราชยาน เป็นผู้มีผลประโยชน์
ที่ใดที่เสียเกี่ยวของ อยู่ในคดีนั้นด้วยก็ดี

๒ ถ้าถ้า เป้าหมายวินิจฉัยงานกับคู่ความฝ่ายใด ๆ
โดยทางสายโลหิตสืบตระกูลต่อกัน ถ้าโดยทาง
เป็นลูกพี่ลูกน้อง นับได้เพียงภายในสามชั้นก็ดี
ถ้าเป็นวงษ์งานเกี่ยวพันกัน โดยทางแต่งงานนับ

๐8/10/2566 ได้เพียงสองชั้นก็ดี

๓ ถ้า ถ้า เป็น ผู้ ที่ ได้ เบิก ความ เบน พยายาม ถ้า
เป็น ผู้ ขำ นานู การ พิเศษ อย่าง ไร ๆ ใน คดี นั้น
ด้วย กิต

ใน ข้อ หนึ่ง ข้อ ใด เหล่า นี้ ต้อง ห้าม ไม่ ให้
เป็น ผู้ พวกราช ใน คดี อื่น นั้น เป็น อัน ขาด

มาตรา ๘ เมื่อ โจทย์ จำเลย มา ถึง ศาล พรอม
กัน ได้ เมื่อ ใด ให้ ผู้ พวกราช ตระดาการ เห็น เป็น
หน้าที่ ของ คน ที่ จะ ตวง พยายาม ว่า กล่าวเปรียบ
เทียบ ให้ ได้รับความ ปราณี ปราณอม ยอม กัน โดย ตัด
จน เก็ม กำตั้ง สัด บัญญัติ ที่ จะ กระทำ ได้ เมื่อ นั้น ถ้า
ว่า กล่าวเปรียบ เทียบ ไม่ เป็น ที่ ตกตง กัน ได้ แลวง ก็
ควร พิจารณา ไป ตาม วิธ ใน พระราช บัญญัติ นั้น

๘ หน้าที่ ผู้ พวกราช
ต้อง เป็น ผู้ พยายาม
เปรียบเทียบ คดี

หมวดที่ ๓

ว่า ด้วย พิจารณา อัน คุ ความ

ทำสัญญา กัน ละ ข้อ ประเด็น ตง ให้ คดี สิ้น

มาตรา ๑๐ คุ ความ มี คดี อยู่ จะ ขอ ให้ คดี สิ้น
ใน ข้อ ความ ว่า แท้จริง อย่าง ไร กิต ถ้า ฉิด
ชอบ อย่าง ไร กิต จะ ทำ เป็น หนึ่ง ข้อ สัญญา
กะ ข้อ ประเด็น นั้น ๆ ตง เป็น คดี อื่น หนึ่ง ถ้า หรับ
ที่ ศาล จะ คดี สิ้น ก็ ได้ ใน หนึ่ง ข้อ สัญญา นั้น ต้อง

๑๐ คดี ที่ สัญญา กัน
ให้ คดี สิ้น

มีความว่า เมื่อศาลได้พิจารณาคดีชั้น ใน
ข้อความนั้น ๆ แล้ว จะยอมทำตามความ
อย่างไร ๆ ในลำดับอย่างที่กล่าวต่อไปนี้ คือ

(๑) อย่างหนึ่ง จำนวนเงินที่คู่ความได้
ตกลงกัน กำหนดลงไว้ก็ดี ฎาที่สัญญาว่า
จะให้ศาลกำหนดลง เมื่อพิจารณาแล้วก็ดี
คู่ความฝ่ายหนึ่ง จะต้องชี้ให้แก่อีกฝ่ายหนึ่ง
ตามที่ศาลตัดสิน ให้แก่ฝ่ายนั้น ฎา

(๒) อีกอย่างหนึ่ง ททรัพย์สมบัติอันใด
ที่พึงเกิดขึ้นจากที่ได้ ฎาไม่พึงเกิดขึ้นจาก
ที่ได้ก็ดี อันเป็นของที่ได้กล่าวกำหนดลงไว้
ในสัญญาแล้วนั้น คู่ความฝ่ายหนึ่ง จะต้อง
ส่งมอบให้แก่อีกฝ่ายหนึ่ง ตามที่ศาลตัดสิน
ให้แก่ฝ่ายนั้น ฎา

(๓) อีกอย่างหนึ่ง คู่ความฝ่ายหนึ่ง
ผู้เดียวก็ดี ฎาหลายคนก็ดี จะต้องกระทำการ
ฎาจะต้องงดเว้น จากกระทำการอย่างหนึ่ง อย่าง
ใด ที่ได้กล่าวกำหนดลงไว้ในสัญญาแล้ว
จะยอมตามที่ศาลตัดสินทุกประการ

คดีทุกเรื่องดังที่กล่าวมา ในมาตรานี้ ต้อง
ให้ยกข้อความขึ้นเป็นข้อ ๆ มีลำดับหมายเฉพาะ

เรียงกัน (ตามแบบที่ ๑ ท้ายพระราชบัญญัตินี้)
 แลจะคงกล่าวความตงไว้สั้น ๆ ให้ชัดเจน
 ความที่เป็นอย่างไร และมีหนังสือสำคัญ
 อันใดเป็นหลักฐานที่อ้าง อันจำเป็นจะให้ศาล
 พิเคราะห์แต่คดีนั้น ข้อ ซึ่ง เกี่ยวกัน นั้น ด้วย

มาตรา ๓๑ ถ้าหนังสือสัญญา นั้น ว่าด้วย
 การที่จะมอบสิ่งทรัพย์สินสมบัติอันใดก็ดี ฤกว่า
 ด้วย การที่จะทำ ฤว่าจะงดเว้นสิ่งใด ๆ ก็ดี
 ต้องให้มีกำหนดประมาณราคาทรัพย์สินสมบัติที่จะ
 มอบสิ่งนั้น ฤราคาสิ่งที่จะกระทำ ฤจะงด
 เว้นไม่ทำ ตามที่กล่าวตงไว้สั้น ด้วย

๓๑ ให้กำหนดราคา
 ตงในคดีด้วย

มาตรา ๓๒ หนังสือสัญญานี้ ถ้าทำตาม
 ความที่บังคับไว้แล้ว ก็ให้ตงชำระบไว้ ในศาล
 ซึ่ง มีอำนาจจะพิจารณา คดีอัน มีจำนวน ฤราคา
 ในเรื่องอื่น ๆ เสมอ เหมือน กับจำนวน ฤราคา
 ในคดีที่ ทำสัญญา กัน นี้

๓๒ สัญญา ต้องตง
 ชำระบเหมือนฟ้อง
 ในคดีอื่น

เมื่อได้ตงชำระบ คดีที่ สัญญา กัน ตงไว้แล้ว ให้
 ตงเตชเข้าดำเนิน จด บัญชีไว้ เป็น คดีความ อัน
 หนึ่ง ไนระหว่าง คู่ความ ที่ เป็น กัน ตัว ต่อ ตัว
 ฤหาตายคน ด้วย กัน นับว่า เป็น โจทย์ฝ่าย หนึ่ง แล
 จำตงฝ่ายหนึ่งตาม ประ โยชน์ของ คู่ความ นั้นแล้ว

ให้หมาย นัต คู้ ความ ทก ฝ่าย ใน หนังสือ สัจญา
นั้น นอกจาก ผู้ที่ ทำ สัจญา มา ยืน ด้วย

๑๓ คู้ ความ ชยู่ ใน
อำนาจ ศาต

มาตรา ๑๓ เมื่อ หนังสือ สัจญา นั้น ได้ ถึง
ตำรับแล้ว คู้ ความ ทั้ง สอง ฝ่าย นั้น ต้อง อยู่
ใน อำนาจ ศาต นั้น กับ ฝ่าย นั้น ๆ ต้อง ถือ แด
ทำตาม ข้อ ความ ที่ ฝ่าย ไต ได้ กล่าว ไว้ ใน สัจญา
ด้วย ถ้า ใน สัจญา มี ได้ กล่าว ว่า ฝ่าย ไต จะ
ต้อง เสีย ค่า ธรรม เนียม แล้ว ศาต จะ บังคับ ให้
ฝ่าย ไต เสีย ค่า ธรรม เนียม ความ ที่ พิจารณา
ตัดสิน นั้น ตาม ที่ เห็น สัมควร ก็ ไต

๑๔ การ พิจารณา
แต่ตัดสิน

มาตรา ๑๔ คัด ความ เช่น นี้ จะ ไต พิจารณา
เหมือน คัด ความ อื่น นั้น ซึ่ง พ้อง หากัน ตาม
ความ ใน หมวด ที่ ๖ อัน มี ข้อ ความ ซึ่ง จะ ต้อง
ใช้ บังคับ คัด เช่น นี้ ตาม แต่ ที่ จะ ใช้ กัน ได้

เมื่อ ศาต ไต ได้ ส่วน คู้ ความ แด ว่า ถึ
เมื่อ ศาต ไต พิจารณา สืบ พยาน ตาม ที่ ศาต เห็น
สัมควร จะ ดับ แด ว่า ถึ ถ้า ศาต เห็น เบน ที่ พอใจ
ใน ข้อ เหล่า นี้ คือ

ข้อ ๓ ว่า หนังสือ สัจญา นั้น คู้ ความ ได้ กระ
ทำ ไว่ ถก ต้อง แด แด

ข้อ ๒ ว่า คู้ ความ นั้น มี ประโยชน์ อยู่ใน คัด
ที่ กล่าว ใน สัจญา นั้น จริง แด

ข้อ ๓ ว่าขอ ความ ใน คดีนั้น ด่มควร ที่จะ
 พิจารณา คดีนั้น ได้ตั้ง นี้แล้ว ให้ คัด พิจารณา
 คดีนั้น คดีนั้น เหมือน กับ คดีอื่น ทั้งปวง ตามธรรมเนียม
 แต่ เมื่อ ได้ คดีนั้น แล้ว ให้ มี คำสั่ง ให้
 ทำตาม คำ คดีนั้น เหมือน ตั้ง ขอ ความ ที่ กล่าว ไว้
 ใน หมวดที่ ๓๓ แห่ง พระราชบัญญัติ นี้ด้วย

หมวดที่ ๔

ว่าด้วย ลักษณะ พ้อง ความ

มาตรา ๓๕ การ ที่จะ พ้อง ความ ให้ พ้อง ๓๕ พ้อง คดีตามชั้น
 ณ คัด ตาม ชั้น ที่ด่มควร แก่ รูปความ ซึ่งมีอำนาจ
 ตาม พระ ชกรรม นูญ แต่ พระ ราช กำหนด กฎหมาย
 พอ จะ พิจารณา ความ เรื่อง นั้น ได้
 คำด ที่ ควร แก่ รูป
 ความ

มาตรา ๓๖ ถ้า ความ ที่ พ้อง กล่าว หากัน ด้วย ๓๖ จะ พ้อง คดีของ
 คดี เหล่านี้ คือ พ้อง ใน ท้อง แหวง
 ข้อ ๑ เพื่อ จะ เอา สิ้น ด่มบค พัดตุ อื่น เป็น
 ของ ไม่ พัง จะ ให้ เกิดขึ้น จาก ที่ ได้ มี ที่ ดิน เป็น ต้น
 คำด จะ บังคับ ให้
 ข้อ ๒ เพื่อ จะ ขอ แบ่ง ด่มบค พัดตุ อื่น เป็น
 ของ ไม่ พัง จะ ให้ เกิดขึ้น จาก ที่ ได้
 อื่น จำเลย อยู่ ใน
 ข้อ ๓ เพื่อ จะ ห้าม ฤา ใ้ ในการ จำนำ ฤา
 ข้อ ชาย ด่มบค พัดตุ ด้วย ผิด สัญญา อย่าง ไต ฤา
 แหวง นั้น ได้

ขออำนาจศาลให้จับได้ ในสิ่งอื่นเป็นของไม่
พึงจะให้เคลื่อนจากที่ใด

ข้อ ๔ เพื่อจะให้คดีสิ้นสุดประโยชน์ ฤ
อำนาจอย่างใด ๆ ย่อมจะพึงมีในสมบัติพัสดุ
อื่นเป็นของไม่พึงจะให้เคลื่อนจากที่ใด

ข้อ ๕ เพื่อจะขอคืนใหม่ ในการที่ผู้อื่น
กระทำต่อสมบัติพัสดุอื่นเป็นของไม่พึงจะให้
เคลื่อนจากที่ใด

ข้อ ๖ เพื่อจะเอาคืนทรัพย์สินสมบัติพัสดุ
ซึ่งเป็นของไม่พึงให้เคลื่อนจากที่ใด แต่หากของเหล่านั้น
ต้องยึดหน่วงกันไว้ในที่ใด ๆ

คดีทั้งนี้ ถ้าทรัพย์สินสมบัติพัสดุเหล่านั้นอยู่ที่
ใด ให้ฟ้องต่อศาลซึ่งได้บังคับคดีในท้องที่นั้น
เว้นแต่ถ้าคดีเรื่องใด ถึงเกี่ยวข้องกับสมบัติพัสดุ
อื่นเป็นของไม่พึงให้เคลื่อนจากที่ใด ซึ่ง

จำเลยได้ยึดเอาไว้เอง ฤผู้อื่นได้ยึดไว้แทน
แล้ว โจทย์จะขอเอาคืน ฤจะขอคืนใหม่
ถ้าหากว่ารูปความจะพึงดำเนินถึงคำขอของ
โจทย์บริบูรณ์ ด้วยอำนาจที่ศาลบังคับให้จำเลย
กระทำได้ในที่อื่น ความอย่างนี้จะฟ้อง ณศาล
ซึ่งว่ากล่าวท้องที่ที่สมบัติพัสดุอยู่ ฤจะฟ้อง

ณ ค่ำต ซึ่ง ได้ว่า กล่าว ของ ที่ ที่ จำเลย ไปตั้ง

ทำมา หากิน ฤๅ ไม่ อยู่ใน เวลา พ้อง นั้น ก็ ได้

มาตรา ๑๗ ถ้า ทรมณ์ สัมบัติ พัสตุ ดัง ได้ว่า

ใน มาตรา ๑๖ อยู่ใน ที่ เหตุยอม ถ้า ไม่ แน่ชัด ว่า

อยู่ใน ที่ของ ที่ เขตฯ อำนาจ ค่ำต นั้น ฤๅ ค่ำต อื่น ซึ่ง

เขตฯ อยู่ใน ที่ คือ กัน เมื่อ ค่ำต ได้ พิจารณา เห็น

ข้อ ดัง ได้ ย่อม มี อยู่จริง เช่น นี้ แล้ว ก็ ให้ จดหมาย เหตุ

ตง ไว้ แต่ พิจารณา ค่ำต นั้น ได้ คือ ไป เหมือน

กับ ที่ เหล่า นั้น อยู่ใน เขตฯ อำนาจ ของ ค่ำต นั้น แต่

ข้อ ดัง ได้ เช่น นี้ ถึง จำเลย จะ เอา เหตุ อุทธรณ์

ว่า สัมบัติ พัสตุ เหล่า นั้น ไม่ได้ อยู่ใน เขตฯ อำนาจ

ของ ค่ำต ที่ พิจารณา ความ เมื่อ ค่ำต อุทธรณ์ ได้

ตรวจ เห็น ข้อ ดัง ได้ ของ ค่ำต เติม สัมคตว แล้ว ก็

อย่า ให้ ฟัง เป็น อุทธรณ์ ใน ข้อ นั้น

มาตรา ๑๘ ความ พัง อัน เกิด แต่ ด้รรพ เหตุ

อย่าง อื่น นอกจาก ที่ ได้ว่า มา แล้ว นั้น โจทย์

จะ พ้อง ณ ค่ำต ได้ ซึ่ง ได้ บังคับ ความ ใน ที่ของ ที่

เหล่านี้ คือ

ข้อ ๑ ที่ เกิด มุตคต กิด ฤๅ

ข้อ ๒ ที่ จำเลย ทงหมต อาไศรย อยู่ ฤๅ

ทำมา หากิน อยู่ใน เวลา ที่ พ้อง นั้น ก็ ได้ ฤๅ

๑๗ พัสตุ ที่ เหตุยอม

ถ้า เขตฯ กัน ให้ ค่ำต

จด บัญ ทัก ไว้ แต่

พิจารณา คือ ไป ไม่

เป็น เหตุ อุทธรณ์

๑๘ ค่ำต นอก จาก

กำหนด ใน มาตรา

ข้าง บน นั้น จะ พ้อง

ตาม ที่ของ ที่ ฤๅ ค่ำต

อื่น ก็ ได้

ข้อ ๓ ที่จำเลยแต่คนใดคนหนึ่ง เอาไครย อยุ่
 ฎำทำมาหากิน อยุ่ ในเวลาที พ้อง นน กัด ก็
 พ้อง ได้ เว้น ใจ แต่ ถ้า คัด ซึ่ง โจทย ยน พ้อง นน
 เห็น ว่า คัด อื่น จะ พิจารณา คดี เรือง นั้น เอา ความ
 ยุติธรรม ได้ สัดวก กว่ จะ ช้ แจง ให้ โจทย ไป พ้อง
 ยิง คัด ซึ่ง สัมควร จะ พิจารณา คดี เรือง นน ก็ ได้

๑๘ จำเลยอยู่เขต
 คัดหนึ่ง คดีเกิดขึ้น
 ใน คัดหนึ่ง โจทย
 จะฟ้องคัดใดก็ได้

มาตรา ๑๘ ถ้าจำเลยตั้งบ้านเรือน ฎำทำมา
 หากิน อยุ่ ใน ท้อง ที เขต อำนาจ คัด หนึ่ง แต่ ไป
 เกิด คดี ขึ้น ด้วย เหตุ ทรัพย์ สัมบัต อื่น เปน ของ
 พึง เค็ดอื่น จาก ที ได้นั้น ใน ท้อง ที เขต อำนาจ
 คัด อื่น โจทย จะ เตือก พ้อง ใน คัด ไต ก็ได้

๒๐ ทรัพย์เค็ดอื่นที่
 ไม่ไต่เกี่ยว อยุ่ ใน
 เขต ของ คัด ไต
 ให้ พ้อง คัด นั้น

มาตรา ๒๐ ถ้า สัมบัต พึงตุ อื่น ไม่ พึง จะ ให้
 เค็ดอื่น ที ไต อยุ่ ใน ท้อง ที อื่น เดียว กัน แต่ ถ้า
 เกี่ยว อยุ่ ใน เขต อำนาจ คัด ไน บาง คัด ไน บาง
 โจทย จะ พ้อง ใน คัด ไต ซึ่ง มี สัมบัต พึงตุ ที ไต
 ว่า มา อยุ่ ใน เขต อำนาจ คัด แมแต่ ล้วน หนึ่ง
 ก็ ว่า ความ ไต ทั้ง เรือง

๒๑ จำเลยไม่ได้อยุ่
 ใน แขวง ของ คัด
 จะขอให้ยก คดี เลีย
 ก็ได้

มาตรา ๒๑ ความ เรือง ไต ซึ่ง กฎหมาย ยอม
 ให้ โจทย เตือก พ้อง ไต ค้าง คัด แต่ โจทย ไต
 พ้อง ณ คัด ซึ่ง จำเลย มี ไต อยุ่ อยุ่ ฎำ ตั้ง ทำมา
 หากิน อยุ่ ฎำ จำเลย ทั้ หมด ไม่ ไต อยุ่ อยุ่
 ฎำ มี ไต ค้าง ทำ มาหากิน จำเลย จะ ยน ทุเถา ขอ

ต่อศาลนั้น ไม่ให้พิจารณาคดีเรื่องนั้นก็ได้
แต่จำเลยต้องจัดหาเงิน ความทั้งนี้ ให้โจทก์
ทราบเสียก่อน

เมื่อจำเลยได้ยื่นอุทธรณ์ว่า มาตรา ๒๑๒ ก ก็ให้ศาล
ถามถึงความทั้งสองฝ่าย จนเป็นที่พอใจของ
ศาล ถ้าศาลเห็นว่าความเรื่องนั้น ถ้าตั้งไป
ให้ศาลอื่น ศาลหนึ่งศาลใดพิจารณา จะได้
ความจริง โดยทางยุติธรรมดีกว่า จะหยุด
การพิจารณาเสียทีเดียวก็ได้ เมื่อเช่นนี้ คำอุท
ธรณ์ เข้มแข็ง ความได้ออกไปแล้ว จะควร
ประการใด ให้บังคับไป ตามศาล จะเห็นสมควร

เมื่อศาลได้สั่งหยุดการพิจารณาแล้ว แต่
โจทก์จะขอถอนฟ้อง เพื่อไปฟ้องที่ศาลอื่นฎ
ประการใด ก็ให้ศาลจัดคำสั่งแต่เหตุผลที่
ได้หยุดการพิจารณานั้น ลงในท้ายฟ้องแล้ว
คืนให้โจทก์ไป แต่การที่จะอุทธรณ์ให้หยุด
พิจารณานั้น จำเลยต้องรับขอเสียโดยเร็ว อย่า
ให้พ้นกำหนดวัน ฟังความขึ้นซึ่งต้องตั้งถ
ถ้าพ้นนั้นไป ห้ามมิให้ศาลรับคำอุทธรณ์อย่างนี้

มาตรา ๒๑๒ ความเรื่องใด ถ้าศาลหนึ่งได้
หยุดการพิจารณาดังว่า มาตรา ๒๑๑ แต่โจทก์
จะรับเอาฟ้องเดิมไปฟ้องที่ศาลอื่น บรรดา

๒๑๒ ถ้าศาลได้หยุด
พิจารณาไว้ โจทก์
จะฟ้องศาลใหม่ถ้า

เสียค่าธรรมเนียม ค่าธรรมเนียม ค่าชดเชยใด ซึ่งศาลก่อนได้
แล้วไม่ต้องเสีย เว้นไว้จาก โจทย์แล้ว ศาลซึ่งรับฟ้องไว้ที่
ซ้ำอีก ไม่ต้องเรียกค่าธรรมเนียม ซึ่งโจทย์ได้
เสียไว้แล้วนั้นอีกชั้นหนึ่ง

หมวดที่ ๕

ว่าด้วยลักษณะพิจารณาความ มโนสำเร็ห์

๒๓ ทูททรัพย์ค่า มาตรา ๒๓ ความแพ่งซึ่งโจทก์ร้องขอให้ศาล
กว่า ๒๐๐ บาท เรียก บังคับในคดีอื่นเกี่ยวกับทรัพย์สิ่งของฤ
ว่าความมโนสำเร็ห์ สมบัติพัสดุอย่างอื่น ฤสิ่งอื่นใดอันเป็นข้อ
พิจารณาในคดีอื่นนั้น มีกำหนดเงินฤราคา
โจทก์ร้องขอไม่เกินสองร้อยบาท จัดว่าเป็น
ความ มโนสำเร็ห์ ให้ศาลบังคับพิจารณา รวบรัด
ให้สิ้นเชิง ตามที่กล่าวไว้ในหมวดนี้

๒๔ ความมโนสำเร็ห์ มาตรา ๒๓ โจทก์จะฟ้อง ความ มโนสำเร็ห์
โจทก์จะยื่นเรื่องราว จะยื่นเรื่องราวฤมาแจ้งข้อฟ้อง แต่ขอหมาย
ฤขอด้วยปากให้ ศาลตามแบบที่ ๒ เรียกจำเลยมาแก้คดีเดียว
เรียกจำเลยมาก็ได้ ก็ได้

๒๕ วิชชอกหมาย มาตรา ๒๕ หมายเรียกจำเลยนั้น ให้กระ
เรียกจำเลย ทำโดยหลักฐานดังนี้ คือ

ข้อ ๓ ให้ ค่ำต มั่งถึง ตัว จำเลย ที่เดียว

ข้อ ๒ ให้ แจง เนื้อ ความ ที่ กล่าว หา แด

จำนวน ทรพย์ ซึ่ง โจทย์ ขอให้ เรียก จาก จำเลย ให้ จำเลย ทราบ

ข้อ ๓ ให้ บังคับ หนัก ให้ จำเลย มา แก่ คดี ตาม กำหนด วัน ใน หมาย

ข้อ ๔ ให้ โจทย์ ตั้ง ชื่อ ถูก สำคัญ ไว้ ใน หมาย ว่า โจทย์ ได้ ขอให้ ค่ำต ออก หมาย นั้น

ข้อ ๕ ให้ ประทับ ตรา ค่ำต เป็น สำคัญ

ข้อ ๖ หมาย นั้น ให้ เจ้า พนักงาน ค่ำต ถัด ไป ให้ จำเลย ทราบ แล้ว ให้ มอบ สำเนา หมาย ให้ จำเลย ไว้ ส่วน ต้น หมาย ที่ จำเลย ได้ ตั้ง ชื่อ ถูก สำคัญ ด้วย ภาย มื่อ รบ แล้ว นั้น ให้ เจ้า พนักงาน นำ กติมา รักษา ไว้ ยัง ค่ำต

มาตรา ๒๖ เมื่อ จำเลย ได้ ทราบ หมาย แล้ว ถึง วัน หนัก จำเลย ต้อง มาเอง ถูก ต้อง แต่ง ทนาย ไว้ ความ ให้ มา แก่ คดี แทน ต่อ ค่ำต ใน วัน กำหนด พัง ความ ที่ จะ พิจารณา ใน ชั้น ๓ ต้อง สืบถาม ๒๖ จำเลย จะ มาเอง ถูก แต่ง ทนาย มา แทน ก็ได้

มาตรา ๒๗ ถ้า ชน พิจารณา ความ มโนสำเร็ห้ ผิด กับ ความ พัง ตาม ฎี เพียง เท่า นี้ นอกจาก นี้ ๒๗ ความ มโนสำเร็ห้ นอกจาก ที่ กำหนด—

—ไว้ ใน หมวดนี้ ข้อความ ใน ตักขณ พิจารณา ความ แห่ง สำนัญ
 ให้ ใช้ ตาม วิธี คือ ไม่ ใน พระราช บัญญัติ นบท ไตที่ ไม่ ชัดขวาง
 พิจารณา แห่ง สำนัญ คือ ก็น ก็ ให้ ใช้ เป็น อย่าง เดียว กัน ทุก ประการ

หมวดที่ ๖

วิธี พอง คัด ที่ เกี่ยว ด้วย ตัว ผัด ใช้ เงิน

แต่ ตัว ผัด ตั้ง เงิน

๒๗ อธิบาย คำ ที่ ว่า มาตรา ๒๗ บรรดา คัด ที่ เกี่ยว ด้วย ตัว ผัด ใช้
 ตัว ผัด เงิน แต่ ตัว ผัด ตั้ง เงิน คือ อธิบาย ว่า

หนังสือ ที่ ผู้หนึ่ง ผู้ใด ทำ อัน เป็น คำ สั่ง ให้
 จ่าย เงิน ใช้ ให้ แก่ ผู้มี ชื่อ เป็น จำนวน เงิน เท่า นั้น
 ใน กำหนด วัน เดือน ปี เท่า นั้น ผู้รับ ใช้ เงิน ไตลง
 ชื่อ รับ ว่า จะ ใช้ เงิน ตาม นั้น เป็น สำคัญ แล้ว กัด
 ฎยง ไม่ ไตลง ชื่อ กัด เรียกว่า ตัว ผัด ใช้ เงิน

แต่ หนังสือ รับ จะ ใช้ เงิน มี ว่า ผู้ทำ จะ ยอม
 ใช้ เงิน เท่า นั้น แก่ ผู้มี ชื่อ อยู่ใน หนังสือ นั้น
 ใน กำหนด วัน เดือน ปี เท่า นั้น ฎกำหนด เมื่อ มา
 ทวง กัด เรียกว่า ตัว ผัด ตั้ง เงิน

บรรดา ตัว ผัด เช่น นี้ ถ้า มี ผู้ พอง ขึ้น ว่า ไม่
 ได้รับ เงิน ตาม ผัด ภายใน หก เดือน นับ ตั้ง แต่
 วัน ถึง กำหนด ใช้ ก็น เป็น ต้น ไป แล้ว ให้ คัด

ออกหมายตามแบบที่ ๔ แล้ว ให้ศาลพิจารณา
รวบรัดให้สั้น เข้าตามวิธี ดังจะได้กล่าวต่อไป

มาตรา ๒๘ ภายในเจ็ดวัน นับตั้งแต่วัน
ออกหมายเป็นต้นไป ศาลได้รับคำร้องขอ
ผู้ต้องหาเป็นจำเลย ขอต่อสู้คดี เช่นนี้ ก็ให้
ศาลอนุญาตให้ผู้ต้องหาเป็นจำเลย ต่อสู้คดีได้
แต่ผู้นั้นต้องยอมเอาเงินตามจำนวน ซึ่งคิดค้าง
อยู่ในตัวผู้นั้น มาวางเป็นถดางไว้ก่อน
ฤา มิฉะนั้น ผู้นั้นต้องนำพยาน คนใดคนหนึ่ง ฤา
ตนเอง มาศาลบาลตัวให้การ ให้ศาลเห็นเป็นที่
พอใจว่า ผู้นั้นจะต่อสู้คดีได้ตามกฎหมาย แล
ความยุติธรรม ในข้อที่ไม่ยอมใช้เงิน ฤา ให้
ศาลเห็นเป็นที่พอใจว่าผู้ถือตัวผู้นั้น จะต้อง
สู้บพยาน ให้เห็นจริงว่า ได้ตัว เช่น พ้อง ใว้นั้น
มา โดยเหตุที่ได้รับประโยชน์แตก เปลี่ยกัน
อย่างไร ฤา ให้การ ถดถาว ข้อความที่จริง อย่าง
ขึ้น ๆ ที่ศาลเห็น พอจะยอม ตามคำร้องขอ
ต่อสู้ นั้นได้ เมื่อศาลยอม ดังนี้แล้ว ศาลจะ
เรียกประกันไว้ แลให้ทำทัณฑ์บน อย่างหนึ่ง
อย่างใดไว้ด้วยก็ได้ แลจึงให้มีคำสั่งให้ โจทย์
ผู้นั้น ยื่นฟ้องเหมือนคดีสามัญต่อไป

๒๘ จำเลยจะต่อสู้
คดีวางเงินไว้เป็น
ถดางฤาไม่พยาน

๓๐ ถ้าจำเลยไม่มา
ขอ อนุญาต ต่อ ผู้
ให้ คดี สิ้น เป็น แพ้
แต่ อุทธรณ์ ไม่ ได้

มาตรา ๓๐ ถ้าจำเลย มี ได้ มา ขอ อนุญาต ที่ จะ
ต่อสู้ ก่อ ตี แต่ โจทย์ ได้ พิสูจน์ ต่อ ศาล ให้ สัม จริ ง
ว่า จำเลย ได้ รับ หมาย แล้วย ก็ ให้ ศาล คัด สิ้น ได้
เมื่อ ครบ กำหนด เจ็ด วัน โดย บัง คับ ให้ จำเลย
ใช้ เงิน ให้ แก่ โจทย์ ไม่ เกิน กว่า จำนวน ที่ มี อยู่
ใน คดี นั้น กับ ให้ เสีย ดอก เบี้ย ตาม กฎหมาย
คิด จน ถึง วันที่ ได้ คัด สิ้น แต่ ให้ เสีย ค่า อุษา
ธรรม เนียม ให้ แทน โจทย์ ตาม ที่ ศาล เห็น สัม คว ร
แล้ว จำเลย จะ พ้อง อุทธรณ์ ต่อ ไป ไม่ ได้

๓๑ ถ้า มี เหตุ พิเศษ
ศาล จะ ยก คำ คัด สิ้น
ฎาง ต การ รุ่ง ตาม
คำ คัด สิ้น แล อนุญาต
ให้ จำเลย ผู้ ก่อ ตี ต่อ
ไป ก็ ได้

มาตรา ๓๑ ถ้า มี เหตุ เป็น การ พิเศษ เกิด ขึ้น
เมื่อ เวล า คัด สิ้น แล้วย ศาล ก็ มี อำนาจ ที่ จะ ให้
ยก คำ คัด สิ้น นั้น เสีย ได้ แต่ ถ้า เป็น การ จำ เปน
จะ ต้อง งต การ รุ่ง ตาม คำ คัด สิ้น ก็ ให้ งด เสีย
ได้ เหมือน กัน แต่ ถ้า ศาล เห็น เหตุ สัม คว ร จะ
ต้อง ให้ อนุญาต ให้ จำเลย ต่อ สู้ คดี นั้น ต่อ ไป ก็
อนุญาต ได้ แต่ ศาล มี อำนาจ จะ เรียก ทัณฑ์ บน
อย่าง ใด อย่าง หนึ่ง จาก จำเลย ไว้ ใน การ อนุญาต
ให้ ต่อ สู้ คดี แต่ เหตุ การณ์ ที่ ศาล ให้ อนุญาต เช่น นั้น
ต้อง ให้ ใจ หมาย ไว้ ใน จำนวน ความ เรือง นั้น ด้วย

มาตรา ๓๒ ในวิธีที่จะชำระคดี ตามความ
 ในหมวดนี้ ศาลมีอำนาจที่จะยึดเอาตัวผู้
 นั้นไว้เป็นของกลางที่ศาลได้ และมีอำนาจ
 ที่จะให้งดชำระเสีย จนกว่าโจทก์จะหาประกัน
 เงินค่าฤชาธรรมเนียมศาลด้วยก็ได้

๓๒ ศาลจะเรียกตัว
 ไว้เป็นกลางแต่เรียก
 ประกันโจทก์ได้

มาตรา ๓๓ ผู้ถือตัวผู้ ซึ่งยังไม่ได้ใช้
 เงินนั้น ก็มีอำนาจตามกฎหมายที่จะฟ้อง
 เรียกเอาเงินค่าใช้สอย ในเหตุที่ต้องใช้ไป
 เพราะไม่ได้รับเงินตามมัดนั้นด้วย เต็มอเนกอน
 กับจำนวนเงินในตัวนั้นเอง

๓๓ ผู้ถือตัวผู้
 จะฟ้องเอาค่าใช้
 สอยก็ได้

มาตรา ๓๔ ผู้ถือตัวผู้จะฟ้องเรียกจำเลย
 คนเดียวฤหลายคน ซึ่งเกี่ยวของด้วยตัวผู้
 นั้นก็ได้ แต่ให้ถือว่า การที่ได้ขอหมาย
 ตามที่ได้กล่าวมา ในหมวดนี้ เป็นการตั้งค้น
 พิจารณาคดีของจำเลยผู้ที่รับหมายนั้น ๆ แต่
 หมาย ฤจำนวนเงินที่ได้เรียก ในหมายนั้น
 จะต้องกล่าวความ ฤแยกจำนวนเงิน ออก
 เป็นส่วน ๆ ว่าจำเลยคนใดควรจะต้องเสีย
 เงินเท่าใด ให้แจ่มแจ้งชัดเจน ให้จำเลยทุกคน
 รับผิดชอบ เพื่อจะได้ต่อสู้คดีเฉพาะตัว

๓๔ ผู้ถือตัวผู้
 จะฟ้องจำเลยคน
 เดียวฤหลายคนที่
 ได้ แต่ต้องแยกจำ
 นวนเงินเป็นส่วนๆ

หมวดที่ ๗

ว่าด้วย พิจารณา ความแพ่ง สามัญ

๓๕ อย่างไรจึงเรียก มาตรา ๓๕ ถ้า โจทย์ฟ้อง ความแพ่ง ในคดี
 ว่าความแพ่ง สามัญ เกี่ยว ด้วย สิ่ง ของ ฤๅ สมบัติ อย่าง อื่น อัน มีทุน
 ทรัพย์ เกิน กว่า สอง ร้อย บาท ขึ้น ไป ฤๅ เกี่ยว
 เนื่อง ด้วย คดี อัน มีมูล เหตุ ฤๅ สาเหตุ เหตุ ใน
 ข้อ วิวาท ด้วย จำนวน เงิน ฤๅ ราคา เงิน เกิน กว่า
 สอง ร้อย บาท ขึ้น ไป ฤๅ เพื่อ จะ เรียก ดิน ใหม่
 เกิน กว่า สอง ร้อย บาท ขึ้น ไป ให้ ทำ เรื่อง รวด
 ขึ้น ต่อ ศาล เปน ฟ้อง ตาม แบบ ที่ ๕ แต่ ให้ ศาล
 เขียน หมายถึง เรียก จำเลย ลง ใน ท้าย เรื่อง รวด
 ส่ง ไป ยัง จำเลย

๓๖ ให้ จำเลย ทำ มาตรา ๓๖ เมื่อ จำเลย ได้ ทราบ หมายถึง แด่ คดี
 คำ ให้ การ มา ยื่น โจทย์ ถัด ว่า หา แล้ว ห้าม มิ ให้ จำเลย มี คำ
 ตาม กำหนด มิ ให้ คัด ฟ้อง ให้ ทำ คำ ให้ การ ตาม แบบ ที่ ๕ มา ยื่น
 มี คำ คัด ฟ้อง ต่อ ศาล ภายใน ๘ วัน ถ้า แม่ จำเลย จะ มี ข้อ
 ความ คัด ฟ้อง ประการ ใด จำเลย จะ ถัด ว่า แก่
 ใน คำ ให้ การ

อนึ่ง เรื่อง รวด ยื่น ต่อ ศาล ก็ คดี คำ ให้ การ
 ที่ จำเลย ทำ ยื่น ต่อ ศาล ก็ คดี ให้ ยื่น ไว้ ต่อ ศาล
 พอ ที่ จะ ส่ง ให้ โจทย์ จำเลย คน ตะ หนับ ทัว กัน

หนึ่ง เมื่อจำเลยได้ยื่นคำให้การ ต่อศาลแล้ว ให้ศาลมีหมายนัดตามแบบที่ ๖ กำหนดวันนัด ให้คู่ความ มาฟังความ เรียงนั้น เป็นชั้นแรก คือ ชั้น ต้อง ี่สถาน ภายใน เจ็ดวัน ตั้งแต่ วันที่หมายนัดไป

มาตรา ๓๗ การที่ศาลจะขอช โฉนดบัตรหมาย อย่างใด ๆ ถึงจำเลยนั้น ถ้าจำเลย หลายคน ให้หมาย เรียง คิว

๓๗ จำเลยหลายคน ให้หมายเรียง คิว

มาตรา ๓๘ ถ้าจำเลย เป็น บริษัท ซึ่ง คน หลายคน เข้าหุ้น ส่วนกัน ทำ การ มีชื่อ บริษัท ที่ ได้ จด ทะเบียน แล้ว ระฆณา การไว้ ตาม กฎหมาย ให้ พ้อง เรียก ชื่อ บริษัท อย่าง นั้น เป็น จำเลย ให้ ส่ง หมาย ที่ ทำการ ของ บริษัท นั้น ซึ่ง อยุ่ ใน ที่ อำนาจ ของ ศาล หมาย นี้ เมื่อ ได้ แจง แก่ ผู้ อำนวย การ ฎา ผู้ จด การ ของ บริษัท ใน ที่ นั้น แล้ว ก็ ให้ พง เหมือน กับ ได้ หมาย เรียง จำเลย แล้ว

๓๘ จำเลย เป็น บริษัท ให้หมาย ถึง ที่ ทำการ ของ บริษัท

มาตรา ๓๙ ถ้าจำเลย หลายคน ซึ่ง เป็น ที่ เข้าใจ ว่า เข้าหุ้น ส่วน ทำการ อัน ใด ก็ ตาม ถ้า มิ ได้ ปรากฏ ชื่อ เป็น บริษัท ที่ ได้ จด ทะเบียน แล้ว ระฆณา การ ไว้ ตาม กฎหมาย ฎา จำเลย เหล่า นั้น อยุ่ ต่าง ตำบลกัน แต่ ต้อง หาตด้วยกัน ให้หมาย เรียง คิว

๓๙ จำเลย เข้าหุ้น ส่วน แต่ มิ ได้ ระฆณา การ เป็น บริษัท ให้หมาย เรียง คิว

๕๐ ยืน ฟ้อง ฎาคำ
ให้การเพิ่มเติม

มาตรา ๕๐ เมื่อ โจทก์ ได้ร้อง ฟ้อง คดีขึ้น แล้ว
ภายหลังเกิดเหตุการณ์ ที่เกี่ยวข้องกับ คดีนั้น ขึ้น อีก
โจทก์ หรือ จำเลย จะ ทำ คำแจ้ง เหตุการณ์นั้น มา
ยื่น เป็น คดี เพิ่มเติม กับ คำ ฟ้อง ฎาคำ ให้ การ
เมื่อ ได้ รับ อนุญาต ของ ศาล แล้ว ก็ ได้ ตาม แต่
รูปคดี จะ ควร ให้ รับ ไว้ ฎา ไม่ ใน เวลา ได้
เวลา นั้น ใน ระหว่าง คดี ยัง คง พิจารณา อยู่
แต่ ศาล จะ ทำ คำ ตั้ง ให้ โจทก์ ฎา จำเลย ได้
พยาน ประกอบ กับ เหตุการณ์ ที่ เกิด ขึ้น ใหม่ ได้ สุด
แต่ จะ เห็น เป็น ยุติ ขรรม ฎา ศาล จะ ทำ คำ
ตั้ง ให้ โจทก์ ฎา จำเลย มี โอกาส ต่อสู้ คดี คำ
คำแจ้ง เหตุการณ์ ที่ เกิด ขึ้น ใหม่ นั้น ก็ ได้

๕๑ ถึง วันนัด ฟ้อง ต้อง
ตั้งถาม ให้ โจทก์
จำเลยมายังศาลไม่
ต้องพยานมาด้วย

มาตรา ๕๑ เมื่อ ถึง วัน นัด ฟ้อง ความ
ขึ้น ช
ตั้งถาม ให้ โจทก์ จำเลย มา พร้อม กัน ยัง ศาล
แต่ ไม่ ต้อง พา พยาน มา ด้วย ใน ชั้น นี้ ให้ ศาล
พิจารณา หัก ข้อ หา แต่ คำ ให้ การ แต่ ให้ สอบถาม
โจทก์ จำเลย ให้ เห็น มติ คดี แต่ ข้อ ขัดแย้ง ใน คดี
เรื่อง นั้น แต่ ให้ ศาล ชั่ง ตวง ฎาน คดี ข้อ ที่
เป็น เนื้อ หา แต่ คำ ถ้อย พิเคราะห์ พิจารณา
ตาม รูป คดี

ถ้า ใจหาย จำเลย รับ กัน ใน ข้อ หา แด่ ค่า
แก่ ชน นั้น ก็ ให้ ค้า ตัด ดิน ให้ คดี ชน นั้น เป็น
ที่ แลว แก่ กัน ตาม ควรว แก่ กว หมาย แด่ ยุติ ธรรม ใน ชน นั้น

มาตรา ๔๒ ใน คดี เรื่อง โด เมื่อ ค้าต ๔๒ พ้อง แยัง
พิเคราะห์ เห็น ว่า คำ ให้ การ ของ จำเลย มี
หลักฐาน แม้ สืบ สัม ครัง ใจ หาย กลับ จะ ต้อง
เสีย ดิน ใหม่ ฤๅ ใช้ ทรัพย์สิน แก่ จำเลย ถ้า จำเลย
ร้อง ขอ เมื่อ ก่อน พิจารณา กัด ฤๅ ก้าตัง พิจารณา
ชย กัด ค้าต มี อำนาจ ที่ จะ อนุญาต ให้ จำเลย
ยื่น พ้อง แยัง ใน คดี เรื่อง นั้น โด แด่ ค้าต มี อำนาจ
ที่ จะ พิจารณา พ้อง แยัง นั้น ไป ใน จำนวน เดียว
กัน ฤๅ ต่าง จำนวน กัน ตาม แด่ ค้าต จะ เห็น สัม ควรว
แก่ ความ ยุติ ธรรม

อนึ่ง ใน คดี ที่ พ้อง แยัง เช่น นี้ ค้าต มี อำนาจ
ที่ จะ ตั้ง ให้ เรียก ค่า ธรรม เนียม เทียบ ตาม
อัตรา เพิ่ม เดิม ขึ้น ตาม สัม ควรว แด่ มี อำนาจ ที่
จะ เรียก ประกัน ใจ หาย คดี เดิม ตาม ที่ ค้าต เห็น
สัม ควรว แก่ รูป ความ

มาตรา ๔๓ ให้ ค้าต มี หมาย ช้ พ้อง ถ้า รับ
จุด ความ ที่ มา พ้อง โดย ดำ บั บัน ตาม ที่ มา พ้อง
ก่อน แล หลัง หมาย ช้ หึ่ง แด่ ให้ มี หมาย ช้ พิจารณา
สำหรับ ที่ จะ จุด ความ เป็น จำนวน อี ก หมาย ช้ หึ่ง

๔๒ พ้อง แยัง
๔๓ ให้ ค้าต มี หมาย ช้
พ้อง แด่ หมาย ช้
จำนวน ไว้

๔๔ ถ้าไม่ตกลงใน
ชั้นนี้ ต้อง สัตถานให้
ยก ความ เรือง นั้น
เข้า ใน ภาณูชี
พิจารณา

มาตรา ๔๔ ถ้าความ ซึ่ง คัด ได้ พิจารณา ใน
ชั้นนี้ ต้อง สัตถาน แล้ว ยัง ไม่เป็นที่ ตกลง กัน ได้
ให้ คัด ยก ความ เรือง นั้น ไป เข้า ภาณูชีพิจารณา
ที่ จะ ต้อง พิจารณา เป็น ลำนวน แต่ ให้ คัด
กำหนด ๓ วัน ให้ คู่ ความ มา ว่า ความ ใน ชั้น นี้
พร้อม ด้วย พยาน คือ ไป

๔๕ หมาย ๓ วัน ให้ คู่
ความ ทราบ ก่อน
ไม่น้อยกว่า ๕ วัน

มาตรา ๔๕ ถ้าความ เรือง โต ได้ ยก จาก
ภาณูชี พ้อง ไป เข้า ภาณูชี พิจารณา ให้ คัด มี
หมาย ตาม แบบ ที่ ๘ ๓ วัน คู่ ความ ทั้ง ต้อง ฝ่าย มา
ฟัง ความ ชั้น นี้ แต่ กำหนด วัน ที่ ๓ วัน ต้อง ให้
คู่ ความ มี เวลา ซ้ำ ให้ น้อย กว่า ๓ วัน แต่ วัน
ที่ ๓ ออก หมาย ๓ วัน ไป

๔๖ ให้ คู่ ความ นำ
สิ่ง สำคัญ มา พร้อม
กัน

มาตรา ๔๖ ใน หมาย ๓ วัน ที่ ได้ ว่า มา ใน
มาตรา ๔๕ นั้น ให้ คัด บังคับ คู่ ความ ให้ พา
หลักฐาน ซึ่ง เป็น พยาน ใน คดี จะ เป็น หนังสือ ก็ ตาม
ถ้า ผู้ คน จะ มา ให้ ถ้อย คำ เป็น พยาน ก็ ตาม ให้
พา มา พร้อม กัน ยัง คัด ใน วัน ๓ วัน นั้น แต่ ให้
คัด แจง ไป ใน หมาย นั้น ให้ เป็น ที่ เข้า ใจ แก่
คู่ ความ ว่า ถ้าหาก ว่า คู่ ความ ไม่ พา หลักฐาน
พยาน ของ ตน มา ให้ ทิน ตาม เวลา อัน สมควร คัด
มี อำนาจ ที่ จะ ไม่ ยอม ให้ ชั้น พยาน ข้าง หลักฐาน

ซึ่งมาไม่ทันนั้นได้ แต่โดยจะยอมให้สืบ
ก็ต่อเมื่อมีความผ่ายนั้น ได้เสียค่าบวชการ
ให้แก่อีกฝ่ายหนึ่ง ฤๅจะต้องกระทำประการ
ใด ๆ โดยเหตุอันสมควร ซึ่งศาลจะบังคับ

มาตรา ๔๗ ถ้ามีความผ่ายใด จะขอ ๔๗ หมายถึง
อำนาจศาล ให้บังคับเรียกพยานมายังศาล พยาน
ก็ให้รับรองขอต่อศาล ให้ออกหมายตาม
แบบที่ ๘ เรียกพยานมาเบิกความยังศาล

มาตรา ๔๘ การที่คู่ความจะขอหมายศาล ๔๘ หมายถึง
เรียกพยานนั้น ต้องขอเสียก่อนวันนัดหลายวัน พยานให้พยานรู้
เพื่อให้ศาลมีเวลาที่ จะหมายเรียกพยาน โดย ก่อนวันนัด ๒ วัน
อย่างต่ำที่สุดให้พยาน ได้รู้หมายก่อนวันนัดไม่
น้อยกว่าสองวัน

มาตรา ๔๙ ในการที่จะพิจารณาชั้นสืบนั้น ๔๙ สืบพยานจำ
ให้ศาลพิจารณาแค่มตคดี ซึ่งศาลได้กำหนด เพาะแต่ประเด็น
ขอประเด็นไว้ ในวันเมื่อฟังความชั้นชั่งต้อง เด็ดคดีขึ้น
สดานนั้น แต่มิให้พิจารณาขอความนอก
ออกไปจากนี้ เมื่อศาลได้ฟังพยานแต่หลัก
ฐานที่อ้างทั้งสองฝ่าย ในมตคดีข้อวิวาทนั้นแล้ว
ก็ให้พิพากษาเป็นคำตัดสินลงไป

มาตรา ๕๐ ถ้าศาลได้ฟังสำเนา แต่คำ ๕๐ ถ้าพยานสำคัญมาให้
ให้การของผู้หนึ่งผู้ใดเป็นที่เชื่อได้ว่า เป็นการ พักความเรื่องนั้น

เหลือกำลัง ที่ คู้ความ ผ่าย ไต จะ พา พยาน ของ คน
 มา ใน วัน นี้ ไต แต่ ถ้า พยาน นั้น เป็น พยาน
 สำคัญ ขาง ผ่าย เนื้อ หา กติ ฎา ขาง ผ่าย ให้ การ
 แก่ กติ เมื่อ ค้าต ไต ด้บ พยาน บรรดา มี มา จำ เพาะ
 หน้า เสรีจ แดว ค้าต มี อำนาจ ที่ จะ พัก ความ
 เร็ว นั้น ไว เพื่อ รอ พัง พยาน ซึ่ง ยัง มา ไม่ ไต
 ต่อ ไป ใน วัน อื่น

๕๓ ตรวจ อากา มาตรา ๕๓ ถ้า คู้ความ ผ่าย ไต บอ ก บัวย แต่
 ของ คู้ความ ที่ บัวย อื่ก ผ่าย หนึ่ง จะ ขอ ให้ ค้าต ตรวจ ก็ ให้ ค้าต
 แต่ง เจ้าพนักงาน ไป ตรวจ ผู้ บอ ก บัวย นั้น แต่ ให้
 นำ รายงาน มา แจง ต่อ ค้าต คู้ความ ผู้ ที่ ขอ
 ให้ ตรวจ จะ กำกับ ไป กับ เจ้าพนักงาน เอง
 ฎา จะ จำ หมอ กำกับ ไป ตรวจ ผู้ บอ ก บัวย ก็ ไต
 ถ้า ผู้ ตรวจ ได้ มา สำมาต ต่อ ค้าต ว่า ผู้ บอ ก บัวย
 ไม่มี อากา อื่น ส่มควร จะ ต้อง เว้น จาก มา ค้าต
 ไต ก็ ให้ ค้าต พัง ว่า ผู้ บอ ก บัวย นั้น ขาด โรง ค้าต

๕๔ คู้ความ ทำ ให้ มาตรา ๕๔ คู้ความ ผ่าย หนึ่ง จะ ร้อง ขอ
 คู้ความ อื่ก ผ่าย หนึ่ง ให้ คู้ความ อื่ก ผ่าย หนึ่ง สำมาต ฎา ปฏิญาณ
 สำมาต ฎา ปฏิญาณ คน เป็น การ ตัดสิน แพ้ ชนะ กัน ก็ ไต แต่ ผ่าย
 คน เป็น การ ตัดสิน ผู้ ที่ ขอ ต้อง ยอม ว่า คู้ อื่น นั้น ให้ ตัดสิน แดว
 แพ้ ชนะ กัน ก็ ไต ไป ตาม คำ สำมาต นั้น แต่ ขอ ความ ซึ่ง จะ ขอ

๑๑/๕๐/๒๕๖๖

ศาล ใน ขณะ นั้น โหบรรดา ผู้ เกี่ยว ของ ใน ความ
เรื่อง นั้น ทราบ ทัก กัน แล้ว ก็ เต็ม อ เหมือน กับ
ได้ ออก หมาย นัด เฉพาะ คู่ ความ นั้น ๆ ด้วย

๕๖ ตั้ง ความ เห็น
ใน คำ ตัด ติน ถ้า ผู้
พิพากษา นั้น เป็น
คณะ ให้ พง เขา ช่าง
เห็น มาก ผู้ เห็น แดก
ต่าง ให้ จด บน ทัก
ความ เห็น ของ คน
ไว้ ด้วย

มาตรา ๕๖ ใน คำ พิพากษา นั้น ศาล ต้อง
ชี้ ให้ เห็น ข้อ ฎีกา ซึ่ง ต้อง ตัด ติน ทั้ง คำ ตัด ติน
แต่ เหตุ ผล ซึ่ง ประกอบ ใน คำ ตัด ติน นั้น
อนึ่ง ถ้า ศาล ตัด ผู้ พิพากษา หลาย คน นั้น
คณะ พิจารณา ให้ ตัด ติน ตาม เนื้อ เห็น ของ ผู้
พิพากษา ที่ ร่วม กัน โดย มาก ผู้ พิพากษา คน ใด
ไม่ เห็น ด้วย คำ ตัด ติน นั้น แต่ เห็น ว่า ควร จะ ตัด ติน
ประการ ใด ก็ ให้ จด เนื้อ เห็น ลง ไว้ ใน ข่าย
สำนวน ถ้า แต่ จะ ชี้ เหตุ ผล ตาม เนื้อ เห็น ของ คน
ลง ไว้ ด้วย ก็ ได้

๕๗ ห้าม ตัด ติน
ไม่ให้ เกิน พ้อง

มาตรา ๕๗ ห้าม มิ ให้ ศาล ตัด ติน ให้ ตั้ง ใด ๆ
มาก เกิน ไป กว่า ที่ โจทย์ ได้ ร้อง ขอ เรียก เอา สิ่ง นั้น ๆ
ความ ข้อ ห้าม นี้ ใช้ เฉพาะ ใน การ ที่ จะ เกิด เป็น
ผล จาก สิ่ง ซึ่ง เรียก ร้อง พ้อง หาก กัน เหมือน
ตั้ง ค่า บัญ ฎีกา ฎีกา ค่า เข้า ค่า ดอก เบี้ย เป็นต้น
แต่ ไม่ เป็น ข้อ ห้าม ถึง ค่า ฤชา ชวรม เนียม ซึ่ง แม้ ว่า
คู่ ความ จะ ไม่ ได้ ร้อง ให้ เรียก ฎีกา ให้ ผู้ ใด เสีย ก็ ตี
ศาล มี อำนาจ จะ ตัด ติน ให้ ได้ ตาม ที่ เห็น สม ควร

มาตรา ๕๘ เมื่อคำตัดสินของคดีอื่น ไต่ถาม
 อาศัยอยู่ทั้งเรื่อง ฎาแต่ส่วนหนึ่งในคำวินิจฉัย
 ที่ค้างอยู่แต่ก่อนก็ดี ฎาที่ค้างควรจะได้วินิจฉัย
 โดยเจ้าพนักงานฝ่ายชุกการก็ดี ศาลจะ
 ตั้งให้ตั้งการพิจารณาขึ้นไว้ จนกว่าเจ้าพนักงาน
 ฝ่ายชุกการจะวินิจฉัยในข้อนี้ก็ได้

๕๘ งตพิจารณาคดี
 ไว้ด้วยจะมีคำวินิจฉัย
 ของเจ้าพนักงาน
 ฝ่ายชุกการ

มาตรา ๕๙ เมื่อกำลังพิจารณาคดีอยู่ ปรากฏ
 ว่ามีผู้กระทำผิดมีโทษเป็นอาญาหลวง ซึ่ง
 เป็นข้อที่ว่า ถ้าพิจารณาได้จริงว่าผิดแล้ว
 จะกระทำให้คำตัดสินของคดีที่พิจารณาอยู่นั้น
 เปลี่ยนแปลงไปได้ดังนี้ ศาลจะตั้งให้ตั้งการ
 พิจารณาคดีนั้นไว้ จนกว่าศาลพระราชาณา
 จะตัดสินความข้อนี้แล้วก็ได้

๕๙ งตพิจารณาคดี
 ไว้ด้วยมีผู้ทำผิดมี
 โทษเป็นอาญาหลวง

หมวดที่ ๘

ว่าด้วยลักษณะพยาน

มาตรา ๖๐ การพิจารณา ซึ่งเกี่ยวข้องกับ
 พยานประการใด ๆ ให้ใช้ตามพระราชบัญญัติ
 ลักษณะพยาน รตนโกสินทร ศก ๑๓๓ นั้น
 ทุกประการ

๖๐ สืบพยานตาม
 พระราชบัญญัติ
 ลักษณะพยาน
 ร,ที่,๑๓๓

หมวดที่ ๑

ว่าด้วยลักษณะ ขาดนัดแต่คดีนั้นคดี
ที่คู่ความไม่พร้อมกัน

๒๑. อย่างไรที่เรียกว่าขาดนัด

มาตรา ๒๑ การพิจารณาอรรถคดี ที่ศาลมีหมายนัดเรียกคู่ความมาในการพิจารณาคราวใด ๆ ตั้งแต่นัดจำเลยมาให้การ นัดชี้ตั้งของสถานสืบพยาน ฟังคำพิพากษา แต่นัดอย่างอื่น ๆ ตามกำหนดวัน ในหมายนัดนั้น ๆ ถ้าคู่ความฝ่ายโจทก์ ฝ่ายจำเลย ได้รับหมายนัดไว้ กำหนดวัน แต่เวลาเดิมมิได้มาเอง ฤ็ไม่มึคนแก่ต่าง ว่าต่างมาแทน แต่ไม่แจ้งเหตุการณ์ที่จำเป็น จะมาไม่ได้ ในวันนัด นั้น ด้วยเหตุประการใดให้ศาลทราบ ก็ให้ศาล ถือว่า คู่ความนั้น ขาดนัด ให้บังคับตาม ความ ในมาตราต่อไป

๒๒. หมายนัดให้คู่ความทราบล่วงหน้า ไม่ต่ำกว่า ๕ วัน คู่ความทราบแล้วให้ตั้งข้อรับในคู่ฉบับ หมายแล้วลงบาญชีไว้

มาตรา ๒๒ เมื่อศาลได้กำหนดวันชำระความเรื่องใด ให้ออกหมายนัด ให้คู่ความ ทราบล่วงหน้าก่อนถึงวันนัด ตั้งแต่ห้าวันขึ้นไป พอที่คู่ความ จะได้มีเวลาเตรียมตัว หมายนัดนั้น ให้พิมพ์ข้อความตามข้อ พระราชบัญญัติ นี้ ที่เกี่ยวกับคดีนั้น ๆ ไว้ ให้ผู้รับหมาย ทราบด้วย เมื่อเจ้าพนักงานศาล ถือหมาย ไปให้คู่ความ ทราบ

แล้วให้คู่ความ ผู้รับตั้งข้อ
 แล้วให้เจ้าพนักงาน คำนวณ คำนวณ คำนวณ
 มาตั้งข้อ ขก.ระบิตร์ คำนวณ ตั้ง บัญชี ความ ที่ รับ
 หมายถึง นิต แล้ว เสนอ ต่อ ผู้พิพากษา แต่ ประ
 กาศ ไว้ ณ ศาล

มาตรา ๖๓ เมื่อถึงวันกำหนด นิต ผู้พิพากษา
 เรียก ความ ที่ นิต มาพิจารณา เรื่อง โศก โศก
 จำเลย ถูก ผู้ แก่ต่าง ว่าต่าง โจทย์จำเลย ไม่มา
 ตาม นิต ทั้ง ต้อง ข้าง แต่ มิได้ มี คำ ชี้แจง เหตุ ที่
 จำเลย จะมา ไม่ได้ ถูก ขอ เดือน วัน นิต อย่าง
 หนึ่ง อย่าง โศก ให้ เวน ที่ พด ใจ ของ ศาล โจทย์
 จำเลย ขาด นิต เช่น นี้ ก็ ให้ ศาล พิพากษา เด็ก ความ
 เรื่อง นิต เสีย

มาตรา ๖๔ ถ้า โจทย์ ถูก ผู้ ว่าต่าง โจทย์ มิได้
 มา ว่า ความ ตาม กำหนด หมายถึง แต่ ให้ แจ้ง
 เหตุ การณ์ ถูก ขอ เดือน วัน ประการ โศก แต่ ฝ่าย
 จำเลย ถูก ผู้ ว่าต่าง จำเลย ได้ มา ตาม นิต ให้ ศาล
 ตรวจสอบ ใน คำ ให้ การ จำเลย ถ้า ความ นั้น จำเลย
 ให้ การ ปฏิเสธ ก็ ให้ พิพากษา ยก ฟ้อง โจทย์ ผู้
 ขาด นิต เสีย ที่เดียว ถ้า คำ ให้ การ จำเลย รับ ตาม
 ฟ้อง เพียง โศก พิพากษา แต่ ความ ที่ รับ เพียง

๖๓ โจทย์ จำเลย ไม่
 มา ถูก ไม่ แต่ง ทนาย
 ให้ มา ตาม นิต ให้
 เด็ก ความ ฟ้อง เสีย

๖๔ โจทย์ ไม่ มา
 ตาม นิต แต่ จำเลย
 มา ถ้า ให้ การ ปฏิเสธ
 ให้ ยก ฟ้อง เสีย ถ้า
 ให้ การ รับ เพียง โศก
 ให้ ศาล พิพากษา ยก ฟ้อง
 โจทย์ ถ้า ศาล กัด ว่า
 โศก โจทย์ แต่ จะ

— ว่ากล่าวต่อไป
ให้พองเปนครึ่งหนึ่ง
ต่างหาก

นั้น ข้อที่ไม่รับกันนั้นไม่ต้องพิจารณาต่อไป
ให้ยกเสีย แต่ข้อที่จำเลยให้การเกี่ยวแก่
กณิกกล่าวโทษ โจทก์นั้น ถ้าจำเลยจะว่ากล่าว
ต่อไป ก็ให้จำเลยไปฟ้องหา โจทก์เปนครึ่งหนึ่ง
ต่างหาก

๖๕ จำเลยไม่มาตาม
นัด มาแต่ โจทก์ให้
พิจารณา ไปฝ่าย
เดียว แต่ตัดสิน ตาม
รูปความ

มาตรา ๖๕ ถ้าจำเลยถูกผู้ว่าต่าง จำเลย ไม่
มา ศาล ตาม กำหนด นัด และมีใ้บอกเหตุที่
จำเลย จะ มา ไม่ได้ ให้เป็นที่ พอใจ ของ ศาล แต่
ศาล ได้ ส่วน เชื่อ แน่ ว่า จำเลย ได้รับ หมาย
เรียกหมาย นัด นั้น แล้ว แต่ ไม่ มา ตาม นัด แต่
ฝ่าย โจทก์ ได้ มา ตาม นัด ก็ ให้ ศาล พิจารณา
สำนวน โจทก์ ไป ฝ่าย เดียว แต่ ตัดสิน ตาม รูป ความ

๖๖ คู่ ความ ขาดนัด
ศาล ยกฟ้อง แล้ว คู่
ความ มา พิสูจน์ ใน
๑๕ วัน เห็นจริง ด้วย
ให้นัดพิจารณาใหม่
แต่ต้องยกไปไว้ท้าย
ใน ภายใต้นัดตามลำดับ

มาตรา ๖๖ คดีที่ จำเลย ขาดนัด ศาล
พิจารณา แต่ สำนวน โจทก์ ไป ฝ่าย เดียว ก็ได้
คดีที่ ฝ่าย โจทก์ ขาดนัด ฎา โจทก์ จำเลย ขาดนัด
ด้วยกัน ทั้ง สอง ฝ่าย ศาล ได้ พิพากษา ยกฟ้อง
ยก ความ เสีย ก็ได้ บรรดา คดีที่ ศาล ได้ พิพากษา
โดย เหตุ คู่ ความ ขาด นัด ดัง กล่าว มา นั้น ถ้า คู่
ความ ฝ่าย หนึ่ง ฝ่าย ใด ฎา ทั้ง สอง ฝ่าย มี เหตุการณ์
จำเป็น จริง ที่ ตน จะ มา ว่า ความ ตาม นัด ไม่ได้ โดย
สุจริต ได้ มา พิสูจน์ ตน ชี้แจง แด่ตง เหตุ ต่อศาล

ใน เวลา ไต่ เวลา หนึ่ง ก่อน ค่ำต ยัง มิได้ ตัดสิน
 ความ ก็ ดี ฤฯ เมื่อ ค่ำต ได้ ตัดสิน แลว ได้ มา
 ร้อง ทูเตา ภาย ใน กำหนด สิบ ห้าวัน นับ ตั้ง แต่ วัน
 ตัดสิน เปน ต้น ไป ก็ ดี ก็ ให้ ค่ำต พิสูจน์ ได้ ส่วน
 ตาม คำ ทูเตา นั้น ก่อน ถ้า ได้ ความ จริง ส้ม คำ
 ทูเตา แล ผู้ พิพากษา เห็น ส้มควร แก่ ยุติกรรม ที่
 จะ ต้อง พิจารณา คดี นั้น ตาม ส่วนวน ต่อ ไป ก็
 ให้ ยก คำ พิพากษา เดิม เสีย แล กำหนด วัน นัด
 พิจารณา คดี เรื่อง นั้น ต่อ ไป ใหม่ ก็ ได้ แต่ ต้อง
 ยก ไป ไว้ ภาย ภาย ภาย กำหนด วัน พิจารณา โดย
 อัน ตับ ต่อ ไป

มาตรา ๒๗ คดี เรื่อง ไต่ ที่ ผู้ พิพากษา ได้ ๒๗ เดือน วัน
 กำหนด วัน นัด พิจารณา ชำระ แล ออก หมาย นัด พิจารณา ได้
 ไป ยังก่ ความ ไต่ รับ หมาย นัด แลว โจทย์ จำเลย
 ฝ่าย หนึ่ง ฝ่าย ไต่ จะ ขอ เดือน วัน ชำระ ต่อ ไป
 ผู้ พิพากษา เห็น ส้มควร ก็ ให้ เดือน ไต่ ถ้า เวลา
 ว่า ความ ใน ค่ำต นั้น ไม่ พอ พิจารณา ความ ที่
 กำหนด ชำระ ใน วัน นั้น ก็ ดี ฤฯ มี เหตุการณ์ จำเปน
 ที่ ผู้ พิพากษา เห็น ส้มควร จะ งด เดือน การ
 พิจารณา ต่อ ไป วัน อื่น ก็ ดี ค่ำต มี อำนาจ จะ

เดือนกำหนดไป พิจารณาเวลาอื่นก็ได้ แต่ต้อง

จดหมาย เหตุการณ์ไว้ ให้ชัดเจน ทุกคราว

๖๘ คู่ความ ถูก ได้
ออกจาก ค้ำต ให้
พิจารณา คดีนั้นด้วย
ไป

มาตรา ๖๘ ถ้าคู่ความ ผู้ใด ประพฤติ
อาการ กิริยา ไม่เรียบร้อย จน ถึง ผู้พิพากษา
ต้อง มีคำสั่ง ให้ ขยับได้ ให้ ออกจาก ค้ำต เพื่อ จะ
รักษา ความ เรียบ ร้อย ใน ค้ำต ดัง นี้ ก็ ให้
พิจารณา คดีนั้น ต่อไป เสมอ เหมือน หนึ่ง คู่ความ
ผู้นั้น แกล้ง ไม่มา ค้ำต เอง

หมวดที่ ๑๐

ว่าด้วย บังคับ ใน กระบวน พิจารณา

๖๙ บัตร หมายถึง
ปวงต้องให้พนักงาน
ใน ค้ำต ถือ ไป

มาตรา ๖๙ ถ้า ค้ำต ทอด โฉนด บัตร หมายถึง อัน
ใด เป็น ต้น ว่า หมายถึง เรียก กัด หมายถึง นัด กัด
คำ บังคับ กัด คำสั่ง กัด แล จุดหมาย อื่น ๆ
ซึ่ง จะ สั่ง ไป แจ้ง แก่ ผู้ใด นั้น ให้ จุด พนักงาน
ใน ค้ำต ถือ ไป แล ถ้า ค้ำต เห็น สัมควร จะ บังคับ
ให้ ผู้ขอ โฉนด บัตร หมายถึง นั้น นำ นักการ ไป ก็
ได้ ถ้า ถึง ที่ ค้ำต ไม่ได้ บังคับ ถ้า ผู้ซึ่ง ขอ
ให้ ค้ำต ทอด โฉนด บัตร หมายถึง พอ ใจ จะ กำกับ
ไป กับ ผู้ถือ โฉนด บัตร หมายถึง นั้น ด้วย ก็ ให้ ค้ำต
ยอม อนุญาต ให้ ไป

มาตรา ๗๐ การที่จะทอด โฉนด บัตร หมายถึง
แจ้ง แก่ ผู้ใด ให้ พนักงาน ถือ หมายถึง นำ ไป แจ้ง
แต่ ใน เวลา กลาง วัน ระหว่าง พระ อาทิตย ขึ้น
จน พระอาทิตย์ ตก

๗๐ พนักงาน ถือ
บัตร หมายถึง ต้อง ไป
แต่ กต่าง วัน

มาตรา ๗๑ ถ้าผู้ถือโฉนดบัตรหมายไม่พบผู้รับ
โฉนดบัตร หมายถึง แต่จะทอด โฉนด บัตร หมายถึง
ให้ถึง ตัวผู้จะรับไม่ได้ กล่าวคือ จะยื่นจดหมาย
นั้น ให้ถึงมือผู้ควร จะรับไม่ได้ ก็ให้มอบ
โฉนดบัตร หมายถึง แก่ผู้ใดผู้หนึ่ง ซึ่งเป็น
ผู้มีอายุกว่ายี่สิบปีขึ้นไป แต่เป็นญาติพี่น้อง
ญาติเป็นลูกในครัวเรือนเดียวกัน และอยู่ใน
บ้านญาตินั้นที่ทำการ ซึ่งเป็นที่รู้ที่อยู่เป็นที่
อาศัยรับญาติที่ทำการของผู้ควร จะรับ โฉนด
บัตรหมายนั้น เมื่อผู้ถือหมายได้ทำโดย
อาการเช่นนี้ ญาติได้กระทำตามคำสั่งของศาล
ให้ส่งหมาย ด้วยอาการอย่างอื่นประการใด ๆ
แล้ว ก็ให้ศาลฟังว่าเสมอได้ทอดโฉนดบัตร
หมาย แก่ผู้ควร จะรับแล้ว เหมือนกัน

๗๑ ผู้ที่จะรับหมาย
ไม่ยอมให้ฝากผู้ที่
อยู่แห่งเดียวกันซึ่ง
มีอายุ ๒๐ ปีขึ้นไป
ก็ได้

มาตรา ๗๒ ถ้าแม้ว่าได้ทอดโฉนดบัตรหมาย
ดังกล่าวมาในมาตรา ๗๑ แล้วก็ดี ไม่มีผู้รับ
หมาย ญาติไม่ได้ตัวคนซึ่งศาลเรียก ญาติบังคับ
จะสั่งให้ทำอย่างไร

๗๒ ถ้าไม่ได้ตัวคน
มาตามหมายศาล
จะสั่งให้ทำอย่างไร

—ขึ้น ก็ ได้

ตั้ง โน คดี ประการ ไต คำจ มี อำนาจ ที่ จะ ตั้ง ให้
 เอา หมายถึง ไป ด้วย อาการ อย่าง อื่น แทน
 การ ขึ้น หมายถึง ให้ แก่ ตัว ผู้ นน เอง มี เปน ตน ว่า
 ให้ ตั้ง หมายถึง โดย ทาง ไป รส นัย ที่ มี ใบ รับ กัด
 ฎา ให้ ตั้ง แก่ กง ระเบว ข้า เกอ กำนัน นาย บ้าน กัด
 ฎา ให้ บัด หมายถึง ไว้ ใน ที่ จะ แด เห็น ไต งาย ที่
 ประศ บ้าน เรือ น ของ ผู้ ควร จะ รับ หมายถึง นน กัด
 ศาค ก็ มี คำ ตั้ง ไต ตาม ควร แก่ ความ ยุติธรรม

๗๓ ห้ามไม่ให้เรียก

มาตรา ๗๓ บรรดาความแห่งท้องปวงนี้ ห้าม

ประกันคู่ความ

มิให้เรียกประกันจากฝ่ายโจทก์ฝ่ายจำเลยเว้นไว้แต่

ข้อ ๑ เมื่อจำเลยร้องว่า โจทก์เป็นผู้อยู่นอก
 อำนาจศาล ข้อ ให้ มี คำ ตั้ง ให้ โจทก์ วาง เงิน

ประกัน ไว้ ใน ศาล เพื่อ ที่ จะ ให้ คู่ มี คำ บัวยการ
 ฎา ค่า ฤชา ชรรรม เนียม อน ไต ที่ จำเลย จะ ต้อง
 เสีย ไป นั้น เวลา ที่ โจทก์ แพ้ ความ แด้ว จะ
 เรียกคืน ไม่ ไต นั้น ศาล เห็น สัมควร จะ ให้ โจทก์
 วาง เงิน ประกัน ไว้ ใน ศาล เท่า ไต ก็ บังคับ ไต ถ้า
 โจทก์ ไม่ วาง เงิน ประกัน ตาม คำ ตั้ง ศาล นั้น ก็
 ให้ ยก คดี เอง นั้น เสีย

ข้อ ๒ เมื่อศาลได้รับฟ้องของโจทก์ไว้แล้ว

ฤๅได้ตั้งมือพิจารณาไป แล้วเพียงใด แต่มี
 ผู้มาสาบาตให้ถาวร เป็นที่เชื่อฟังของศาต
 ได้ว่า จำเอยเป็น คนไม่มีที่ อยู่เป็น หักแห่ง
 ฤๅจำเอยจะ หตบ หัก บิด พัดว เพื่อจะ หนี ความ
 เรื่อง นั้น ศาต มีอำนาจ ที่จะ เรียก ประกัน จำเอย
 ตาม ควร แก่ รูป ความ จะเป็น คน ก็ ได้ ฤๅ
 ทรพยสัง ของ ก็ ได้

ถ้าจำเอยหา ประกัน ให้ ไม่ได้ ฤๅไม่ได้
 วาง ทรพยสัง ของ ไว้ กวาง ศาต ทั้ง ว่า มา ใน ข้อ
 นี้ ศาต ก็มี อำนาจ ที่จะ เอา ตัว จำเอย คู่ มึง ไว้
 กว่า จะ เสรี จ ศคี่ ฤๅกว่า จะ หา ประกัน ให้ ได้

มาตรา ๗๔ การที่จะ บังคับ ให้ ผาย ใต้ เลี้ยค่า
 ฤๅชา ธรรม เนียม ใน คคี่ เมื่อ ได้ พิพากษา คคี่ แล้ว
 นั้น ย่อม อยู่ใน อำนาจ ของ ศาต ถ้า โจทย์
 ชะนะ ทุก ข้อ หา ให้ ศาต คิด เงิน ค่า ชน ศาต
 ค่า ฤๅชา ธรรม เนียม ทั้ง ปวง บรรดา โจทย์ ได้
 เลี้ย ไป เพิ่ม เข้า ใน จำนวน เงิน ที่ ตัดสิน เรียก
 จาก จำเอย ผู้ แพ้ คคี่ ให้ แก่ โจทย์ ถ้า หาก ว่า
 โจทย์ แพ้ จำเอย ค่า ฤๅชา ธรรม เนียม ที่ จำเอย
 ต้อง ออก ใน ความ เรื่อง นั้น เท่า ใด ก็ ให้ ศาต
 บังคับ โจทย์ ให้ ใช้ จำเอย จง ครบ ถ้า หาก ว่า

๗๔ ผู้แพ้ออกลี
 ค่าธรรมเนียม เว้น
 แต่ โจทย์ ชะนะ ไม่
 เต็ม ข้อ หา ศาต จะ
 บังคับ ให้ ช่วย กัน
 เลี้ย ก็ ไ้

โจทย์ชนะไม่เต็ม ข้อหา ศาลจะตัดสินให้คู่
 ความ ทั้ง ต้อง ฝ่าย ช่วยกัน เสียค่า ชรบเนียม
 เพียง หนึ่ง เพียง ใด ตาม แต่ ศาล จะ เห็น สมควร
 แก่ ยุติชรบม ก็ได้

หมวดที่ ๑๑

ว่าด้วยวางเงินกลางศาล

๗๕ จำเลยวางเงิน มาตรา ๗๕ ในระหว่างพิจารณาความชั้นใด ๆ
 กลางศาลได้ จำเลยในคดีนั้น จะนำเงินมาวางไว้ในศาล
 ตามจำนวนซึ่งตนเห็นว่า เป็นการใช้ความ
 พอแต่นั้น ก็นำเงินมาฝากไว้ได้ตามชอบใจ

๗๖ บอกลโจทย์ให้ มาตรา ๗๖ จำเลยผู้ฝากเงินเช่นนี้ ต้อง
 ทราบว่าวางเงิน มีหนังสือ ขอให้ศาลบอกแก่ โจทย์ให้ทราบ
 ด้วยแล้ว เมื่อ โจทย์ร้องขอรับเงินนั้น ศาล
 จะมีคำสั่งมอบเงินให้แก่ โจทย์ไป ถ้าจะ
 รักษาไว้ ที่ศาลต่อไปก็สุดแต่เห็นควร

๗๗ เมื่อบอกลโจทย์ มาตรา ๗๗ เงินที่จำเลยนำมาฝากวางไว้ใน
 แล้วจำเลยไม่ต้อง ศาลนั้น จะเต็มตามจำนวนฟ้องของ โจทย์ก็ดี
 เสียดอกเบี้ยในเงิน ถ้าไม่เต็มก็ดี เมื่อได้บอกให้ โจทย์ทราบแล้ว
 ที่วาง วันใด จำเลยจะไม่ต้องเสียค่าบอกลการ ถ้า

ตอก เบี้ยใน จำนวน เงิน ที่ วาง ตั้ง แต่ วัน นั้น
สืบ ไป

มาตรา ๗๗ ถ้า โจทย์ ยอม รับ เงิน ที่ วาง ค่า ตัด
นั้น ไป เป็น แต่ ส่วน หนึ่ง ใน จำนวน ที่ พ้อง ใจ
ยังไม่ ยอม เป็น ที่ แดว เสร็จ กัน โจทย์ จะ พ้อง
ให้ เรียก เงิน ที่ เห็น ว่า ยัง ค้าง อยู่ อีก ต่อ ไป
ก็ได้ แต่ ถ้า ความ พิจารณา ไป ค่า ตัด เห็น ว่า
เงิน ที่ จำ เดย วาง ใจ ใน ค่า ตัด นั้น พอ เต็ม กับ คดี
ที่ พ้อง หา นั้น แดว โจทย์ ต้อง ใช้ ค่า ฤๅชา ธรรม
เนียม ใน การ ที่ พิจารณา ต่อ ไป แต่ ใน การ
ที่ พิจารณา มา แต่ ก่อน ตาม ส่วน ที่ เป็น เหตุ
เพราะ โจทย์ พ้อง หา เกิน การ ไป ด้วย

๗๗ การ พิจารณา
เมื่อ โจทย์ รับ เงิน ไป
ไม่ ยอม เสร็จ

มาตรา ๗๘ ถ้า โจทย์ ยอม รับ เงิน ที่ จำ เดย วาง
ใจ ใน ค่า ตัด เป็น อัน แดว เสร็จ พอ ควร กับ ความ
ที่ พ้อง นั้น แดว ก็ ให้ โจทย์ ทำ หนังสือ ยื่น ต่อ ค่า ตัด
ตาม ความ อัน นี้ แต่ จะ ได้ จัด ใจ ใน ส่วน
ความ เรือง นั้น ด้วย แดว ค่า ตัด จะ ได้ ทำ คำ คัด คัด
ให้ เป็น ที่ แดว แล่ กัน ไป ตาม นั้น แต่ ใน การ ที่
จะ บัง คับ ให้ คู่ ความ ฝ่าย หนึ่ง ฝ่าย ใด ใช้ ค่า
ธรรม นียม ความ อัน นี้ ค่า ตัด จะ ได้ พิจารณา

๗๘ โจทย์ รับ เงิน วาง
ค่า ตัด เป็น เสร็จ

หาไ้รยเหตุกรรมทั้งปวงในคตินี้ว่า ฝ่ายใด จะอยู่ในข้างผิดแต่ชอบ มากแต่ น้อยซึ่งกัน และกัน แล้วบังคับให้เสียไป ตามเหตุนี้ๆ ด้วย

หมวดที่ ๑๒

ว่าด้วย ถอน พ้อง แต่ ขอม ความกัน

๘๐ ค้าด ขอม ให้ โจทย์ ถอน พ้อง แต่ พ้อง ใหม่ ได้

มาตรา ๘๐ ในเวลาใด ๆ เมื่อ โจทย์ ได้ ยื่น พ้อง แล้ว ถ้า ค้าด ได้รับ คำ ขอ ของ โจทย์ แล้ว แต่ เห็น เป็น ที่ พอ ใจ ว่า คำ พ้อง นั้น จะ ใช้ ไม่ ได้ ด้วย เหตุ ว่า ทำ คำ พ้อง ไม่ ถูก แบบ อย่าง ก็ ตี ฎ คำ พ้อง นั้น มี เหตุ สัมควร จะ ขอม ให้ โจทย์ ถอน คิน ไป ฎ ที่ โจทย์ จะ ละ คดี บาง ส่วน ออก เสีย จะ แก่ คำ พ้อง มา ยื่น ใหม่ ก็ ตี ค้าด มี อำนาจ ที่ จะ ทำ คำ ดัง อนุญาต ให้ ถอน คิน ไป ได้ โดย มี กำหนด ข้อ ความ อย่าง ไต ฎ ให้ เสีย คำ ธรรมเนียม เพียง เท่า ไต ตาม แค้ ที่ ค้าด เห็น สัมควร

แต่ ห้าม ไม่ ให้ ค้าด ขอม ให้ โจทย์ ผู้ หนึ่ง ใน คดี ที่ โจทย์ หมาย คน เขา ชื่อ กัน พ้อง นั้น ถอน ชื่อ ออก เสีย จาก พ้อง โดย พวก โจทย์ ด้วย กัน ยัง ไม่ ได้ ยิน ขอม ด้วย

กับหมวดนี้

คดีในคดีนั้นแล้ว มี การ เว้ง ตาม คำ คัดสิน
เป็น คดี เว้น ไว้ แต่ เมื่อ คดี ไป ถึง ชั้น อุทธรณ์
พิจารณากัน ใหม่ จึง ไซ้ ได้

หมวดที่ ๑๓

ลักษณะ จด ถ้อย คำ ดำเนิน

๘๕ ให้เขียนถ้อยคำ
ด้วย นำ หมก ไม่ ให้
ชดแก่ ถามบอบฉตาย
ให้ มล้ำตัญไว ขาง
ทาย

มาตรา ๘๕ การ ที่เขียน ถ้อย คำ ดำเนิน ทั้ง ปวง
ให้เขียน ด้วย นำ หมก ลง ใน กระดาษ ถ้า มี ผิด
ตก ที่ โต ห้าม มี ให้ ชด แก่ คำ โต ผิด ให้ ชด ซ้ำ
ที่ โต วาง ให้ ชด เส้น ลง ให้ เต็ม แล้ว ให้
พิพากษา จด ไว้ ว่า มี บอบ ฉตาย ชด ซ้ำ เท่า นั้น คำ
แต่ ตก เท่า นั้น คำ กับ ให้ ผิด พิพากษา พร้อม ด้วย
ผู้ ให้ ถ้อย คำ นั้น เขียน ชื่อ ย่อ ฤ็ ประทับ ตาย
แม่ มือ ไว้ ตน บน ทด ที่ แก่ ไว้ เป็น สำคัญ เมื่อ
ได้ ทำ เช่น นี้ แล้ว ให้ พง ว่า บรรดา ถ้อย คำ ดำเนิน
นั้น เป็น อัน ไซ้ ได้ ตาม พระ ราช กำหนด กฎหมาย

๘๖ การรักษาตำแหน่ง
ไม่ต้อง คัดตรา ถ้า
โจทก์จำเลย ฤ็
พยานส่ง ได้ ยก ก็ ให้
กัต ดำเนา ให้

มาตรา ๘๖ บรรดา ถ้อย คำ ดำเนิน คดี ทั้ง ปวง
ผู้ พิพากษา ต้อง รับผิดชอบ และ รักษา ไว้ จึง ต
อย่า ให้ มี ผิด แก่ ถ้อย คำ ได้ ถ้อย คำ ดำเนิน
เหล่านี้ ให้ รักษา เข้า รวม เรือง ไว้ ไม่ จำ ต้อง
ผูก มัด ฤ็ เข้า ช้อง หัก เล่ม คัดตรา ถ้า โจทก์

จำเลย ฤ พยาน เกรง ว่า จะ มี ผู้ แยก ถอย คำ ดำเนิน
 เหล่า นี้ ประการใด จะ ร้อง ขอ ดำเนินต่อ ผู้ พิพากษา
 ก็ให้ ผู้ พิพากษา คัด ดำเนิน แด่ ทง ชื่อ ประทับตรา
 ผู้ พิพากษา รับ ว่า เป็น ถูก ต้อง ตาม ถ้อย คำ เติม
 มอม ให้ แก่ ฝ่าย โจทย์ ฤ ฝ่าย จำเลย ฤ พยาน
 ผู้ ร้อง ขอ นั้น ไป แต่ ผู้ ขอ ต้อง เสีย ค่า ชกรรม
 เนียม ตาม อตรา

หมวดที่ ๑๔

ว่าด้วย หมาย บังคับ ฤ หมาย คำสั่ง

มาตรา ๘๗ บรรดา หมาย บังคับ ฤ หมาย คำสั่ง ให้ เร่ง ตาม คำ พิพากษา ฤ คำ คัดตัดสิน นั้น ให้ ถึง วัน เดือน ปี ที่ คัด ได้ บังคับ ฤ สั่ง ใน คดี เรื่อง นั้น เด่มอ ไป

มาตรา ๘๘ หมาย บังคับ ฤ หมาย คำสั่ง เช่น ว่า มา นี้ ให้ คัด เรียง ตง ตาม แบบ ที่ มี ไว้ สำหรับ คัด เมื่อ โจทย์ ฤ จำเลย มา ร้อง ขอ ให้ ออก แด้ว จึง ให้ คัด ตรวจดู ถ้า เห็น ถูก ต้อง แด้ว ก็ ให้ ประทับ ตรา คัด ตง เป็น คำ คัญ แต่ หมาย บังคับ ฤ หมาย คำสั่ง เช่น ว่า มา นี้ ต้อง ตก คัด ตง ไว้ ใน ถ้อย คำ ดำเนิน คดี เรื่อง นั้น ด้วย

๘๘ กำหนดวันที่ให้ทำตามหมาย

มาตรา ๘๘ ในคดีเรื่องใด ๆ ก็ดี ถ้าในเหตุการณ์ขึ้น ๆ ก็ดี ศาลออกหมายบังคับฎหมายคำสั่งให้ผู้ใดผู้หนึ่งใช้เงินก็ดี ฎาให้กระทำการขึ้น อย่างใด อย่างหนึ่ง ก็ดี ให้ศาลกำหนดวันลงในหมายฉบับนั้น ว่าให้ผู้นั้นใช้เงิน ฎาทำการขึ้นภายในกี่วัน นับแต่วันออกหมาย ฎาวันรับหมาย ฎา นับแต่วันใดวันหนึ่ง เป็นต้นไป ตามแต่ศาลจะเห็นสมควรแก่ความยุติธรรม

๘๙ จุดหมายบันทึกในหมายให้ใช้เงิน

มาตรา ๘๙ ถ้าหมายบังคับ ฎาหมายคำสั่งนั้นกำหนดให้ใช้เงิน ก็ให้ศาลจุดหมายบันทึกลงในสำเนาหมาย ที่จะส่งไปให้แก่ผู้ต้องใช้เงินนั้น ดังนี้ว่า

ถ้าผู้ต้องรับหมาย ละเลยเสีย ไม่กระทำตามหมายบังคับ ฎาหมายคำสั่งนี้ ภายในวันที่กำหนดมาแล้ว ศาลจะต้องให้เก็บยึดเอาทรัพย์สินของของผู้นั้น ฎามีผู้นั้น ศาลจะต้องเอาตัวมาขังไว้

๙๐ จุดหมายบันทึกในหมายที่ให้ทำ

มาตรา ๙๐ ถ้าหมายบังคับ ฎาหมายคำสั่งนั้นกำหนดให้ทำการขึ้น นอกจากให้ใช้เงิน

แล้ว ก็ให้ศาล จดหมาย บันทึก ลงในสำเนาหมาย
ที่จะตั้ง ไปให้ แก่ผู้ต้อง กระทำการ นั้น ตั้ง นี ว่า

—การ อย่าง อื่น

ถ้าผู้ต้อง รับหมาย ตระเจย ไม่กระทำตาม
หมาย บังคับ ฎาหมาย คำตั้ง นี้ ภาย ในวันที่
กำหนด มาแล้ว ศาล จะ ต้อง ให้เก็บยึดทรัพย์ ดัง
ของ ของ ผู้หนี ฎา จะ ออกหมายให้จับ ตัว มา จึง
ไว้ เพื่อ จะ ให้ผู้หนี กระ ทำ ตาม หมาย บังคับ
ฎาหมาย คำตั้ง นี้ จึง ได้

มาตรา ๘๒ ผู้หนึ่ง ผู้ใด มิใช่ตัวความ ในคดี
เรื่อง ใด ๆ ใด ขอ ให้ศาลออก หมาย คำตั้ง กัด
ฎาผู้ ที่ ศาล ออก หมาย คำตั้ง ให้หนี กัด มีอำนาจ
ที่ จะ ร้อง ขอ ให้ศาล เร่ง รัด ผู้ต้อง รับ หมาย นั้น
ให้กระทำตาม หมาย คำตั้ง นั้น ได้ เหมือนดัง ผู้
หนี เป็น ตัว ความ ใน คดี เรื่อง นั้น แต่ผู้หนึ่ง ผู้ใด
มิใช่ตัวความใน คดี เรื่อง ใด เป็น ผู้ต้องรับ หมาย
คำตั้ง แล้ว นั้น ถ้ามิได้กระทำตาม หมาย นั้น
ก็ให้ศาล เร่ง รัด ได้ เหมือนดัง ผู้หนี เป็น ตัว ความ
ใน คดี เรื่อง นั้น เหมือนกัน

๘๒ เร่งรัดคนที่มิใช่
ตัว ความตามหมาย
คำตั้ง

หมวดที่ ๑๕

ว่า ด้วย หมาย เรียกผู้ แพศย์ มา ได้ ด่วน

มาตรา ๘๓ เมื่อ มีคำ ตัดสิน แต่ มี หมาย
บังคับ ให้ ใช้เงิน แล้ว ผู้แพศย์ ยัง มิได้ ใช้เงิน

๘๓ ผู้ชนะความขอ
ให้หมายเรียกผู้

— แพ้ มาได้ ส่วนใด

ฎา ไซ ให้ บาง แต่ ยัง ไม่ ครบ จำนวน เงิน ตาม
 คัดสิน นั้น คัด ได้ ออก หมายถึง เร่ง แล้ว ฎา ยัง
 ไม่ได้ ออก ก็ ดี ถ้า ผู้ จะ ได้ รับ เงิน ตาม คำ คัดสิน
 มา ขอ ให้ คัด ออก หมายถึง เรียก ตัว ผู้ แพ้ คัด มา ได้
 ส่วน ด ก่า ดึง พา หนะ ว่า จะ มี ทร พย ฎา จะ มี เงิน
 ไซ ให้ ฎา ไม่ ถ้า คัด ไม่ เห็น มี เหตุ ขัด ของ แล้ว
 ก็ ให้ ออก หมายถึง เรียก ตาม คำ ขอ นั้น

๑๕ ได้ ส่วน ผู้ แพ้ คัด

มาตรา ๑๕ เมื่อ ผู้ แพ้ คัด มา คัด ตาม หมายถึง แล้ว
 ผู้ ชนะ คัด ซึ่ง ขอ ให้ ออก หมายถึง บังคับ ฎา ผู้ แทน
 ตัว แต่ คัด จะ ได้ ชัก ไซ ได้ เลย ตาม ผู้ แพ้ คัด
 ว่า มี ก่า ดึง พา หนะ ที่ จะ หา เงิน ไซ ได้ ฎา ไม่ แต่
 ว่า จะ มี ทร พย ดัง ของ อัน ควร จะ เขา มา จำหน่าย
 ไซ ได้ นั้น อยู่ ที่ ไหน บาง แต่ ว่า ได้ เขา ทร พย
 สิ่ง ของ ให้ บน แดก เบียดนั้น ฎา จำหน่าย ขาย เสีย
 แล้ว ฎา ยัง บาง ผู้ แพ้ คัด จะ ต้อง นำ ส้มุด บาญชั้
 ฎา ทรัพย์ หนังสือ ลำคัม ค่าง ๆ ซึ่ง คง อยู่ แก่
 ตัว ที่ เกี่ยว ของ ด้วย ทร พย สิ่ง ของ เหล่า นั้น มา
 ให้ ตรวจ ดู ด้วย แล้ว ให้ ชัก ไซ ได้ เลย ผู้ แพ้
 คัด นั้น ว่า มี เหตุ การณ์ เกิด ขึ้น ฉะนั้น ได้ ตน จึง

ได้ทำหนังสือไว้
 ฎาตนเอง ได้ถือความจน
 ของฟ้องร้อง ต้องเสียเงินตามคำตัดสินแล้ว
 ให้ชกไซ้ได้เสียงถามตุ่มพาทะนะ ฎามุ่ง
 หมายถึงจะได้เงินมาแต่ที่ไหนบ้าง ที่จะได้
 ไซ้ตามคำตัดสิน เมื่อศาลได้จัดคำให้การ
 ลงไว้แล้ว ผู้แพคดีจะต้องลงลายมือเขียนชื่อ
 ของตนไว้

มาตรา ๘๕ เมื่อผู้แพคดีจะมาศาลตามหมาย
 นัดคดี ฎาไม่มาคดี ผู้ชนะคดีซึ่งได้
 ขอให้ออกหมายกับพยานอื่น ๆ ที่ศาลเห็น
 สมควรให้เรียกมานั้น ศาลจะบังคับให้สาบาน
 แดง เบิกความในเรื่องได้ส่วน ผู้แพคดีแล้ว
 นั้นได้ เมื่อศาลเห็นสมควรแล้ว จะให้
 เตือนวันได้ส่วนผู้แพคดีต่อ ๆ ไปทุกคราวก็ได้
 แดงจะเรียกประกันผู้แพคดีไว้ เพื่อจะให้มา
 ศาลในวันกำหนด เตือนการได้ส่วนไปก็ได้
 แต่ศาลจะเห็นสมควร

๘๕ ผู้แพไม่มา
 ศาลสืบพยานตาม
 ที่เห็นสมควรได้

หมวดที่ ๑๖

ว่าด้วยการบังคับเร่งให้สำเร็จตามคำพิพากษา

มาตรา ๘๖ ถ้าคำตัดสิน บังคับให้ไซ้เงิน
 แต่ผู้จะต้องไซ้ ไม่ยอมกระทำตาม ฎาเพิกเฉย

๘๖ ผู้เสียเงินไม่
 ยอมผู้ได้จะขอ—

ศก ๓๓๕ :

หน้า ๓๐๗ :

— ให้ศาลบังคับเขา
ทรัพย์สินสมบัติ มา
ใช้ ให้กีดแต่ต้อง
เสียค่าธรรมเนียม
๑๗ ผู้ถูกเร่งร้อง
ขอทุณา

๑๘ ศาลมีอำนาจที่
จะยึดทรัพย์สิน
ของผู้แพ่ได้

เสีย มีใ้กระทำให้ ใช้ ผู้ซึ่ง ศาล ตัดสิน ให้
ไ้เงิน จะร้อง ขอ ให้ศาล บังคับ เขา ทรัพย์สิน
ของ ผู้จะ ต้อง เสีย มาได้ ใช้ ได้ แต่ การ ที่ ร้อง
ขอ นี้ ผู้ร้อง ต้อง เสีย ค่า ธรรมเนียม ตาม อัตรา
มาตรา ๑๗ เมื่อ ผู้จะ ต้อง ถูก เร่ง ร้อง ขอ ทุณา
การ เร่ง รัด ไว้ ก่อน ด้วย ยัง มี คดี เร่ง ร้อง อื่น ใด
อยู่ใน ศาล เดียว กัน นั้น ซึ่ง ตน เป็น โจทย์ แต่
ผู้ร้อง ขอ ให้เร่ง เป็น จำเลย ตั้ง นี้ ถ้า ศาล เห็น
สมควร ตาม เหตุ การณ์ ที่ มี อยู่ นั้น แล้ว ก็ ให้ ตั้ง งด
การ เร่ง รัด ไว้ ได้

มาตรา ๑๘ เมื่อ มี คำ ร้อง ขอ ให้ ออก หมาย
เร่ง แล้ว ศาล ก็ มี อำนาจ ที่ จะ ออก หมาย ตาม
แบบ ที่ ๓๐ ประทับ ตรา ศาล เป็น สำคัญ มขอ
อำนาจ ให้ พนักงาน โฉน ศาล ไป กระทำ การ ตาม
บังคับ ของ ศาล นั้น พนักงาน ผู้ ถู ก หมาย นี้
อำนาจ ที่ จะ ยึด ทรัพย์สิน ทรัพย์ ของ ผู้ซึ่ง แพ่ ความ
มี ได้ ใช้ เงิน ตาม บังคับ ศาล ขาย ทอด ตัด ได้
แต่ การ ที่ จะ ยึด ทรัพย์สิน ทรัพย์ ขาย ทอด ตัด นี้
ห้าม มี ให้ พนักงาน ยึด เครื่อง ที่ ใช้ หนึ่ง ห่ม หลับนอน
ของ ผู้แพ่ คดี ซึ่ง ใช้ ส้อย อยู่ โดย ปรกติ ตาม

ต้มควร หนึ่ง แต่ห้าม มิให้ ยึด เอา เครื่อง ตำหรับ
ทำ เติง ซัพ โดย ประมาณ รวม กัน ราคา ไม่เกิน
ยี่สิบ บาท

มาตรา ๘๘ เมื่อ พนักงาน ได้ ยึด ททรัพย์สิน
ไว้แล้ว ให้ พนักงาน ดัง ฎา ผาก ททรัพย์สิน
เหล่านั้น ไว้ ณ ที่ใด ที่หนึ่ง ฎา แก่ ผู้ใด ผู้หนึ่ง
ซึ่ง ศาล เห็น ต้มควร แต่ ให้ รักษา ททรัพย์สิน
เหล่านั้น ไว้ ไม่ต่ำกว่า ห้า วัน ก่อน จึง ให้ ชายทอด
ตลาด ได้ เว้น ไว้ แต่ เป็น สิ่ง ของ จะ เก็บ ไว้ นาน
ไม่ได้ จึง ให้ ชาย ได้

๘๘ ททรัพย์สิน
ที่ ยึด ไว้ นั้น ต้อง
รักษา ไว้ ๕ วัน ก่อน
จึง ชาย ทอด ตลาด
ได้

มาตรา ๑๐๐ บรรดา ตัว แต่ ด้รรพ หนังสือ กรม
ธรรม์ สัญญา ไต ๆ ที่ เป็น หลัก ททรัพย์สิน ของ ผู้
ซึ่ง ถูก รัง เป็น เจ้า หน ผู้อื่น นั้น ให้ ศาล ยึด
เอา ไว้ เป็น ประกัน เงิน ที่ ยัง ค้าง ผู้ต้อง ถูก รัง ได้
ทั้งหมด ฎา เฉพาะ แต่ ฉบับ ไต ฉบับ หนึ่ง ซึ่ง พอ
กัน กับ เงิน ที่ รัง รัต นั้น แต่ ผู้ขอ ให้ รัง จะ พ้อง
เรียก เอา เงิน แทน ผู้ต้อง ถูก รัง ตาม หนังสือ
หลัก ททรัพย์สิน ฎา จะ พ้อง แทน ผู้ซึ่ง จะ ไต ททรัพย์สิน
ที่ รัง ขอ ให้ ออก หมายถึง รัง นั้น คือ ไป ก็ ได้

๑๐๐ ยึด หนังสือ หลัก
ทรัพย์สิน ไว้ เป็น ประ
กัน เงิน ที่ ค้าง ผู้ถูก
รัง

มาตรา ๑๐๑ ใน ระหว่าง ที่ ยึด ททรัพย์สิน ต้มบด มา
รักษา ไว้ ณ ฎา ผู้ จะ ต้อง เสีย ไต นำ เงิน ตาม ค่า

๑๐๑ ใน ระหว่าง ที่
ยึด ททรัพย์สิน ต้มบด

—ไว้ถ้าผู้ของเสีย
นำเงินมาไถ่ก็ให้
คืนให้

คดีดินของศาลแต่ค่าใช้สอย ในการที่พนักงาน
ต้องไปยึดทรัพย์สมบัตินั้น มาเสียคือค่าถดถอย
แล้ว ก็ให้คืนทรัพย์สมบัตินั้นให้ไป

๓๐๒ ให้ยึดทรัพย์
สมบัติแค่พอกับรา
คาเงินในคำตัดสิน

มาตรา ๓๐๒ ให้ยึดทรัพย์สมบัติ แต่เพียง
ประมาณราคาที่จะขายทอดตลาด ให้คุ้มจำนวน
เงินที่ศาลได้ตัดสิน แต่คุ้มค่าธรรมเนียมซึ่ง
ผู้ควรจะได้ ๆ เสียเมื่อถึงขอต่อศาลให้ยึด
ทรัพย์สมบัตินั้น แต่ให้คุ้มค่าใช้สอยที่ต้อง
เสียไป ในการที่ยึดและรักษาทรัพย์สมบัติแต่
ขายทอดตลาดนั้นด้วย

๓๐๓ การขายทอด
ตลาดทรัพย์ที่ยึด
ไว้ต้องให้ผู้ขอให้
เร่งมาร้องขอขึ้น
ให้ขาย

มาตรา ๓๐๓ การขายทอดตลาดทรัพย์สิ่งของ
ซึ่งเก็บยึดเอามา นั้น ศาลจะต้องกำกับดู ฤา
จะตั้งคนอื่น กำกับดูแทนก็ได้ แต่ห้ามไม่ให้
ศาลตั้งให้ขายทอดตลาด ทรัพย์สิ่งของนั้นก่อน
จนกว่าผู้ขอให้ชอกหมายเร่ง จะมาร้องขอ
ขึ้นเป็นผู้ขาย ศาลจึงตั้งให้ขายได้ ด้วย
เหตุว่าผู้ยื่นให้ขายนั้น จะต้องรับผิดชอบ
แทนศาล ในเหตุที่จะเกิดคดีร้องฟ้องกันขึ้น
ภายหลังว่า เก็บเอาทรัพย์มาขายผิดกฎหมาย
ฤาผิดแบบ อย่างที่เคยมีมา อันเป็นการที่

ศาล ได้ ออก หมายถึง ตาม คำ ร้อง ของ ผู้ ยื่น
ชาย นั้น เอง

มาตรา ๓๐๔ ห้ามมิให้ศาลสั่งให้ขายทอดตลาด
ทรัพย์สิน ของ ก้อน เว้น ใด แต่ ศาล เห็น ว่า มี
หลักฐาน ควร เชื่อ พง ใด ว่า ทรัพย์สิน ของ เหล่า นั้น
เป็น ของ ผู้ ต้อง ถูก เร่ง จริง แต่ เป็น ทรัพย์สิน
ของ ที่ อยู่ ใน เขต ร แวง ของ ศาล ที่ มี อำนาจ
จะ บังคับ ว่า กล่าว ได้

ถ้า คน ขึ้น เขา มา ร้อง ว่า ทรัพย์สิน ของ ชึ่ง
เก็บ ยึด ไว้ นั้น หา ไร ของ ผู้ ถูก เร่ง ไม่ เป็น
แต่ ของ ผู้ นั้น ๆ เอง ดังนั้น ก็ ให้ ศาล ออก
หมาย นัด มา ได้ ด่วน แต่ ตัด สิ้น ไป โดย
พิจารณา รวบรวม ไร ให้ สิ้น เขา ใน ระหว่าง ผู้ ร้อง
กับ ผู้ ขอ ให้ ออก หมายถึง บังคับ นั้น

มาตรา ๓๐๕ เมื่อ ได้ ขาย ทรัพย์สิน ต้มบค ทอด
ตลาด ได้ เงิน เกิน กว่า ราคา ที่ จะ ต้อง ใช้ ใน
รายการ ต่าง ๆ ตั้ง ว่า มา ใน มาตรา ก่อน
มาก น้อย เท่า ใด ก็ ให้ คืน ให้ ไป แก่ เจ้า ของ
ทรัพย์สิน ต้มบค นั้น

มาตรา ๓๐๖ ถ้า เจ้า พนักงาน ศาล ผู้ ถู
หมาย เร่ง ไป เก็บ ยึด ทรัพย์สิน ของ นั้น มิ ได้ เก็บ

๓๐๔ การ ขาย ทอด
ตลาด ทรัพย์สิน ที่ ยึด
ไว้ ของ มหตฐาน
ว่าเป็น ของ ผู้ ถูก เร่ง
ถ้า ผู้ ขึ้น มา ร้อง ว่า
เป็น ของ คน ให้ ศาล
ได้ ส่วน ใน ระหว่าง
ผู้ ร้อง กับ ผู้ ขอ ให้
ออก หมายถึง

๓๐๕ ถ้า ทรัพย์สิน ต้มบค
ขาย ทอด ตลาด ได้
เงิน เกิน กว่า ที่ ตัด สิ้น
ไว้ ให้ คืน ให้ แก่
เจ้า ของ ทรัพย์สิน

๓๐๖ เจ้า พนักงาน ไม่
ยึด ทรัพย์สิน ใน เวตา

—ที่ควร จะ ต้อง ใช้ เอา ทรพย สิ่ง ของ ใน เวลา ที่ ควร จะ เก็บ ยึด ได้
 เงิน ที่ ขาด ไป โดย ความ เพิกเฉย ฤๅ สุ่มรู้ เป็น ใจ กัน กับ
 ผู้ ต้อง ฎา เร่ง ฤๅ ตะเวน เสี้ย ไม่ รบ ร้อน แล้ว
 เมื่อ ผู้ จะ ต้อง เสี้ย ประโยชน์ ไป ใน เหตุ อัน นั้น
 มาร้อง ต่อ ศาล ฤๅ ได้ ส่วน ได้ ความ สัมจริง
 ตาม คำ พยาน แล้ว ก็ ให้ ศาล บังคับ ให้ เจ้า
 พนักงาน ผู้ ผิด นั้น ใช้ เงิน ที่ ขาด สูญ ไป ไม่ ให้
 เกิน กว่า จำนวน เงิน ใน หมาย เร่ง ถ้า ไม่ ยอม
 เสี้ย ตาม คำ บังคับ แล้ว ก็ ให้ ศาล ออก หมาย เร่ง
 วิต เจ้า พนักงาน ผู้ ผิด นั้น ได้ เหมือน กัน

๓๐๗ ออกหมายข้าม
 แฉวง มาตรา ๓๐๗ ถ้า ศาล จะ ออก หมาย เร่ง ยึด เก็บ
 ทรพย ฤๅ หมาย จับกุม ผู้ ซึ่ง อยู่ นอก เขต
 แฉวง ของ ศาล นั้น แล้ว ให้ ส่ง หมาย ไป ยัง ศาล
 ซึ่ง มี อำนาจ ใน เขต แฉวง นั้น ให้ ช่วย เร่ง ฤๅ
 ช่วย จับ แต่ ศาล ซึ่ง มี อำนาจ ใน เขต แฉวง นั้น
 ต้อง ช่วย เร่ง ช่วย จับ ให้ ตาม หมาย เหมือน หนึ่ง
 ว่า ศาล นั้น ได้ ออก หมาย เอง ด้วย แต่ ถ้า ศาล
 นั้น เร่ง ได้ ทรพย สิ่ง ของ มา เก็บ ยึด ไว้ ฤๅ จับ
 ตัว คน ได้ มา แล้ว ต้อง ส่ง มา ยัง ศาล เดิม ที่ ได้
 ออก หมาย ไป เพื่อ ก่อ เดิม จะ ได้ จัด การ ไป
 ตาม กฎหมาย

หมวดที่ ๑๗

ว่าด้วยถึงโทษผู้ที่ไม่ทำตามบังคับ

มาตรา ๑๐๘ ถ้าผู้ใดผู้หนึ่ง ซึ่งอยู่ในอำนาจศาลไม่ทำตามหมายบังคับ ฎาหมาย หมายบังคับ ฎา คำสั่ง โดยความจงใจแล้ว ผู้ขอให้ออกหมาย หมาย คำสั่ง นั้น จะร้องขอให้ศาลมีคำสั่งให้ผู้นั้นไม่ทำตาม หมายนั้น มาชี้แจงว่าเหตุใดคนจึงไม่ควร จะต้องรับโทษ ในข้อที่ไม่ทำตามหมายนั้น ได้ ถ้าศาลไม่เห็นมีเหตุขัดข้องแล้ว ก็ให้ ศาลออกหมายคำสั่งตามคำขอนั้น

ศาลไม่จำเป็นจะต้องออกหมายคำสั่ง เช่นว่ามานั้น เว้นไว้แต่ศาลได้ฟังคำพยานที่ควร เชื่อฟังได้ เหมือนหนึ่งว่าถ้าผู้ไม่ทำตามหมาย ไม่ชี้แจงเหตุแก่ศาลแล้ว ก็มีมติพอที่จะให้ถึงโทษซึ่งใดทันที

ให้ศาลตั้งสำเนาคำพยานซึ่งเป็นมุต ให้ศาลออกหมายคำสั่งนั้น ไปให้แก่ผู้ไม่ทำตามหมายพร้อม คำสั่งนั้นด้วย แล้วผู้นั้นจะยื่นคำพยานต่อศาล เพื่อหักล้างคำพยานของผู้ขอให้ศาลออกหมายคำสั่งนั้นก็ได้

๓๐๘ ไม่มาช^๕แจงเหตุ
ฎา^๕ไม่มีเหตุ^๕แก้ตัว

มาตรา ๓๐๘ เมื่อถึงวันกำหนด ให้ผู้ไม่
มาทำตามหมายมาช^๕แจงเหตุ^๕แล้ว ผู้^๕นั้นไม่
มาแต่ไม่มีเหตุอันสมควร ที่จะแก้ตัวในเหตุ
ที่คนไม่มาตั้งนี้ ถ้าศาลได้สอบสวนได้ความพอ
เชื่อฟังได้ว่า ผู้^๕นั้นได้รับหมายคำสั่งไว้แล้ว
ก็ดี ฎา^๕ผู้^๕นั้นมาแต่ไม่ได้ช^๕แจงเหตุให้ศาล
เห็นได้ว่า เหตุใดคนจึงไม่ควรต้องรับโทษ
ในข้อที่ไม่ทำตามหมายก็ดี ให้ศาลออกหมาย
จับผู้^๕นั้นมาตั้งโทษซึ่งที่เดียว

ศาลมีอำนาจจะเลื่อนวันกำหนด ให้มาช^๕
แจงต่อไปอีกก็ได้ ฎา^๕เมื่อถึงวันกำหนดให้
มาช^๕แจงเหตุ^๕แล้ว แต่มีเหตุการณ^๕ที่ควรจะ
ต้องซึ่ง ผู้^๕ไม่กระทำตามหมายได้แล้ว ศาล
ก็มีอำนาจจะให้ออกหมายจับตัวผู้^๕นั้นซึ่ง
ในวันอื่นก็ได้ แต่ถ้าผู้^๕นั้นยังเช่นไม่ทำตามหมายบังคับ
อยู่อีกต่อไปแล้ว ก็ให้จับเอาตัวมาซึ่งเสีย
ตามหมายจับผู้^๕นั้นที่เดียว

๓๑๖ ตั้งโทษผู้^๕ไม่
ทำตามหมาย

มาตรา ๓๑๖ ผู้^๕ต้องกักขังในข้อที่ไม่ทำตาม
หมาย บังคับฎา^๕หมายคำสั่งนั้น จะต้องรับโทษไปกว่า
จะยอมทำตามหมาย บังคับในสิ่งทั้งปวง ที่ควร

จะต้องทำ แต่จะต้องหาประกันตัวให้ ตาม
 ที่ศาลจะเห็นสมควร ให้มีได้ เพื่อจะได้ให้ผู้
 นั้นไปทำการอื่น ๆ ที่มีอยู่ในหมายต่อไป
 ถ้าผู้นั้นยังไม่ทำตามหมายบังคับได้ อีกต่อไป
 แล้ว ก็ให้รับโทษจำคุกจนกว่าจะถึงเวลา
 ที่ศาลเห็นว่า เป็นผู้ไม่สามารถ จะกระทำตาม
 นั้นได้ ถ้าจนกว่าจะได้เสียเงินค่าปรับที่ศาล
 จะกำหนดลงไว้ตามกฎหมาย

หมวดที่ ๑๘

ว่าด้วยลักษณะอุทธรณ์

มาตรา ๑๑๑	การที่คู่ความฝ่ายใด	จะ	๑๑๑	กระบวน
อุทธรณ์นั้น			อุทธรณ์	

ข้อ ๑ ห้ามมิให้คู่ความอุทธรณ์คำสั่ง
 คำชี้ขาดของศาลในระหว่างพิจารณาก่อน ศาล
 ให้พิจารณาคดีเรื่องนั้น เว้นไว้แต่คำสั่งฎีกา
 บังคับให้ปรับใหม่ ถ้าให้จำขังผู้หนึ่งผู้ใด
 ในระหว่างพิจารณา คำสั่ง เช่นนี้ คงร้องอุทธรณ์
 ได้แต่ถ้า คู่ความจะมีคำพูดว่า ถูกโต้แย้งคำสั่ง
 ฎีกาคำชี้ขาดของศาลประการใดก็มีได้ เมื่อ
 ศาลได้ถูกษาสำนวนนี้ ประการใด ให้ศาลจดคำ

เหล่านี้ ไว้ ในจำนวน เพื่อ ถ้า ความ เรือง นั้น
ถึง อุทธรณ์ ผู้พิพากษา ศาล อุทธรณ์ จะ ได้
พิจารณา คำสั่ง ซึ่ง คือ ความ ได้ มี ไว้ นั้น ประกอบ
ความ วินิจฉัย ที่ จะ ตัดสิน ชั้น อุทธรณ์ เป็น ที่ ดี

ข้อ ๒ ถ้า คู่ ความ ผ่าย ไต จะ อุทธรณ์
คำพิพากษา ศาล เรือง ไต ให้ ร้อง ทูเถา ต่อ ศาล
ซึ่ง ได้ พิพากษา ความ เต็ม ภายใน กำหนด เดือน
หนึ่ง แต่ ณ ที่ ได้ พิพากษา แต่ ให้ ศาล ยกม รับ
ทูเถา ไว้ เป็น เอง ตน แห่ง ความ อุทธรณ์ คิด
เรือง นั้น

ข้อ ๓ เมื่อ ผู้ อุทธรณ์ ได้ ร้อง ทูเถา แล้ว ต้อง
ทำ เรือง รวด ชี้แจง ข้อ อุทธรณ์ ยื่น ต่อ ศาล ซึ่ง
พิจารณา ความ เต็ม ภายใน สิบ ห้า วัน แต่ กำหนด
สิบ ห้า วัน นี้ ให้ นับ อยู่ใน เขต เดือน หนึ่ง ที่
ได้ มา ใน ข้อ ๒ นั้น ด้วย

ข้อ ๔ ใน พ้อง อุทธรณ์ นั้น ห้าม อย่า ให้
เรียก ผู้ พิพากษา มา เป็น จำเลย ให้ เรียก แต่ คำ
ตัดสิน มา พิจารณา แต่ ให้ คู่ ความ เต็ม มา ว่า
ความ กัน ต่อ ไป ถ้า คู่ ความ จะ พ้อง หา ให้ เรียก
ผู้ พิพากษา มา เป็น จำเลย ก็ ต้อง ให้ พ้อง เป็น คดี

ใหม่ต่างหาก ตามความผิดที่จะฟ้องหาฉัน ๆ

ข้อ ๕ ให้ผู้อุทธรณ์วางเงินชั้นค่าตี ความ
อัตราไว้ต่อศาลด้วย

ข้อ ๖ ผู้อุทธรณ์ต้องตั้งสำเนาเรื่องราวร้อง
อุทธรณ์ต่อศาลเดิม เพื่อจะได้ส่งไปยังจำเลย
อุทธรณ์ คือ ฝ่ายโจทก์จำเลยความเดิม
ซึ่งเป็นฝ่ายที่มิได้อุทธรณ์นั้น

ข้อ ๗ จำเลยอุทธรณ์ ต้องทำคำแก้อุทธรณ์
มายื่นต่อศาล ซึ่งได้พิจารณาคความเดิม ภายในกำหนดสิบห้าวัน เมื่อได้รับสำเนาเรื่องราว
อุทธรณ์นั้นแล้ว

มาตรา ๓๑๒ เมื่อจำเลยอุทธรณ์ ได้
ยื่นคำแก้อุทธรณ์แล้ว ให้ศาลที่ได้พิจารณา
ความเดิมรวบรวม รวบรวมถ้อยคำสำนวน บรรดา
มีใน ความเรื่องนั้น พร้อมทั้งจดหมายซึ่งเป็น
หลักฐานพยานคดี แต่คำชี้แจงของผู้พิพากษา
ใหญ่ที่ได้พิจารณาคความเดิมนั้น ส่งไปยัง
ศาลอุทธรณ์ภายในกำหนด ๗ วัน

คู่ความจะไปเอง ฤๅแต่งทนายไปแทนตัว
ก็ได้ แต่ต้องแจ้งความให้ศาลที่ได้พิจารณา

๑๑๒จำเลยได้ยื่นคำ
แก้อุทธรณ์แล้วให้
ศาลเดิมส่งสำนวน
ทั้งหมดในกำหนด
๗วันแต่คู่ความไม่
ต้องไปยื่นคำก็ได้

ความเดิม ทราบ ใน ขณะ เมื่อ ยื่น เรื่อง รว หรือ
 ฎก อุทธรณ์ นั้น ศาล เดิม จะ ได้ บอก ให้
 คู่ ความ อีก ฝ่าย หนึ่ง แด ศาล อุทธรณ์ ให้ ทราบ แด
 ถัง จะ ได้ แจง ความ ใด ตั้ง น กัด ถ้า ฝ่าย ไต มิ ได้
 ไป ศาล อุทธรณ์ ทั้น กำหนด ศาล อุทธรณ์ ก็ จะ
 พิจารณา ความ อุทธรณ์ ไป ไม่ จำ เปน ต้อง รัง รอ

๑๑๓ ให้ ศาล อุทธรณ์
 พิจารณา ความ เปน
 ลำดับ แด ให้ บัด ประ
 กาศ วัน นิต ใด ยัง ศาล

มาตรา ๑๑๓ เมื่อ ศาล อุทธรณ์ ได้ รับ ความ
 อุทธรณ์ เรื่อง ไต ให้ กำหนด วัน พิจารณา เปน
 ลำดับ กัน ตาม ที่ ถัง มา ก่อน แด หลัง แด ให้
 ประกาศ วัน นิต บัด ใด ยัง ศาล มี กำหนด ไม่
 น้อย กว่า ห้า วัน ก่อน วัน พิจารณา

๑๑๔ ศาล อุทธรณ์
 พิจารณา ไต ต่าง กัน
 ๕ สถาน แด ให้ ชุม ชง
 ไป ยัง ศาล เดิม ด้วย

มาตรา ๑๑๔ เมื่อ ศาล อุทธรณ์ ได้ ตรวจสอบ
 ความ ฎก ได้ พง คู่ ความ ด้วย ตลอด แด ศาล
 อุทธรณ์ มี อำนาจ ที่ จะ พิจารณา ความ อุทธรณ์ เรื่อง
 นั้น ต่าง กัน เปน หัว สถาน คือ

- ๑ ให้ คง ตาม คำ ตัดสิน ของ ศาล เดิม
- ๒ ให้ ถัด คำ ตัดสิน ของ ศาล เดิม
- ๓ ให้ แก่ คำ ตัดสิน ของ ศาล เดิม
- ๔ ให้ ด้ บ พยาน ต่อ ไป
- ๕ ให้ พิจารณา ความ เรื่อง นั้น ใหม่ ที่
 ศาล หนึ่ง ศาล ไต ก็ ได้

ศาล อุทธรณ์ พิพากษา ตัดถาม โต ให้ทำคำ
พิพากษา ชัดแจ้ง เหตุผล แห่ง คำพิพากษา นั้นส่ง ไป
ยัง ศาล เดิม

มาตรา ๑๓๕ ถ้า คู่ ความ จะ อุทธรณ์ ต่อศาลตั้ง
ชั้น ไป อีก ก็ ให้ อุทธรณ์ โดย ลำดับ กัน ตาม พระ
ธรรมนูญ ศาล ท้อง ถิ่น นั้น แต่ จะ ทูลเกล้า ฯ
ถวาย ฎีกา นั้น เมื่อ ได้ ทูลเกล้า ต่อ ศาล อุทธรณ์ ใน
กรุง เทพ ฯ แล้ว ก็ ให้ ไป ทูลเกล้า ฯ ถวาย
ฎีกา ภายใน กำหนด เดือน หนึ่ง นับ วันที่ ศาล
อุทธรณ์ ได้ พิพากษา นั้น ไป

๑๓๕ คู่ความอุทธรณ์
ได้ เป็น ลำดับ ศาล
ชั้น ไป ถ้า จะ ถวาย
ฎีกา ให้ ถวาย ใน
กำหนด เดือน หนึ่ง

หมวดที่ ๑๘

อนุญาตตุลาการ

มาตรา ๑๓๖ บรรดา คดี ทั้ง ปวง ซึ่ง อยู่ใน
ระหว่าง พิจารณา ถ้า ฝ่าย โจทก์ กับ ฝ่าย จำเลย
ปรานี ปรานอม พร้อม กัน ร้อง ขอ ต่อ ศาล ให้
เผชิญ ผู้ หนึ่ง ผู้ ใด คน เดียว ถัด หลาย คน ถัด
เป็น อนุญาต ตุลาการ ตัดสิน คดี นั้น ศาล มี
อำนาจ ที่จะ หาตัว ผู้ ซึ่ง ฝ่าย โจทก์ ฝ่าย จำเลย ร้อง
ขอ ให้ เป็น อนุญาต ตุลาการ นั้น มา พิจารณา
ชี้ขาด กิ่ง ร้อง หนึ่ง ใด

๑๓๖ คู่ความ จะ ขอ
ผู้ ใด ให้ เป็น อนุญาต
ตุลาการ ตัดสิน
ก็ได้

๓๓๖ คำตักจะมีหมาย
เชิญผู้ที่คู่ความขอ
ให้เป็น อนุญาต
ตุลาการ ไม่ได้ถ้าผู้
นั้นไม่รับจะขอผู้
อื่นต่อไปก็ได้

มาตรา ๓๓๖ ถ้า โจทย์ ฎา จำเลย จะร้อง
ขอให้ผู้ใด เป็น อนุญาต ตุลาการ ศาลเห็น ว่า
จะมีหมายเชิญ มาเป็น อนุญาต ตุลาการ ไม่ได้
ด้วยเหตุผลอันสมควรที่ดี ฎา ศาล ได้มีหมาย
ไปเชิญตามคำร้องขอ ถ้าผู้ นั้น จะไม่รับเป็น
อนุญาต ตุลาการ ก็ดี เมื่อ การ เป็น เช่นนี้ โจทย์
จำเลย จะ ร้อง ขอให้ผู้ อื่น เป็น อนุญาต ตุลาการ
ต่อไปก็ได้

๓๓๗ ถ้า อนุญาต
ตุลาการ หลาย คน
ความเห็น ต่าง
กันให้ เลือก อนุญาต
ตุลาการ คน ๑
เป็น ประธาน

มาตรา ๓๓๗ ถ้า อนุญาต ตุลาการ หลาย คน
ด้วยกัน อาจ มีความ เห็น ถึง ถึง ได้ ก็ ให้
อนุญาต ตุลาการ เลือก ผู้ เป็น ประธาน ของ
อนุญาต ตุลาการ อีก คน หนึ่ง ถ้าหวั่น ที่ จะ ได้
วินิจฉัย ให้ เป็น ความ เห็น มากกว่ากัน แต่ จะ
ได้ ถัดเอา ตาม ความ เห็น ข้าง มาก นั้น เป็น คำ
ชี้ขาด ถ้า อนุญาต ตุลาการ เลือก ผู้ เป็น ประ
ธาน ไม่ตกลง กันได้ ก็ ให้ ผู้ พากษา เลือก ผู้ เป็น
ประธาน ตั้ง ขึ้น

๓๓๘ อนุญาต ตุลา
การจะตรวจถ้อยคำ
สำนวนฎาจะเรียก

มาตรา ๓๓๘ ถ้า อนุญาต ตุลาการ จะ ตั้ง
การ ตรวจ ถ้อย คำ สำนวน โยน คดี ไว้ ของ นั้น บรรดา
ที่ ศาล ได้ พิจารณา มา ฎา จะ ให้ เรียก พยาน มา

ประกอบ ในการ พิจารณา ออก ความ เห็น
ประการ ใด ๆ ให้ ค้าต เป็น ชุระ เรียกร้อง จัก
การ ตาม คำ ร้อง ขอ ของ อนุญา โต ตุลาการ นั้น
ตาม อำนาจ ของ ค้าต

—พยาน มาต่วยให้
ค้าต เป็น ชุระ

มาตรา ๑๒๐ เมื่อ อนุญาโต ตุลาการ ได้
พิจารณา คดี ใน ระหว่าง โจทย์ จำเลย แล้ว เห็น
ออก ความ เห็น ช้ขาด ว่า ฝ่าย ใด ชะนะ แด แพ้
ให้ผู้ พิพภษา ตัดสิน ตาม คำ ช้ขาด ของ อนุญาโต
ตุลาการ นั้น แต่ คำ ฎษา ชรรม เนียม นั้น ให้
กนุญาโต ตุลาการ กำหนด ให้ คู่ ความ ใช้ ตาม
กฎหมาย แต่ คำ บัวย การ ของ อนุญาโต ตุลาการ
ซึ่ง คู่ ความ ควร จะ เสีย ให้ นั้น ถ้า คู่ ความ ไม่ ได้
สัญญา ว่า กัน ไว้ กับ อนุญาโต ตุลาการ แต่ ก่อน
แล้ว ก็ ให้ ค้าต กำหนด ให้ คู่ ความ ใช้ ให้ ตาม
อัตรา คำ บัวย การ พยาน ใน พระราช บัญญัติ
ลักษณะ พยาน รัตน โกลสินทร ศก ๑๑๓

๑๒๐ ค้าต ตัดสิน ตาม
ความ เห็น ของ
อนุญา โต ตุลา การ
แต่ คำ ฎษา ชรรม
เนียม แต่ คำ บัวย การ

มาตรา ๑๒๑ เมื่อ คู่สว ได้ ตัด ติน บังคับ ตาม คำ
ช้ขาด ของ อนุญาโต ตุลาการ เช่น นี้ แล้ว ฝ่าย
โจทย์ ฎฝ่าย จำเลย จะ อุตชรรณ คำ ตัด ติน นั้น
ไม่ได้ เว้น แต่ คำ ตัด ติน ของ ค้าต ไม่ ถูก ต้อง

๑๒๑ ค้าต ตัด ติน แล้ว
คู่ ความ จะ อุตชรรณ
ไม่ได้ เว้น แต่ คำ
ตัด ติน ไม่ ถูก กัม—

— คำชี้ขาดของ
อนุญาโตตุลาการ

กับคำชี้ขาดของ อนุญาโตตุลาการ
จำเลย จึง จะ อุตธรณ ได้

โจทย์ฤา

หมวดที่ ๒๐

ว่าด้วย ความ คน อนาคต

๑๒๒ คนอนาคตของ
ความ ได้

มาตรา ๑๒๒ ผู้ใด เป็น คน ยากจน ไม่มีทรัพย์สิน
สมบัติ พอ จะ เสีย ค่า ฤชา ธรรม เนียม เมื่อ คัด
ได้ ได้ ส่วน เป็น ที่ เชื่อ ได้ ว่า ผู้เป็น โจทย์คน นั้น
เป็น คน ยากจน เข้ม ใจ จริง แต่ มี คดี ทุก ขว ร้อน
ควร จะ พ้อง ร้อง ว่า กต่าง ที่ จะ ชนะ ได้ แล้ว ก็
ให้ คัด ยอม ให้ ผู้ นั้น ว่า ความ โดย อย่าง เป็น คน
อนาคต

๑๒๓ จำเลย ยากจน
คัดยอมให้ว่าความ
อย่างคนอนาคตได้

มาตรา ๑๒๓ จำเลยคนใด เป็น คน ยากจน
เข้ม ใจ ไม่มี ทรัพย์สิน สมบัติ พอ จะ เสีย ค่า ฤชา
ธรรม เนียม ได้ เมื่อ คัด ได้ ได้ ส่วน เป็น ที่ เชื่อ
ได้ ว่า เป็น ความ จริง ตั้ง นั้น แล้ว ก็ ยอม ให้
จำเลย คน นั้น ว่า ความ อย่าง เป็น คน อนาคต ได้
เหมือน กัน

๑๒๔ ผู้ใดจะว่าความ
อย่างคนอนาคตของ
ศาลาก่อน

มาตรา ๑๒๔ ผู้ใด จะ ว่าความ อย่าง คน อนาคต
จะ เป็น โจทย์ ก็ ดี ฤา เป็น จำเลย ก็ ดี ต้อง ดำเนิน ตน
แล้ว ให้ การ ร้องขอ ต่อ คัด ชี้แจง เหตุ ซึ่ง คน ไม่มี

ทรัพย์สินสมบัติพอจะเสียค่าฤชาธรรมเนียมนั้น แต่ถ้ายังไม่ได้อนุญาตของศาลก่อนแล้ว จะว่าความอย่าง คนอนาถาไม่ได้ คำนึงเมื่อศาลได้ฟังถ้อยความแล้วคดีคำร้องขอของผู้อย่าง ว่าความอย่าง คนอนาถาไว้แล้ว ให้คดีดำเนินคำร้องขอซึ่งแจ้งนั้น ตั้งไปให้คู่ความอีกฝ่ายหนึ่งทราบ ถ้าคู่ความนั้น มีพยานหลักฐานสิ่งใด จะนำให้ศาลแลเห็นว่า คำที่ร้องขอ เป็นความไม่จริง ถ้าศาลได้สดับ ได้ความจริง ตามคำร้องขอของฝ่ายหนึ่งแล้ว ก็ให้ยกคำร้องของผู้ที่ว่าเป็นคนอนาถาเสีย

มาตรา ๓๒๕ ถ้าศาลได้ยอมอนุญาตให้ผู้ใด ว่าความอย่าง คนอนาถาแล้ว ห้ามมิให้เรียกค่าฤชาธรรมเนียมแก่ผู้นั้น

มาตรา ๓๒๖ เมื่อศาลได้อนุญาตให้ผู้หนึ่งผู้ใด ว่าความได้ อย่าง คนอนาถาแล้ว แต่ภายหลังศาลได้คิดว่าผู้นั้น ยังมีทรัพย์สินสมบัติพอจะเสียค่าฤชาธรรมเนียมได้ ในเวลาที่ร้องขอ นั้น ก็ตั้งฤชา มีทรัพย์สินสมบัตินั้นพอจะเสียค่าฤชาธรรมเนียมได้ ในเวลาที่ได้อุญาตแล้ว ก็ตั้งฤชาถ้าผู้ใดรับอนุญาตนั้นขณะ

๓๒๕ มิให้เรียกค่าธรรมเนียมจากคู่ความอนาถา

๓๒๖ คู่ความเป็นคนอนาถาภายหลังมีทรัพย์สินสมบัติ ตัดสินให้ฝ่ายหนึ่งใช้แทนศาลเรียกค่าธรรมเนียมได้

คิด ค้าต ได้ คัดสิน ให้ ออกฝ่าย หนึ่ง ใ้ ค่า ขรรณ
เนียม แทน กัด ให้ ค้าต เรียก ค่า ขรรณ นียม ใน
คัดนั้น เต็ม ตาม ฮั้วรา

๑๒๗ คุ้ความเดิมิต
ค้าตฤาประวงึความ
ค้าตจะถอนอนุญาต
เดี้ยก็ได

มาตรา ๑๒๗ ถ้า ผู้ที่ ได้รับ อนุญาต ว่า ความ
อย่าง คน อนาคตา ประพฤคิ คน ไม่ เรียบ ร้อย ใน
ระหว่าง พิจารณา เช่น กระทำ ความ รำคาญ ให้
แก่ ค้าต ฤา ประพฤคิ ต่ง เดมิต บังคับ บัญชา ของ
ค้าต ฤา จง ใจ ประวงึ ความ เรือง หนึ่ง หนึ่ง ใ้
ค้าต จะ ถอน อนุญาต เดี้ย เมื่อ ไ้ ไม่ ยอม ให้
ผู้ นั้น ว่า ความ อย่าง คน อนาคตา ก็ ไ้

๑๒๘ โจทย์แกตั้ง
กถำวหาโดย ความ
เท็จ ต้อง ฆัง ไม่เกิน
๖ เดือน

มาตรา ๑๒๘ คดี เรือง โจคั้ง ไ้ ได้รับ อนุญาต ผู้
ว่า ความ อย่าง คน อนาคตา เปน โจทย์ ถ้า ค้าต
พิจารณา ไ้ ความ ว่า โจทย์ จง ใจ เขา ความ เท็จ
มา แกตั้ง กถำวหา ค้าต มี อำนาจ ที่ จะ ตั้ง ให้ เขา
ตัว โจทย์ จำ ไ้ มี กำหนด ไม่ เกิน กว่า หก เดือน

๑๒๙ ปรับโทษทน
ด่ำบาด

มาตรา ๑๒๙ ผู้ ไ้ เต็ม ด้ บาด ตน แด้ว เขา
ความ เท็จ มา ร้อง พราง ต้อ ค้าต เพื่อ จะ ขอ ว่า
ความ อย่าง คน อนาคตา พิจารณา ไ้ ความ จริง
ผู้ นั้น มี ความ ผิด ถาน เดมิต อำนาจ ค้าต ต้อง ไ้
ระหว่าง โทษ จำ ฆัง มี กำหนด ไม่ เกิน สิบ ต้อง เดือน
ฤา ปรับ เปน เงิน ไม่ เกิน พัน บาท

หมวดที่ ๒๑

ว่าต่าง แก่ต่าง

มาตรา ๑๓๐ โจทย์ก็ดี จำเลยก็ดี จะแต่ง
 ทนายไว้ความให้ผู้ใด มาว่าต่าง แก่ต่าง โน ค้ำต
 โดก็ได้ แต่ถาคัดเห็นสมควรเพื่อความสดวก
 แก่คดีนั้น ฤาเพื่อเหตุอื่นอันสมควรแก่ทางยุติ
 ธรรมจะบังคับให้ตัวความ มาให้การเองก็ได้

มาตรา ๑๓๑ คดีเรื่องโตที่มี โจทย์ หตาย คน
 กัด จำเลย หตาย คน กัดไว้ความ ถาฝ่าย
 โจทย์ฤาฝ่ายจำเลย ต่างคนจะแต่ง ทนายไว้ความ
 ว่าทุกคน ฤาแต่บาง คน จะแต่ง ทนายรวมไว้
 มาว่าต่างแก่ต่าง ฝ่ายละคน ก็ได้ แต่ทนายผู้
 เดียวจะ ว่าต่างแก่ต่าง ทั้งฝ่าย โจทย์แต่จำเลยด้วย
 ไม่ได้

มาตรา ๑๓๒ หนังสือไว้ความ แก่ต่าง ว่าต่าง
 เช่นนี้ จะทำไว้ความ ที่ศาล โดก็ได้ ฤาจะ
 ทำกัน ต่อหน้าเจ้าพนักงาน ที่มีอำนาจ จะทำ
 เช่นหนังสือสัญญา ก็นได้ แต่ถาทำที่ศาลอื่น
 ฤาแห่งอื่น มิใช่ศาลที่จะรับพิจารณา คดีเรื่อง
 นั้น ให้ผู้รับไว้ความ รับหนังสือ นั้น มายัง ศาล

๑๓๐ คู่ความจะแต่ง
 ทนายได้แต่ถาคัด
 จะให้ตัว มาเอง ก
 ได้

๑๓๑ คู่ความ หตาย
 คนจะแต่งทนายรวม
 กัน ฤา แยก ก็นได้
 แต่ทนายคนเดียวจะ
 ว่าความทั้งสอง ฝ่าย
 ไม่ได้

๑๓๒ หนังสือไว้
 ความจะทำที่ศาลใด
 ฤา ทำ ต่อหน้าพนักงาน
 งาน ก็ได้แต่อย่า ให้
 เปน ที่ส่งเสีย

ที่พิจารณา แต่หนังสือไว้ความเช่นนี้ ต้อง
ให้มชอบความให้ชัดเจน อย่าให้เป็นทีเกิดอ
แคลงสงสัยได้

๑๓๓ ถ้าตัวความ
เป็นเด็กญาติพี่น้อง
เพื่อนให้คัดตงผู้รับ
ไว้ความ

มาตรา ๑๓๓ ถ้าตัวความ เป็นเด็กต่ำอายุ
เป็น คน พี่น้อง ไม่มี สติ. พอดี จะไว้ความ
ให้ผู้ใดผู้หนึ่ง มาว่าต่าง แก่ต่าง คดี ของตัว
ความได้ ก็ให้คัด เรียก บิดา มารดาญาติพี่น้อง
ผู้ปกครอง รักษา มาได้ส่วน ดูแล้ว ให้ตั้งผู้รับไว้
ความ ตามสมควรแก่ผลประโยชน์ ของตัวความ นั้น

หมวดที่ ๒๒

ว่าด้วยตัวความตายในระหว่างพิจารณา

๑๓๔ ตัวความตาย
ฝ่ายหนึ่งขอให้เรียก
ผู้รับมรฎกมาว่าต่อ
ไปก็ได้

มาตรา ๑๓๔ ความแพ่งเรื่องใด พิจารณา
อยู่ในศาล ถ้าตัวความฝ่ายหนึ่งตาย แต่
ความอีกฝ่ายหนึ่ง ซึ่งมีประโยชน์ในความ
เรื่องนั้น จะร้องขอต่อศาลให้เรียกผู้ใด
รับมรฎก ฎกปกครองทรัพย์สินสมบัติของผู้ตาย
มาว่าความเรื่องนั้นต่อไปก็ได้ แต่ต้องทำคำ
ร้องมายื่นต่อศาล

๑๓๕ คำร้องขอให้
เรียกผู้รับมรฎก—

มาตรา ๑๓๕ ตัวความฝ่ายหนึ่งยื่นคำร้องขอ
ให้ศาลเรียกผู้ใดรับมรฎก ฎกผู้รับปกครอง

ทรัพย์สินสมบัติของผู้ตาย ให้มาว่าความต่อไป —ของตัวความที่ตาย
 แล้ว ศาลตรวจพิจารณาเห็นว่าสมควรจะเรียก มาว่าคดีศาลเห็น
 ผู้นั้น มาว่าความตามคำร้องขอ ก็ให้ศาลออก หมายเรียกผู้นั้น
 มาว่าความเรื่องนั้นต่อไป แต่ให้ ศาลคดีคำร้อง โดยย่อลง
 ในหมาย ให้ผู้ซึ่ง มาว่าความ นั้นทราบด้วย

มาตรา ๓๓๖ ผู้ที่ได้รับหมายเรียกของ ศาล ๓๓๖ ผู้รับมรดกจะ
 ทราบความแล้ว เมื่อคนไม่ได้เป็นผู้รับมรดก มีคำตัดได้ใน ๗ วัน
 ฎีกาปกครองทรัพย์สินสมบัติของผู้ตายแล้ว จะมีคำ ตัดก็ได้ แต่ต้องมีภายในกำหนดแปดวัน นับ
 ตั้งแต่วันที่ได้รับหมายของศาล ถ้าเกินแปด วันแล้วจะมีคำตัดไม่ได้

มาตรา ๓๓๗ ถ้าผู้รับหมาย มีคำตัดคำ ๓๓๗ ถ้าศาลเห็น
 ร้องของฝ่ายหนึ่งในกำหนดว่า ตนเป็นผู้ไม่ ชอบด้วยคำตัดแล้ว
 สมควรจะรับความของผู้ตายต่อไป ถ้าศาลได้ ให้ยกคำร้องเสีย
 ส่วนใดความจริง เห็นว่าผู้นั้นไม่เกี่ยวข้องแก่ ทรัพย์สินสมบัติของผู้ตายนั้น ก็ให้ศาลยกคำร้อง
 ของผู้ร้องขอขึ้นเสีย

มาตรา ๓๓๘ ผู้นั้นผู้ใดซึ่งจะต้องว่าความ ๓๓๘ ผู้ที่ต้องว่าคดี
 ของผู้ตายต่อไป คนจะมาว่าความเองฎีกาจะ ที่ตัวความตายนั้น—

—จะว่าเองฤฯ แต่
ทนายว่าได้

ให้ผู้ใดว่าความแทนก็ได้ แต่ต้องประพฤติตาม
ความในหมวดที่ ๒๑ นั้น

หมวดที่ ๒๓

ว่าด้วยละเมิดอำนาจศาล

๑๓๘ โทษผู้ปลอม
เข้ามาว่าความ

มาตรา ๑๓๘ ผู้ใดผู้หนึ่งจงใจปลอมเข้ามา
ว่าต่างแก่ต่าง ฝ่ายโจทก์ฤฯฝ่ายจำเลยก็ดี
โดยมิได้รับอนุญาตจากฝ่ายโจทก์ ฤฯฝ่ายจำเลย
ถ้าได้ส่วนได้ความจริง ให้ตั้งโทษผู้หมิ่น
ประมาทนั้น ให้จำไว้มิเกินกว่าสิบสองเดือน
ฤฯให้ปรับเป็นเงินพิไย มิเกินกว่าพันบาท ฤฯ
ทั้งจำทั้งปรับด้วยก็ได้

๑๔๐ โทษผู้หมิ่น
ประมาทผู้พิพากษา
แต่ศาล

มาตรา ๑๔๐ ผู้ใดหมิ่นประมาท แก่ผู้
พิพากษาใน เวลาทำการ ตามหน้าที่ในศาล ฤฯ
หมิ่นประมาทต่อศาลใด ๆ ด้วยกายก็ดี ด้วย
วาจาก็ดี ซึ่งมิสมควร ให้ตั้งโทษแก่ผู้หมิ่น
ประมาทนั้น ให้จำไว้มิเกินกว่าสิบสองเดือน
ฤฯให้ปรับเป็นเงินพิไย มิเกินกว่าพันบาท
ฤฯทั้งจำแต่ปรับด้วยก็ได้

๑๔๑ ผู้พิพากษาจะ
สั่งให้จับผู้หมิ่น—

มาตรา ๑๔๑ ถ้าผู้ใดมากระทำการหมิ่นประมาท
ต่อผู้พิพากษาฤฯศาล ตั้งกล่าวไว้ในมาตรา

หน้า ๑๒๘

ศก ๑๓๕

ที่ ๑๔๐ ผู้พิพากษาจะสั่งให้จับตัวผู้หมิ่นประมาท
คุมขังไว้ ถ้าจะจับได้ไม่ให้เข้าศาล มี
กำหนดเวลาเท่าใดก็ได้ แต่ถ้าศาลเห็นสมควร
จะตัดสินถึงโทษผู้หมิ่นประมาทนั้น ในวันเดียว
นั้นก็ให้ตัดสินตามควรแก่โทษานุโทษ

หมวดที่ ๒๔

ว่าด้วย พระราชกำหนดกฎหมาย เดิม

มาตรา ๑๔๒ บรรดาข้อพระราชกำหนดกฎหมาย ๑๔๒ ยกเลิกกฎ
เดิม ข้อใดซึ่งขัดขวางกับ พระราชบัญญัติ วิธี
พิจารณาความแพ่งนี้ให้ยกเลิกเสีย

คำ ขรรณเนียม	คำต ในต้นนาม ฉกิตยัยคิขรรณ แฉคำตมณฑล	คำตเมือง	คำต โบริดฎา ฎาคำตแฉวง
๑ คำ คัด ลิ่น เรือง ฉะ	๗ บาท---	๖ บาท...	๕ บาท....
๒ คำ รับ พ้อง	๕ บาท---	๒ บาท...	๓ บาท.....
๓ คำ ชิน คำต ตาม ทุน ทรพัย ตั้ง แต้ ทุนทรพัย ๓๐๐ บาท ตง มา เป็นเงิน ตั้ง แต้ ทุนทรพัยกว่า ๓๐๐ บาท	๒ บาท ๓๒ อัฐ	๒ บาท ๓๒ อัฐ	๒ บาท ๓๒ อัฐ
เป็น เงิน ตั้ง แต้ ทุน ทรพัย ๒๐๐ บาท	๕ บาท---	๕ บาท...	๕ บาท...
ชิน ไป เป็นเงิน	๓๐๐ ฉะ ๒ กิ่ง	๓๐๐ ฉะ ๒ กิ่ง	๓๐๐ ฉะ ๒ กิ่ง
๔ คำ ไร่ ความ ฎาคำ ทำ หนังสือประกัน	๕ บาท....	๓ บาท...	๒ บาท...
๕ คำ หมายถึง คน ที่ อย ใน จังหวัดคำตภายใน ๕๐ เส้น	๖ บาท....	... ๓๒ อัฐ	... ๓๒ อัฐ
เป็น เงิน แก่ ถ้างกับ แฉปล อย โฉล จาก ฉ้างกว่า ๕๐ เส้น ชิน ไป ให้ คัดคำขรรณเนียมระยะทษา ที่ เติน ไปนนอกทุก ๆ ๕๐ เส้น แฉ เกษ ของ ๕๐ เส้น ฉะ	... ๑๖ อัฐ	... ๑๖ อัฐ	... ๑๖ อัฐ

(ต่อ หน้า)

คำขรมเนียม	คำสโนสนนาม ตติศยัตติขรม แตคำตมณฑก	คำตเมือง	คำตโบว์ตภา ตุคำตแขวง
๖ คำบวชการพยาน ตาม อติราพิบัติ คำ ขรมเนียมทำย พระราชบัญญัติ ตติศณพยาน รัตนโกสินทร ศก ๑๑๓			
๗ คำทุเตว มีคำตุ ร้อง ขอ ต่าง ๆ	๔ บาท.....	๒ บาท.....	๑ บาท.....
๘ คำ หมายถึง บังคับ ๆ หมายถึง คำสั่ง	๔ บาท.....	๓ บาท.....	๒ บาท.....
๙ คำคัด ต้านอน ๓๐๐ คำ ต้น ๓๒ ยี่งู ต่อ ไป ๑๐ คำ ต่อ ๖๖ ยี่งู รวม ทง คำเขียน คำ หมก คำ กระดาษ แดคำ ตอม ทาน ให้แก่ ผู้ขอ เตีรจ ด้วย			
๑๐ คำ ขอนความเปรีบมที่ขบ (เข้าเทอถำนัน เรียก ได้ เหมือน คำต แขวง)	๔ บาท.....	๓ บาท.....	๒ บาท.....

แบบที่ ๑

แบบ คดีซึ่ง เป็น ข้อ มูล เถียง กัน

คู่ ความ ทำ ตัญญา ละ ข้อ ประเด็น มา ให้ คัด พิจารณา ตัดสิน

คัด

วันที่

เดือน

วันโกสінทร ศก ๖๓

โจทก์

ข้อ มูล เถียง ในระหว่าง

จำเลย

คัด มี คำสั่ง ให้ ข้อ มูล เถียง ซึ่ง เป็น คดี

ไม่ ระหว่าง

โจทก์ แด

จำเลย

ไว้ พิจารณา ตัดสิน ให้

ไม่ต้อง มี คำฟ้อง

แต่ คำ ให้ การ เป็น ถ้อย

คำ ดำเนิน

ข้อ ที่ มูล เถียง กัน นั้น มี (เท่า นั้น) ข้อ แจง อยู่ ข้าง หดง นั้น แด

โจทก์ ยอม รับ ตาม ข้อ ความ ข้าง หดง นั้น แด

แต่ จำเลย ไม่ ยอม รับ ตาม ข้อ ความ นี้

(เช่น ข้อ)

โจทก์

จำเลย

ประทับ ตรา

แบบที่ ๓

หมายนัดว่าความ มะโน ตำรวจ

ศาล

วันที่

เดือน

รัตนโกสินทร ศก ๑๒

โจทย์

จำเลย

คดีในระหว่ง

หมายมายัง จำเลย ด้วย โจทย์ฟ้อง คดี ศาล
มีขอความแจ้งไว้ให้ทราบต่อไป นำหลัง (เท่า นั้น) ขอแล้ว ให้จำเลย
มาแก้คดีที่ศาลนี้ เมื่อวันที่ เดือน

รัตนโกสินทรศก ๑๒ เวลา

ถ้าจำเลยรู้หมายแล้ว แต่ไม่มาแก้คดีเอง ถ้าไม่แต่ง ทนาย
ไว้ความ ให้มาแก้ต่าง ตามกฎหมาย ทั้งตาม กำหนดนัด ใน หมายนี้
ศาลจะบังคับไป ตามอำนาจ แต่ เห็นว่า เป็น ยุติธรรม

ผู้พิพากษา

ข้าพเจ้า

โจทย์

ได้ฟ้องคดีเรื่อง นี้ แต่ได้ขอ ให้ศาล ออก หมาย ฉบับ นี้

รายงาน นัการ

ข้าพเจ้า ได้นำ หมาย ฉบับนี้ ไป ให้จำเลย ต่อ วันที่

เดือน

รัตนโกสินทร ศก

แล้ว

แบบที่ ๓

หมายเรียก ในคดีฉ้อฉล เรื่อง ตัวผิด ใช้เงินฤๅตัวผิดตั้งเงิน

ไม่ศาล

ณ

วันที่

เดือน

รัตนโกสินทร ศก ๑๒

โจทก์

คดีในระหว่าง

จำเลย

หมายมายัง..... จำเลย ทราบ ด้วยศาล
มีใตบังคับให้มาศาลภายใน ๗ วัน นับแต่วันที่ได้รับหมายนี้
เป็นต้นไป รวมทั้งวันที่ได้รับหมายนั้นด้วย เพื่อจะได้ขอ
อนุญาตต่อศาล ในการต่อสู้คดีเรื่องนี้ หากไม่ศาลจะตัดสิน
ให้แพ้แก่โจทก์ทีเดียว

(ลงชื่อ)

ผู้พิพากษา

ตราของศาล

(ข้อ แบบ ที่ ๓)

..... โจทย์หาว่าเงินติด..... เจ้าเคย อยู่
 เป็น ต้น เงิน..... ดอก เบี้ย..... ด้วย ฎา ย้ง ค้าง
 ต้น เงิน แดดดอก เบี้ย อยู่ เพียง จำนวน เงิน..... ตาม ตัวผิดใช้เงิน
 ฎา ตัวผิดสั่ง เงิน..... ซึ่ง โจทย์จะ เป็น ผู้ ด้รับ เงิน ตาม ตัว ที่ คัดสำเนา
 ข้อ มา ณ

(ที่ ว่าง สำหรับ สำเนา ตัว)

ถ้าเจ้าเคย ยอม เสีย เงิน ให้ แก่ โจทย์ ภาย ใน..... วัน
 นับ แต่ วันที่ เจ้าเคย ด้รับ หมายถึง เป็น ต้น ไป แลว..... ศาลก็ จะ สั่ง ให้ ยกคดี
 นี้ เป็น อัน เด็ด แลว กัน

คำเตือน

ถ้าภายใน ๗ วัน ตั้งแต่ได้รับหมายเป็นต้นไป รวมทั้งวันรับ
 หมายด้วยนั้น เจ้าเดยไม่มาขออนุญาตต่อสู้คดีแล้ว ศาลจะ
 ตัดสินให้เจ้าเดยใช้เงินที่เดียวกับทั้งค่าธรรมเนียมศาลด้วยแล้ว
 เจ้าเดยจะฟ้องอุทธรณ์ต่อไปไม่ได้

เมื่อเจ้าเดยมาขออนุญาตต่อสู้คดีใน การที่จะต่อสู้คดีนั้น
 เจ้าเดยถูกคนอื่นด่าว่าตีตัวแดง ให้การแสดงให้ เห็นว่า เจ้าเดยยังมี
 ข้อต่อสู้คดี ถ้ามีเหตุอันสมควรที่จะต้องให้เจ้าเดยต่อสู้คดี
 ไป ขยายอมวางเงินไว้กลางศาลเฉพาะแต่ที่รับก่อน ที่ไม่รับ
 จะต่อสู้คดีต่อไป!

สำนักหอสมุด

แบบที่ ๔

แบบเรื่อง รวด ขึ้น ต่อ ค้าง เป็น พ้อง

คัด

วันที่

เดือน

รัตนโกสินทร ศก ๓๒

โจทย

คดีในระหว่าง

จำเลย

ข้าพเจ้า

ตั้ง บ้าน เว้น อยู่ ตำบล

อำเภอ

เมือง

ขอ ประทาน ขึ้น พ้อง ต่อ อธิบดีผู้ พพากษา ค้าง

มี ขอ ความ ขอ แจง อยู่ ข้าง นำ หลัง ต่อ ไป นี้

จำเลย ขอ

อยู่ ตำบล

อำเภอ

เมือง

ข้าพเจ้า

โจทย

หมาย

ให้ ส่ง พ้อง ฉบับ นี้ ให้ จำเลย ทราบ

และ ให้ จำเลย ทำคำ ให้ การ

มี ขึ้น ต่อ ค้าง ภายใน ๗ วัน

นับ ตั้งแต่วันที่ ได้รับ หมาย ฉบับ นี้

หมายแต่วันที่

เดือน

รัตนโกสินทร ศก

ผู้ พพากษา

รายงาน นักการ

ข้าพเจ้า ได้นำ พ้อง ฉบับ นี้

ให้ จำเลย ทราบ เมื่อวันที่

เดือน

รัตนโกสินทร ศก

แล้ว

นักการ

แบบที่ ๕
แบบคำให้การ

ศาล

คดีในระหว่าง

โจทก์

จำเลย

ข้าพเจ้า

จำเลย

ตั้ง บ้าน เวียง อยู่ตำบล

อำเภอ

เมือง

ขอ ประทานให้ การ แก่ พ้อง ของ โจทก์ ตั้ง จะ กล่าว ต่อ ไป นี้

- ข้อ ๑
- ข้อ ๒
- ข้อ ๓
- ข้อ ๔

(เช่นชื่อ)

จำเลย

แบบที่ ๒ -

แบบ หมายถึง นิต พัง ความ ชัน ชั้ ดอง ด้ถาน

ศาล.....

วันที่.....เดือน.....รัตนโกสินทร ศก

คดีใน ระหว่าง

โจทย์

จำเลย

มายัง.....โจทย์..... (ฎาจำเลย)

ศาล นิต ให้ มา พัง ความ ชัน ชั้ ดอง ด้ถาน เมื่อวันที่.....

เดือน.....รัตนโกสินทร ศก.....เวลา.....

พร้อม กัน ที่ ศาล

คำเตือน ด้ถ

ใน ชัน ชั้ ดอง ด้ถาน โจทย์จำเลย ไม่ ต้อง พา พยาน มา ด้ถ
ถ้า ฝ่าย โจทย์ ฝ่าย จำเลย ขาด ศาล ด้ถ กัน ทั้ง ด้ถ ฝ่าย จะ ยก เลิก คดี
ด้ถ ถ้า ฝ่าย โจทย์ ขาด ศาล แต่ ถ้า คดี นั้น จำเลย ด้ถ ให้ การ ปฏิเสธ
ทุก ข้อ หา จะ ยก พ้อง ของ โจทย์ ด้ถ

ถ้า ฝ่าย โจทย์ ขาด ศาล แต่ คดี นั้น จำเลย ด้ถ ให้ การ รับ
จะ พิพากษา แต่ ข้อ ที่ จำเลย ให้ การ รับตาม เนื้อ หา

ถ้า ฝ่าย จำเลย ขาด ศาล จะ พิพากษา ดำนวน โจทย์ ไป ฝ่าย ด้ถ

(ตั้งข้อ)

ผู้พิพากษา

ตราของศาล

แบบที่ ๑๖

แบบสำรวจ ความพึง

แบบสำรวจความพึง นั้น ให้ มี ชื่อ แด่ ตำแหน่ง ที่

ศาสตราจารย์ ดร. กิ่งจันทน์ นริศกุลโกศลสินทร ศก ดำรง
ตำแหน่ง ใน ของ ตน แด่ ให้ มี ตาราง สำหรับ จัด ชื่อ ความ
พึง ว่า ต่อ ไป นี้ ด้วย คอ

๑	วันที่ยื่น พง	
๒	เลข หมาย ตำแหน่ง ศก	
๓	ใจ	{ (๑) ชื่อ
(๒) ตำแหน่ง ปร
(๓) ที่อยู่
๔	จำเลย	{ (๑) ชื่อ
(๒) ตำแหน่ง ปร
(๓) ที่อยู่
๕	คำร้อง	{ (๑) ใจ ความ
(๒) จำนวน ฎา ราคา
(๓) พ้อง ครบ กำหนด ครร พ้อง เมื่อ ไต
๖	มาศาล	{ (๑) วันนัด คู่ ความ มา พร้อ ม กัน
(๒) ใจ
(๓) จำเลย

(ต่อแบบที่ ๗)

๖ คำตัดสิน

- (๑) วัน
- (๒) ให้แก่ผู้ใด
- (๓) ให้สิ่งใด แต่เป็นจำนวนเงินเท่าใด

๗ อุตกรรม

- (๑) วันอุทกรรม
- (๒) คำตัดสิน อุตกรรม

๘ เร่งตามคดี

- (๑) วัน ขอให้เร่ง
- (๒) วัน มีคำสั่งให้เร่ง
- (๓) ให้เร่ง ต่อผู้ใด
- (๔) สิ่งใด แต่เป็นเงินจำนวนเท่าใด

เร่งได้

- (๑) จำนวนเงินที่สั่ง ค่าศาล
- (๒) ยึดถือเอาสิ่งใดไว้แล้ว
- (๓) หมายความว่า เร่งได้เงิน ฎายึดสิ่งใด มีวันด้วย

สำนักหอสมุด

แบบที่ ๘

แบบ แจ้ ความ ยก คดี ดง มาณูชั พิจารณา

ค้าถ
 วัน ที่ เดือน รัตน โกสินทร ศก
 คดีในระหว่าง โจทย์
 มา ยั โจทย์ ฎา จำเลย
 ค้าถ จะ ยก คดี เรื่อง นี้ จาก มาณูชั พ้อง ดง ใน มาณูชั พิจารณา
 ณวันที่ เดือน รัตนโกสินทร ศก
 ถ้า มี เวตา ค้าถ จะ พิจารณา ใน วัน เดียว กัน นั้น ถ้า ไม่มี
 เวตา ก็ จะ นัด พิจารณา ใน วัน ขึ้น ต่อ ไป ถ้า จะ นัด พิจารณา ต่อ ไป
 วัน ไต ค้าถ จะ นัด ให้ ทราบ

จำนำกหอสมุด

คำเตือน สติ

ถ้าฝ่าย โจทย์ฎา จำเลย จะขอ ให้ศาลเลื่อนวัน พิจารณาต่อไป เพื่อเหตุ เช่นว่า ยัง ไม่ได้ตัว ผู้ที่จะ เป็น องค์ พยาน มา เป็น คน แล้ว ให้ โจทย์ฎา จำเลย มี พยาน หลักฐาน ตั้งแต่ ปาก หิ้ง ขึ้น ไป ให้ศาลเห็น ตาม เหตุผล ที่ ตน ร้อง ขอ แล้ว ให้ รับ แจง คอ ศาล ๆ จะ ได้ นัดหมาย ให้ ใน เวลา วันนัด พิจารณา นั้น ให้ฝ่าย โจทย์ฎา จำเลย นำ พยาน แล บรรดา ทรัพย์ หนังสือ แล หลักฐาน ซึ่ง จะ ใช้ ได้ ใน คดี ของ ตนมา ให้ พร้อมกัน ด้วย ศาล จะ ต้อง การ ตรวจ ใน เวลา ที่ พิจารณา อยู่ นั้น ถ้ามัน ได้นำมา ใน เวลา ที่ ศาล ต้อง การ จะ พิจารณา แล้ว ถึงจะ นำมาภายหลัง ศาล ไม่ จำเป็น จะ ยอม พิจารณา ให้เลย ถึงจะ ยอม ตรวจให้ ใน ชั้นหลัง ก็ จะต้อง เสีย ค่าธรรมเนียม ให้แก่ฝ่ายหนึ่งฎาค่าใด ๆ อีก ตามอัตรา ที่ศาล เห็นสมควร จะ ให้ เสีย

ถ้า โจทย์ฎา จำเลย จะขอ ให้ศาลหมาย เรียก พยาน ฎาหลักฐาน ใน คดี เรื่อง ใด ซึ่ง ตัว จะ พา มาเอง ไม่ได้ ก็ ให้ รับ แจง ความ คอ ศาล ขอ ให้ศาล มี หมาย เรียก เพราะ จำ จะ ต้อง มี เวลา ที่ จะ บอกกล่าว ให้ พยาน วิตถุ ก่อน เวลา ที่ ต้อง มา ศาล ตาม สมควร แต่ ถ้า จะ ต้อง ให้ พยาน นำ หนังสือ สำคัญ อย่าง ใด มาด้วย ก็ จะ ต้อง บอกกล่าว ไป ใน หมาย เรียก พยาน ให้ พยาน ทราบ ขอ ความ ชัดเจน ด้วย

โจทย์ฎา จำเลย จะ อ้าง ผู้ใด เป็น พยาน เป็นต้นว่า บุครภรรยา สามี ขา ทาย ของ ตน ฎา ผู้ที่ เขา ร่วม หัน ส่วน กัน แม้แต่ ว่า โจทย์ฎา จะ อ้าง จำเลย ฎา จำเลย จะ อ้าง โจทย์ฎา เป็น พยาน ก็ อ้าง ได้ ไม่ห้าม ปราบ

(ลงชื่อ) ผู้พิพากษา

ตราของศาล

แบบที่ ๑๖

หมายเรียงตัว พยาน ความแพ่ง

ศาล

วันที่

เดือน

รัตนโกสินทร ศก

โจทก์

คดีในระหว่าง

จำเลย

หมาย ความ มา ยั้ง

ศาล บังคับ โดย หมายนี้ ให้ พยาน มา ศาล

ณวันที่

เดือน

รัตนโกสินทร ศก

เวลา

เพื่อ จะ พิจารณา ความ ซึ่ง (ใน ที่นี้ ให้ แจง ความ

โดย ตั้ง เชบ ให้ ชัด ว่า เป็น ความ กัน อย่างไร) แต่ พยาน ต้อง มา

ศาล ทุก วัน ไป กว่าจะ ชำระ ความ ให้ แล้ว จะ ได้ บอก ความ ตาม คำ

อ้าง ของ ฝ่าย

(ถ้า เป็น พยาน ข้าง ฝ่าย ไต ก็ ให้ ตั้ง ใน ที่นี้ ว่า

จะ ไต ให้ การ ข้าง ฝ่าย นั้น)

(ลง ชื่อ)

ผู้ พกษา

ตราของศาล

แบบที่ ๑๐

แบบหมาย คำสั่ง ให้ ยึด ททรัพย์ สัมบัติ ของ ผู้แพคดี

ศาล

วันที่

เดือน

รัตนโกสินทร ศก

คดีในระหว่าง

โจทก์

จำเลย

หมาย (ชื่อผู้แพคดี) มาถึง (ลงชื่อ เจ้าพนักงาน ซึ่งจะ
 เป็น ผู้ยึด ททรัพย์ สัมบัติ) ด้วยเมื่อ วันที่ เดือน
 รัตนโกสินทร ศก

ศาล ได้ ตัดสิน ความ เรื่อง นี้ แต่มี คำสั่ง ให้

(ชื่อผู้แพคดี) เสียเงิน ให้ แก่ (ผู้ควร จะ ได้รับ)

เป็น จำนวนเงิน ตาม คำตัดสิน ผู้แพคดี ยัง หา ได้ ใช้เงิน ให้ตาม

กำหนด ไม่ ผู้ชนะคดี ได้ ร้อง ขอ ให้ เก็บ ททรัพย์ สิ่ง ของ

ผู้แพคดี จำหน่าย ใช้เงิน ตาม คำตัดสิน เพราะ ฉนั้น ให้ เจ้าพนักงาน

ซึ่ง จะ ให้ เป็น ผู้ยึด ททรัพย์ สัมบัติ ของ ผู้แพคดี ยึด บรรดา ททรัพย์ สัมบัติ

ของ ผู้แพคดี ให้ คืน ซึ่ง แล้ว ให้ ทำ บัญชี มา แจ้ง ต่อศาล ฯ

จะ ได้ สั่ง ให้ จัด การ ตาม ศาล เห็น สสมควร การ ที่ จะ ยึด ททรัพย์ สัมบัติ

ให้ เจ้าพนักงาน ยึด ไว้ ให้ คืน จำนวนเงิน ที่ ศาล ได้ ตัดสิน แต่ คู่มี คำ

ขอรุณเฝ้าม ซึ่ง ผู้ควร จะ ได้ ฯ เสีย เมื่อ ร้อง ขอ ต่อศาล ให้ ยึด ททรัพย์

สัมบัตินั้น แต่ ให้ คู่มี คำ ใช้ ด้อย โน การ ที่ จะ ขาย ทอด ตลาด นั้น ด้วย

(ต่อ แบบที่ ๓๐)

แต่ การ ที่ ยศ ทรพ ย ส ม บ ต น
 เครื่อง นึ่ง ห้ม หดับ นอน ของ ผู้ แพ ศ ค
 ตาม ส ม ค ว ร น
 แต่ ห้า ม มี ให้ ยศ เหา เครื่อง มือ สำ หรับ หา เลยง ช พ
 ปร ระ มา ณ ร าค า ไม่ เกิน ย ส ี บ มา ท

(ด ง ช อ)

ผู้ พ พ ก ษา

ตราของศาล

เจ้าพนักงานหอสมุด

แบบที่ ๑๑

แบบ ดำรง ความ อุทธรณ์

ดำรง ความ อุทธรณ์ นั้น ให้มี ข้อ คัด แล คำพิพากษา ที่ หนึ่ง คัด
 อุทธรณ์ กับ จำนวน ปีวัน โทลิดนทร คค. สำหรับ ดำรง นั้น ใน เบื้อง ต้น
 แล้ว ให้มี คราง สำหรับ จด ข้อ ความ ดัง ว่า ต่อ ไป นี้ ด้วย คือ

- ๑ วันที่ จด ดำรง
- ๒ เลข หมาย ลำดับ เรื่อง ความ อุทธรณ์
 - (๑) ชื่อ
- ๓ ผู้ร้อง อุทธรณ์
 - (๒) คำพิ
 - (๓) ที่ อยู่
- ๔ ผู้แก้ อุทธรณ์
 - (๑) ชื่อ
 - (๒) คำพิ
 - (๓) ที่ อยู่
- ๕ อุทธรณ์ คำตัดสิน
 - (๑) คัดไหน
 - (๒) เลข หมาย คดี เติม
 - (๓) ใจ ความ อุทธรณ์
 - (๔) จำนวน เงิน ฤ ราก
- ๖ มา คัด
 - (๑) วัน นี้ คัด ความ มา คัด
 - (๒) ผู้ร้อง อุทธรณ์
 - (๓) ผู้แก้ อุทธรณ์
- ๗ คำ ตัดสิน
 - (๑) วัน
 - (๒) คง เติม ยก เสีย ฤ แก่ คำ ตัดสิน
 - (๓) เบน สิ่ง ไร ฤ จำนวน เงิน เท่า ไร

ประกาศ

สำหรับ ข้าหลวง พิเศษ จัดตั้ง ศาล หัว เมือง

จะ กำหนด โทษ ผู้แพคดีที่มีโทษ หลวง

รัตน โกสินทร ศก ๑๑๕

มีพระบรมราชโองการ ในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาจุฬาลงกรณ์ พระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ให้ประกาศ ทราบทั่วกัน ว่า ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อม ตั้งข้าหลวง พิเศษ ออกไปจัดการ ศาล ยุติธรรม ตามหัวเมือง ความแจ้ง อยู่ในพระราชบัญญัติ แต่ประกาศ ซึ่งลงวันที่ ๒๑ กันยายน รัตนโกสินทร ศก ๑๑๕ นั้นแล้ว

มีพระราชดำรัส โปรดเกล้าโปรดกระหม่อม สั่งว่า เมื่อข้าหลวง พิเศษได้ ออกไป จัดตั้ง ศาล หัว เมือง ขึ้นใด ๆ ขึ้น ตามพระบรมนุญาต ศาล หัวเมือง ให้ศาล เหล่า นั้นใช้ลักษณะ พิจารณาคดีมีโทษ หลวง ซึ่งได้ตราพระราชบัญญัติไว้ เมื่อ รัตนโกสินทร ศก ๑๑๕ แต่ให้ใช้พระราชบัญญัติ พิจารณาความแพ่ง ซึ่งได้ตราเป็นพระราชบัญญัติไว้ เมื่อ รัตนโกสินทร ศก ๑๑๕ ทั่วทุกศาล

อีกประการหนึ่ง การที่จะกำหนดโทษผู้แพคดีมีโทษ หลวง ทั้งปวงนั้น แต่ก่อน มาเคยนำคำปรึกษา ขึ้นกราบบังคมทูล พระกรุณาโทษอย่างใดที่ไว้ไว้ในกฎหมายเป็นหลายสถาน ก็ได้โปรดเกล้าโปรดกระหม่อม ทรงกำหนดโทษตามสมควร แก่โทษานุโทษ มีพระ

อัยการ เป็น แบบแผน อยู่ใน กรม ราช เลขา นการ แด่ว การ ที่ ผู้ พิพากษา
 คัด ยุติ ธรรม ซึ่ง ข้า หลวง พิเศษ จะ ได้ จัด ขึ้น ตาม พระ ธรรมนูญ คัด
 หัว เมือง จะ วาง กำหนด โทษ ผู้ผิด ใน คดี มี โทษ หลวง ตาม ความ ใน
 มาตรา ๓๘ แห่ง พระ ธรรมนูญ คัด หัว เมือง แต่ มาตรา ๓๖ แห่ง ลักษณะ
 พิจารณา คดี มี โทษ หลวง รัตน โกสินทร ศก ๑๓๕ ให้ พิพากษา กำหนด โทษ
 เทียบ ตาม บท พระ อัยการ ที่ได้ ทรง พระ กรุณา โปรดเกล้า โปรด กระหม่อม
 กำหนด พระ ราช อาญา ใน คดี มี โทษ หลวง มา แต่ ก่อน นี้

ประ กาศ มา ณ วันที่ ๒๓ เดือน ตุลาคม รัตน โกสินทร ศก ๑๓๕ เป็น
 วันที่ ๓๐๒๐๐๗ ใน รัช ภาต บั ตย บั นั

พระ ราช บัญ ญัต

ว่า ด้วย ไม้ ชุง แด ไม้ ท่อน

ที่ ดอง ตรา ตบ เลื่อน

มี พระ บรม ราช โอง การ ใน พระ บาท สมเด็จ พระ ปรมินทร มหา
 จุฬาลงกรณ์ พระ จตุ รจอม เสด็จ เจ้า อยู่ หัว ตำรับ เห็น เกล้า เห็น
 กระหม่อม ให้ ประ กาศ ให้ ทราบ ทัว กัน ว่า ได้ ทรง ทราบ ว่า ของ รุติ
 พระ บาท ว่า ไม้ ชุง แด ไม้ ท่อน ที่ คัด พัน ใน ป่า แต่ ที่ ปัด ย่อย ต้อง ลง
 มา ใน ถิ่น นี้ มี ผู้ รวย อยบ ถาก หรือ เขา ไฟ จุด เผา รอย ตรา เจ้า
 ของ เดิม ที่ ต่ ประ จำ คน ไม้ ให่ ตบ เลื่อน เพื่อ จะ ได้ ลัก ไป ซ้อ ขาย ไม้ ให่
 เจ้า ของ เดิม จำ ไม้ ของ ตัว ได้ ณ อยู่ เหนือ ๆ เป็นการ ขาด ผล ประ โยชน์

๐๓10/๕๖๕

ของ ลูกค้าวานิช ที่ ประกอบ การ รับเช่า ทำ ค่า ซื่อ ขายไม้ โดยสุจริต จึงทรง
 พระ กรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อม ให้ประกาศ พระราชบัญญัติ
 เพิ่มเติมใน การ ตรวจไม้ ซื่อไว้ เพื่อจะ รักษา ผล ประโยชน์ ของ ลูกค้า
 วานิช ซึ่ง ประกอบ การ รับเช่า ทำ ค่า ซื่อ ขายไม้ ดัง นี้

มาตรา ๓ บรรดาไม้ซุง หรือไม้ท่อน เมื่อต้อง ลง มาถึง ที่ด่าน
 ภาษีไม้มือที่ เมืองไชยนาท กัตติ หรือถึง ด่าน ที่ตรวจไม้แห่ง ใด ๆ ซึ่ง
 เสนาบดี กระทรวง มหาดไทย จะตรวจให้คง ชนไว้ โดยได้ประกาศแก่
 มหาชนให้ทราบตาม ประเพณี แลฉนั้น กัตติ ถ้าแต่ไม้คนใด เจ้าพนักงาน
 ด่าน ษัตริศตร เห็น ว่า รอย ตรา หรือคำหนึ รอยค้อน ซึ่ง ตี ประจำ ต้นไว้
 วิปลาศ์ประการใด เป็น ต้น ว่า ตี ตรา หลาย รูป หลาย อย่าง ซ้ำซ้อน ซ้ำรอย
 กัน กัตติ หรือ ว่า ทำให้ รอย ตรา แล คำ หนึ สม เดือน ด้วยการ ถาก
 หรือเอาไฟเผา หรือด้วย ประการ ใด ๆ กัตติ ให้ เจ้า พนักงาน ด่าน จับไม้
 เหล่านั้น ยึดไว้ จนกว่า จะ ได้ ได้ ส่วน ตาม ภาระ บณ พิจารณา ที่ จะ กล่าว
 คือ ไป ช่าง นำ ให้ เป็น การ คล กง ประการ ใด แล้ว จึง จะ ปลดปล่อย
 เหล่านั้นไปได้

ตมึง บรรดาไม้ซุง หรือไม้ท่อน ที่มี ได้ มี รอย ตรา อย่าง หนึ่ง อย่าง ใด
 คู่ บ่น ลำ คับไว้ กับคน เมื่อ ต้อง มา ถึง ด่าน ภาษีไม้มือที่ เมืองไชยนาท
 หรือ ด่าน ตรวจค่าไม้ ใด ที่ ได้ ว่า มา แล้ว ให้ ถู ก ว่า ไม้ เหล่า นั้น เป็น ของ
 หลวง ทัง ดัน

08/10/2๕66
 มาตรา ๒ เมื่อถึง วันที่ ๓ ธันวาคมใหม่ทุก ๆ เดือน ให้เจ้าพนักงาน

ใหญ่ ผู้จัดการ ด้าน ตรวจ เก็บภาษีไม่ ประกาศโฆษณา การ ที่ได้ จับ ยึด
 ไม่ได้ ตาม ความใน มาตรา ๓ ตามที่ได้ มี ใน เดือน ที่ ดัง มา แล้ว
 ใน ประกาศ นั้น ให้บอก คำนิรूप พรณไม่ ที่ได้ จับไว้ แต่ให้บอก กำหนด
 แก่ผู้ ซึ่ง จะ ย่าง ว่า คน เป็น เจ้า ของ ให้ ทำ เรื่อง รว ร้อง ขอ มา ยื่น ต่อ
 เจ้าพนักงานใหญ่ ผู้จัดการ ด้าน ตรวจ เก็บภาษีไม่ นั้น ภายใน ๓ เดือน
 นับ ตั้งแต่วันที่ ได้ โฆษณา การ ประกาศ เป็น ต้น ไป

อนึ่ง ให้เจ้าพนักงานใหญ่ ผู้จัดการ ด้าน ตรวจ เก็บภาษีไม่ รื่นตั้ง
 ประกาศ ที่ได้ มา แล้ว ไป ยัง สถานที่ ต่าง ๆ คือ

๑ ให้บอก เข้า มา อาจ เจร ภา ระ ทรวงมหาดไทย เพื่อ จะ ได้ ปิด ได้
 ณะที่ เกิด เหย ใน บริเวณ ศาลาว่าการ กระทรวง และ จะ ได้ รับ ส่ง ไป
 ยัง ศาลกงสุลต่าง ประเทศ แห่ง ละฉบับ ๑

๒ ให้ส่ง ไป ยัง ศาล กงสุลต่าง ประเทศ ณะเมือง นครเซียงใหม่ แต่
 เมืองน่าน แต่ให้ส่ง ไป บัดไว้ ตาม ศาลยติธรรม ใน หัวเมือง ฝ่ายเหนือ ซึ่งมี
 มาไม่ กล่าว คือ เมือง นคร เซียงใหม่ เมือง ต้าพูน เมืองนครจำปาสง
 เมือง แพร่ เมือง น่าน เมือง ตาก เมือง กำแพงเพชร เมือง
 สวรรคโลก เมือง อุตรดิตถ์ เมือง พิไชย แต่ เมือง พิศณุโลก ให้ค้น
 ทั้งหลายใน ที่ นั้น ๆ ได้ ทราบ

มาตรา ๓ ตั้งแต่วันที่ ๑ เดือน กุมภาพันธ์ ครี ๑ แต่ วันที่ ๑
 เดือน สิงหาคม ครี ๑ ทุกๆ ปี ให้เจ้าพนักงานใหญ่ ผู้จัดการ ด้าน ตรวจ
 เก็บภาษีไม่ ทำการ ได้ ส่วน คน ใน เรื่อง ไม่ บรรดา ที่ได้ จับไว้ ใน ตาม เดือน

ที่ ต้อง มาแล้ว หรือ ที่ จะ ได้ ตก ค้าง มากกว่า นั้น ตาม ความ ที่ ได้ ว่าไว้ ใน มาตรา ๒

ถ้า หาก ว่าไม่ ที่ จบ ไว้ ราย ใด มี ผู้ ร้อง ขอ แต่ เจ้า ของ เดียว เมื่อ เจ้า พนักงาน ผู้ ได้ ส่วน ใด ได้ ส่วน เด็ด รั้ง แล้ว จะ มอบ ไม่ ให้ แก่ ผู้ ร้อง ขอ หรือ จะ ตั้ง ไม่ ตั้ง มา ยัง กรุงเทพมหานคร ฯ ตาม ความ ที่ ว่าไว้ ใน มาตรา ๔ ก็ ได้ ทั้งนี้ ตาม แต่ เจ้า พนักงาน ผู้ ได้ ส่วน จะ เห็น สัม คควร แก่ หดิ ฐาน โท กวาง ที่ ได้ ส่วน นั้น

ถ้า หาก ว่าไม่ ที่ จบ ไว้ ราย ใด มี ผู้ ร้อง ขอ เป็น หลาย เจ้า ของ เมื่อ เจ้า พนักงาน ผู้ ได้ ส่วน ใด ได้ ส่วน เด็ด รั้ง แล้ว จะ ตั้ง มอบ ไม่ ราย นั้น แก่ ผู้ ร้อง ขอ เจ้า ของ เดียว หรือ หลาย เจ้า ของ แม้ ผู้ ร้อง ขอ ไม่ ราย นั้น ทุก ๆ เจ้า ของ ได้ ทำ หนังสือ ยอม ตาม ความ ที่ ตก ตา นั้น ก็ ตัด สั้น ได้ หรือ จะ ตั้ง ไม่ ตั้ง มา กรุงเทพมหานคร ฯ ตาม ความ ที่ ว่าไว้ ใน มาตรา ๔ ก็ ได้ ทั้งนี้ แล้ว แต่ เจ้า พนักงาน ผู้ ได้ ส่วน จะ เห็น สัม คควร แก่ เหตุ ผล

มาตรา ๕ บรรดา ไม่ ที่ จบ ไว้ (นอก จาก ไม่ ที่ มี ได้ มี รอย ตรา ประจำ ตัน ซึ่ง ถือ ว่า เป็น ของ หลวง ความ ความ ใน มาตรา ๓ นั้น) เมื่อ ได้ ได้ ส่วน ตาม ความ ที่ ได้ ว่า มา ใน มาตรา ๓ แล้ว แล ยังมี ได้ ตก คง เป็น ของ ผู้ ใด ให้ เจ้า พนักงาน รับ ผูก เขา เข้า แผล ต้อง ตั้ง มา ยึด รักษา ไว้ ที่ กรุงเทพมหานคร ฯ รอ ถ้า คำ สั่ง คำ ตัด อัน ทรง อำนาจ ใน คดี เรื่อง ไม่ ราย นั้น ก้าว คือ คำ ตัด ซึ่ง ทรง อำนาจ เห็น ค ผู้ มี ใน ขณะ เมื่อ เจ้า พนักงาน จบ นั้น จะ ได้ พก ษา เป็น เต็ด ขาด ให้ ไม่ ตก เป็น ของ ผู้ ใด

มาตรา ๕ ถ้าหากว่าไม่รายได้นั้นตกจบไว้ มีได้ มีผู้ใดร้องขอ
พนักงานได้ ๓๒ เดือน นับแต่วันที่ได้ประกาศโฆษณาการยึดไว้
ไม่รายนั้นตกเป็นของหลวง

มาตรา ๖ มิให้ผู้ใดมีอำนาจ จะฟ้องร้องเรียกเอาสินไหมแก่
รัฐบาล ถ้าแก่เจ้าพนักงานด้านตรวจเก็บภาษีไม่ เพราะเหตุการที่
จับไม่ อีกประการหนึ่ง รัฐบาลก็ดี แะเจ้าพนักงานด้านตรวจเก็บ
ภาษีไม่ก็ดี ไม่ควรรับผิดชอบในเหตุการณ์ที่ไม่จงใจนั้น จะเป็น
อันตรายหายสูญประการใด เว้นไว้แต่เจ้าพนักงานทำให้ไม่เหล่านั้น
เป็นอันตรายหายสูญ เพราะเหตุที่ไม่นำพา หรือแกงหรือถือโอกาส
ประการใดเท่านั้น

มาตรา ๗ ในกรณีที่มอบไม่ให้แก่เจ้าพนักงานได้จับไว้ ให้แก่ผู้
ใดไปโดยปราศปรานอม ตามความที่ได้ว่ามาในมาตรา ๓ นั้น ผู้เป็น
เจ้าของซึ่งจะใคร่รับไม่จะต้องเสียเงินภาษีตามพระราชบัญญัติ แต่
เสียค่ารักษาไม่ ในระหว่างเวลาที่ได้จับไว้จนได้มอบไป (คิด
โดยอัตราไม่เกิน ๓ ค่ารักษาเดือนละ ๓ ดอลลาร์) ให้แก่เจ้าพนักงานใหม่
ผู้จัดการด้านตรวจเก็บภาษีไม่ หรือเจ้าพนักงานผู้อื่นซึ่งมีอำนาจที่
จะรับเงินภาษี แต่ค่ารักษานั้นจนครบแล้ว จึงจะรับไม่ไปได้

ส่วนการที่จะมอบไม่ให้แก่ผู้ควรรับ ตามคำตัดสินของศาล ตาม
ความที่ได้ว่าไว้ ในมาตรา ๔ นั้น ก็ให้เจ้าพนักงานเรียกเงินภาษีแต่ค่า
รักษาไม่ ตามกำหนดอัตราที่ได้ว่ามาแล้วในมาตรานี้ พร้อมทั้ง

ค่าใช้จ่าย ในการ ที่ ต้อง ผูก แผล แต่ ต้อง ไม่ ด้ง มา กรุง เทพ ฯ แต่ ค่า ใช้จ่าย อื่น ๆ ตาม จำนวน ที่ ค่า ตจะ ได้ ตัด คัด ัน กำหนด ให้ โจทย์ หรือ จำ เดย ใน คดี เรื่อง ไม นน ด้ย แก่ รัฐบาล ให้ ด้จ ง ครบ ก่อน ด้ว ด้ง ให้ มอ บไม่ ให้ ไป แก่ ผู้ คว รจะ ด้รับ

มาตรา ๘ ผู้ใด ด้จ งใจ บัง อาจ เอา ไฟ เมา หรือ ทำ ด้ว ย ประการ ใด ๆ เพื่อ จะ เปลี่ยน แปะ ง ฉาก ด้ง หรือ ดบ แก่ รอย ตรา หดง หรือ รอย ตรา อย่าง หนึ่ง อย่าง ใด ซึ่ง ด้ค ด้ ประจำ ด้ ต้น ไม ชง ด้ไม่ ท่อน ด้ เปน ด้คัญ ด้ เปน ของ หดง หรือ เปน ของ ผู้ หนึ่ง ผู้ ด้ก ด้ หรือ ผู้ ด้จ งใจ บัง อาจ กระ ทำ ปลอม รอย ตรา ภาชี ด้ตรา ค่า คอ ของ หดง ก ด้ผู้ นน มี คว ม ด้ต ด้อง ด้ว าง โทษ จำ ด้ก ด้ไม่ เกิน บ ๓ หรือ ด้อง ด้ร บ ด้ใหม่ ไม เกิน ๓๐๐๐ บาท หรือ ด้ง ด้ ด้ร บ ด้ว ย ด้ง ด้ง ด้ถาน

มาตรา ๙ ผู้ใด รุ ด้ย ด้ว่า ไม ด้ที่ ด้ว ด้พ ด้อง ด้ง มา ด้มี ด้ช ด้ รอย ตรา ด้ปล ด้ด้ ด้ว ย แก่ ด้ หรือ ฉาก ด้ง หรือ ดบ ด้เอน หรือ ด้มี รอย ตรา ค่า คอ ตรา ด้จ ง ด้ง ด้เปลี่ยน ปลอม ด้ม ด้ม ด้ช ด้ โดย ด้ก ด้ช ด้ ด้ ด้ว่า มา ด้ว ด้ย ด้ก ด้ เมื่อ ด้อง ด้ง มา ด้ง ด้ด้าน ด้ใด ๆ ด้ง ด้มี ด้นำ ด้ที่ ด้กระ ทำ ด้การ ตาม ด้พระ ด้ราช ด้บัญญัติ ด้น ด้อง ด้จ ด้ง ด้จ ด้พ ด้ก ด้งาน ด้ด้าน ให้ ด้ทราบ ด้ว่า ด้น ด้มี ด้ไม่ ด้ช ด้น ด้น ๆ ด้ที่ ด้พ ด้อง ด้ง มา ด้ว ย ด้ถ้า ด้มี ด้จ ด้ง ให้ ด้จ ด้พ ด้ก ด้งาน ด้ด้าน ด้ทราบ ด้ผู้ ด้น ด้มี คว ม ด้ต ด้อง ด้ว าง โทษ ด้ร บ ด้เป ด้ง ด้เงิน ไม เกิน ๓๐๐ บาท

มาตรา ๓๐ ถ้าผู้ใดมีไม่ซิง หรือ ไม่ทอน ซึ่ง มีรอยตราฉาบปลาสก
 ด้วยเบ็ดขี้เณ แปรง หรือ ถาดต่าง ดิบเถื่อน หรือ มี รอยตราค่า ตอ
 ตราเจ้า ของ เบ็ดขี้เณ ปลอกม เพิ่ม เต็ม เหล่านี้ อย่างใด ๆ ดังได้ความมาแล้ว
 แต่ไม่สามารรถ จะหา พยาน มา ประกอบ ให้ เป็น ที่ เชื่อ พัง ได้ว่า ตัว
 เป็น เจ้า ของ ไม่นั้น โดยแท้ แล้ว ฉนั้น ผู้นั้น มีความ ผิด ต้อง ระวังโทษ
 ปรับ เป็น เงิน ไม่เกิน ๕๐๐ บาท เว้น แต่ ถ้าผู้ ไม่นั้น อาจ จะ นำ พยาน
 หลัก ฐาน มา เบิก ให้ เชื่อ พัง ได้ ว่า คน เขา ไม่นั้น ไว้ ตาม คำ ตั้ง หรือ
 ทำ การ นั้น แทน ตัว ของ บุคคล ผู้ใด หรือ บริษัทใด ระวังโทษ ตาม ที่ได้
 ว่า มา ใน มาตรา นี้ จึง จะ ไป ตก อยู่ แก่ บุคคล หรือ บริษัท นั้น

มาตรา ๓๓ ให้เสนาบดี กระทรวงมหาดไทย เป็นเจ้าพนักงานรักษา
 แต่จัด การ ให้ ดำเนิน ตาม ความใน พระราช บัญญัติ นี้

ประกาศ มา ณ วันที่ ๑๗ มกราคม รัตนโกสินทร ศก ๑๓๕
 เปนวันที่ ๓๐๒๖๕ ใน รัชกาล บัณฑิตุ บัณฑิต

ประกาศ
 พระราชบัญญัติ
 สัตว์พาหนะ แก่ ไซใหม่

มีพระบรม ราชโอง การ ดำรัส เห็นชอบ เสดว่า ให้ประกาศให้ทราบ
 ทั่วกัน ว่า

ข้อ ความในพระราช บัญญัติ สัตว์ พาหนะ รัตน โกสินทร ศก ๑๓๐

ศก ๑๑๕

หน้า ๑๕๕

ซึ่งได้โปรดเกล้าฯ ให้กระทรวง นคร บาด ประกาศ ชื่อ พระราชบัญญัติ
 เพิ่มเติม เมื่อวันที่ ๑๘ มกราคม รศ ๑๑๕ ว่าด้วยการ
 ตรวจสอบ ก้นสัตว์พาหนะ ที่เป็นโรค ซึ่ง จะฆ่าเพื่อเป็น อาหาร นั้น ยัง
 หาพอแก่ความ บังคับ การ ที่ฆ่าสัตว์อื่น เป็นโรค นั้นไม่ จึงโปรดเกล้าฯ
 ให้ยก ข้อ ความใน มาตรา ๓ ของ ประ กาศ พระราชบัญญัติ เพิ่มเติม ซึ่ง
 ได้ประกาศ เมื่อวันที่ ๑๘ มกราคม รศ ๑๑๕ นั้น เสีย และให้
 เปลี่ยน ข้อ ความ อันใหม่ แทน ดังนี้

“บรรดาผู้ที่มีความประสงค์ จะฆ่า สัตว์พาหนะ นั้น จะต้อง เสีย
 ค่า อาชญาบัตร ศีรษะ ๒ บาท ใน ส่วน สัตว์พาหนะ ที่ ฆ่า เพื่อ เป็น
 อาหาร แต่ค่า อาชญาบัตร ส่วน สุก สัตว์พาหนะ ค่ากว่า ๔๓ นิ้ว ๑ กระ
 เบียด นั้น ศีรษะ ๑ บาท”

มาตรา ๑ มาตรา ๒ มาตรา ๔ แต่มาตรา ๕ ให้คงใช้ ได้
 อยู่ตามเดิม

ประกาศ แต่กระทรวง นคร บาด วันที่ ๑๕ มกราคม รศ ๑๑๕
 ศก ๑๑๕ ตรง กับ วันที่ ๑๐๒๘๒ ใน รัชกาล บัณฑิตย บัณฑิต

กรม หมื่น นเรศวรฤทธิ์

เสนา บัด กระทรวง นคร บาด

พระราชบัญญัติ

ชั่วคราวสำหรับ ป้องกัน โรค สัตว์ พานะ

รัตนโกสินทร ศก ๑๑๕

มี พระบรมราชโองการ ดำรัส ให้ ประสงค์ ให้ ทราบ
ทั่ว กัน ว่า บัด นี้ มี โรค ซึ่ง เป็น คัน ตราย คิด เนื่อง กัน ได้ ใน หมู สัตว์ พานะ
ซึ่ง บรรทุก เรือ ออก ไป เมือง ต่าง ประเทศ แล จำ แหะ เนื้อ เป็น อาหาร
อัน จะ เป็น เหตุ ให้ บัง เกิด โรค แก่ มนุษย์ แล เลี้ยง ทรัพย์ สัมบัติ ของ คน
ค้าขาย นั้น

เหตุ คน จึง เป็น อัน จำ เป็น ที่ จะ คง ตรา พระราช บัญญัติ สำหรับ
ป้องกัน ไม่ ให้ มี โรค คิด เนื่อง กัน ได้ ใน หมู สัตว์ พานะ นั้น ไว้ ต่อ ไป จน
กว่า เจ้าพนักงาน แพทย์ จะ ได้ ตรวจ ทัด แล้ว เห็น แน่ ว่า ไม่มี โรค อัน ตราย
คิด เนื่อง กัน ได้ อีก จึง ทรง พระกรุณา โปรดเกล้า ฯ ให้ ตรา พระราช
บัญญัติ ไว้ ดังนี้

มาตรา ๑ พระราช บัญญัติ นี้ ให้ เรียก ชื่อ ว่า “พระราช บัญญัติ
ชั่วคราวสำหรับ ป้องกัน โรค สัตว์ พานะ รัตนโกสินทร ศก ๑๑๕”

มาตรา ๒ บรรดา สัตว์ พานะ ทั้ง ปวง ที่ จะ ได้ เอา เข้า มา ใน กรุง
เทพมหานคร นี้ เมื่อ เข้า มา ถึง เมื่ กัด ต้อง ให้ เจ้าพนักงาน แพทย์ ตรวจ
เสีย โดยทันที

08/10/2566

มาตรา ๓ ผู้ป่วยที่ป่วยหนักได้แต่จำเพาะในคลอง
เคียง ถนน สี่ ตม เว้นเสียแต่ที่เจ้าพนักงานแพทย์ได้ให้อนุญาตพิเศษ
เอาขึ้นที่อื่นจึงจะเอาขึ้นได้

มาตรา ๔ ผู้ป่วยหนักได้แต่จำเพาะ ในระหว่าง
เวลาตั้งแต่ย่ำรุ่งจนถึงย่ำค่ำ เว้นเสียแต่ได้ให้อนุญาตพิเศษแล้ว
จึงจะเอาขึ้นนอกได้ นอกจากเวลาดำหนดนี้

มาตรา ๕ บรรดาผู้ซึ่งป่วยที่เจ้าพนักงานแพทย์ ได้เห็นว่า
เจ็บป่วยเป็นโรค แล้วจะต้องเอาไปไว้ที่โรงพัก หลวง ซึ่งรัฐบาล
จะได้กำหนดไว้แต่ให้กองตระเวนรักษาผู้เหล่านั้นไว้ จนกว่าเจ้า
พนักงานแพทย์ได้แสดง เป็นลายลักษณ์อักษร ว่า ผู้ป่วยนั้นสมควร
ที่จะส่งไปนอก ญาติที่จะชำระหนี้ เป็นอาหารได้แล้ว จึงจะเอา
ออกได้

มาตรา ๖ ถ้าเจ้าพนักงานแพทย์เห็นว่าผู้เจ็บป่วยเป็นโรค
สำคัญที่จะคิดเนืองไปได้แล้ว เจ้าพนักงานแพทย์จะสั่งให้ฆ่าผู้
ป่วยนั้นก็สั่งให้ทำได้

มาตรา ๗ เจ้าของผู้ที่เป็นโรคนั้น จะต้องเสียค่าธรรมเนียม ให้
แก่กองตระเวน ในระหว่างที่เขาผู้ใด ในที่พักวันหนึ่ง ศีรษะ ๔ อัน
เป็นค่าหย้าค่าเลี้ยง

มาตรา ๘ บรรดาผู้ซึ่งป่วยที่ไม่เป็นโรค เข้ามาถึง กรุงเทพฯ
นี้แล้ว ให้เจ้าพนักงานแพทย์หมายสำคัญไว้ แต่เมื่อเจ้าของได้แจ้ง

คำบดทึ่จะเอาไปแห่งใดเสร็จแล้ว ก็ให้เจ้าของรับเอาสัตว์นั้นไปได้
 มาตรา ๘ สัตว์ที่แม่ควมมาถึงในกรุงเทพรุ่น ได้หมายสำคัญ
 ไว้ว่าเป็นสัตว์ไม่มีโรคแล้วกัด้ ก็ห้ามไม่ให้ส่งไปนอกก่อน เจ้า
 พนักงานแพทย์จะไ้ตรวจดูอีกครั้งหนึ่ง แลการตรวจนั้นต้องให้ตรวจ
 ในวันที่จะส่งออกไปนอกแล้ว เจ้าพนักงานแพทย์ต้องเขียนใบสำคัญ
 ให้สำหรับสัตว์ที่ส่งไปทุก ๆ ตัวเรือ

มาตรา ๓๐ ให้เจ้าของแจ้งความให้เจ้าพนักงานแพทย์ ผู้ตรวจ
 ทราบความ ตั้งใจที่ จะส่งออกไปนอกนั้น อย่าง น้อยที่ สัตว์วัน หนึ่ง
 ก่อน เรือจะ ออก

มาตรา ๓๑ เจ้าพนักงานแพทย์นั้น เมื่อได้บอกให้เจ้าของทราบแล้ว
 จะเข้าไปเชงฎาจะตั้งให้เจ้าพนักงานรองเข้าไปตรวจในโรงหนึ่งทีใด ซึ่ง
 ไซ้เป็นที่เก็บสัตว์พาหนะ เพื่อจะไ้ดูว่าไ้เก็บเลี้ยงรักษาสัตว์พาหนะ
 โดยดีโดยสะอาด พอเพียงที่ จะบองกันไม่ให้มีโรคเกิดขึ้นในหมู่สัตว์
 เหล่านั้นไ้ทุกเวลา แต่ต้องเข้าใจว่าเมื่อเห็นจำเป็นจะค้นตรวจ
 ในบ้านหนึ่งบ้านใดของ คนต่าง ประเทศ ที่ มีหนังสือสัญญาทางพระราช
 ไมตรีแล้วก็ให้ขอใบอนุญาต จากกงสุล ของ คน นั้น ตาม ขรรวม เนียม
 เสียก่อน

มาตรา ๓๒ ให้ กอง ตระเวน ช่วย อดุหนุน เจ้าพนักงานแพทย์ ทุก
 อย่าง ทุก ประการ

มาตรา ๑๐๑๖๖ (โทษ) ผู้หนึ่งผู้ใด กระทำผิดด้วย พระราช บัญญัตินี้

ฎา ชัดขวางไม่ให้เจ้าพนักงาน กระทำ การใน น้ำ ที่ ได้ ตาม พระราช
 บัญญัติ แล้ว เมื่อ พิจารณา เป็น สัตย์ ให้ มี โทษ เสีย ค่าปรับ ไม่ เกิน
 กว่า ๑๕๐ บาท ทุก ๆ ครั้ง ฎา มี ฉะนั้น ให้ มี โทษ ต้อง จำ ชั่ง ใช้ การ หนัก
 ฎา ไม่ ใช้ การ หนัก ก็ได้ ใน กำหนด ไม่ เกิน กว่า หนึ่ง เดือน

ประกาศ แต่ กระทรง นคร บาด ลง วันที่ ๑๕ มกราคม วัน ดิน โกลี นทร
 ศก ๑๓๕ ตรง กับ วันที่ ๑๐๒๘๕ ใน รัชกาล บั ตย บั นี

กรม หนึ่ง นคร ทร พุ ทธิ์

เสนาบดี กระทรง นคร บาด

ผู้ รับ พระบรมราช โอง การ

พระราช บัญญัติ

ยกเลิก วิถี พิจารณา โจร ผู้ ร้าย

ตาม จาริ ต นคร บาด

มี พระ บรมราช โอง การ ใน พระ บาท สมเด็จ พระ ประมุนทร มหา
 จุฬาลงกรณ์ พระ จุลจอม เสด็จ เจ้า อยู่ หัว ดำรัส เห็น เสด็จ ให้
 ประกาศ ให้ ทราบ ทัด กัน ว่า วิถี พิจารณา โจร ผู้ ร้าย ตาม จาริ ต นคร บาด
 ซึ่ง มี อยู่ใน พระราช กำหนด กฎหมาย ตั้ง มา แต่ ปาง ก่อน คือ ใน ดัชนี ณ
 โจร เปน ต้น แม้ ผู้ ต้อง หา ว่า เปน โจร ผู้ ร้าย มี ข้อ พิรุ ทธิ์ ฎา มี ผู้ ร้าย
 ให้ การ ทอด ชัด หมาย ปาก ถ้า แต่ ผู้ ต้อง หา ไม่ รับ ผู้ พิพากษา อาจ
 จะ ใช้ อำญา ด้วย เครื่อง เขียน เปน ต้น กระ ทำ แก่ ผู้ ต้อง หา แต่ ต้น ชัด
 ตาม กฎหมาย ใน กระ บวน พิจารณา กว่า จะ ได้ ความ เปน สัจ ฎา มี เปน
 สัจ ประการ ไต ดัง นี้

ทรง พระราชดำริเห็นว่า การที่ ชำระฟอกซักผู้ต้อง หมายว่าเป็นโจรผู้ร้าย ด้วยใช้ อาญา ตาม จารัตน ครบ ภาณ นั้น แม้ ใน พระราชกำหนด กฎหมาย มี ข้อ ความ จำกัดไว้ เป็น หดหยด ประการ เพื่อ จะ ให้ กระทำ แต่ เมื่อ มี หลักฐาน เป็น สำคัญแล้ว ถัด ยัง เป็น เหตุ ให้ เกิด การ เต็ม เต็ม ใน กระบวน พิจารณา ได้ มาก เพราะ เหตุ ที่ ผู้ พยายาม อาจ จะ พลาด พัง หดง ดง อาญา แก่ ผู้ ไม่ มี คดี ให้ เกิด บาป กรรม เป็น ตน แต่ ที่ สุด แม้ ถ้อย คำ ซึ่ง ผู้ ต้อง อาญา จะ ให้ การ ประการใด ที่ จะ พัง เขา เป็น ที่ หลักฐาน ถ่อง แท้ ใน ทาง ยุติ ธรรม ก็ พัง ไม่ ได้ ด้วย ถ้อย คำ เช่น นั้น อาจ จะ เป็น คำ สำ จจริง ฤฯ คำ เท็จ ซึ่ง จำ ต้อง กล่าว เพื่อ จะ ให้ พ้น ทุก ข เวทนา ก็ เป็น ได้ ทั้ง สอง ด้ทาง

ทรง พระราชดำริเห็นว่า หลักฐาน ใน ทาง พิจารณา อรรถคดี โดย ยุติ ธรรม ก็ ย่อม อาศรัย สัก ข พยาน เป็น ไหญ่ ยิ่ง กว่า สิ่ง อื่น แต่ การ พิจารณา ความ โจร ผู้ร้าย แด คดี มีโทษ หดง ทั้ง ปวง ทุก วัน นั้น ก็ได้ ไป รต เกิด ว่า ให้ แก่ ไช ด้กษณ กระ บวน พิจารณา แต่ ด้กษณ พยาน ให้ ด้ชน อาจ จะ ชำระ ถ้อย ความ เขา ความ เท็จ จจริง ได้ รวด เร็ว ด้ตรวจ กว่า แต่ ก่อน ไม่ จำ : เป็น จะ ต้อง ใช้ พจารณา โดย จารัตน ครบ ภาณ อัน มี ทาง เต็ม เต็ม ยุติ ธรรม ด้ได้ กล่าว มา แล้ว นั้น อีก ด้ไป

เพราะ ฉนั้น จึง ทรง พระ กรุณา ไป รต เกิด ว่า ให้ ด้ตรา เป็น พระราช บัญญุต์ สืบ ไป ว่า

มาตรา ๑ ให้ ยก ด้กษณ ความ ใน กฎหมาย ซึ่ง มี ราย บท ไว้ ใน ด้ร่าง นี้ ด้

ลักษณะ	บท	ว่าด้วย
ตระตากร	มาตรา ๕๔	มัดเข้าหน้าตากแดดผู้ไม่ยอมทำผิด
”	” ๖๗	จำข้อผู้ขาดผิด
”	” ๗๘	จำข้อแต่ทวงตกความไม่ยอมแก้ความ
”	” ๗๙	สืบเลี้ยงผู้พองให้ตั้งตุลา
อุทธรณ์	” ๓๑	สืบเลี้ยงผู้พอ
กฎ ๓๖ ซบ	กฎ ๗	ตบปากตกความผู้เลี้ยง
”	” ๓๖	จำข้อผู้ร้ายที่ยังไม่รับ
พระราชกำหนดเกล้า	” ๔	เขียน ๓ ยก
”	” ๖	จำตัวจำนำไว้ณคุก
”	” ๕๒	จำตากแดดผู้ขาดผิด

มาตรา ๒ ห้ามมิให้ข้าราชการผู้หนึ่งผู้ใดตั้งอาญาด้วยเครื่องเขียนเครื่องจำฎเครื่องทรมานอย่างอื่นแก่ร่างกายผู้ต้องหาว่าเป็นโจรผู้ร้ายเพื่อจะพอกซัดเอาคำให้การด้วยประการหนึ่งประการใดแม้ขึ้นทำผิดพระราชบัญญัตินี้แล้วให้ถือว่าผู้นั้นทำนอกทำเหนือพระราชโองการพระราชบัญญัติพระราชกำหนดกฎหมายให้ตั้งพระราชอาญาตามโทษานุโทษ

มาตรา ๓ ในกรณีที่ จะ พักษา คดี มีโทษ นั้น ให้ผู้ พักษา
 พิจารณา ให้ ตาม หลัก ฐาน แต่ สัก ชี พยาน บรรดา ใน คดี นั้น ๆ ถัด นั้น
 มี หลัก ฐาน นั้น คง ว่า ผู้ ต้อง ให เป็น โจร ผู้ร้าย ถึง จะ รับ เป็น สัก ฎ
 มิ รับ ประการใด ก็ให้ พักษา โทษ ไป ตาม พระราช บัญญัติ ดัชนี พยาน
 รัตน โกสินทร ศก ๑๑๓ นั้น ทุก ประการ

ประกาศ มา ณ วันที่ ๓ มีนาคม รัตนโกสินทร ศก ๑๑๕ เป็น
 วันที่ ๑๐๓๓๗ ในรัชกาล บัณฑิต บัณฑิต

ประกาศ
 เปลี่ยน ตำแหน่ง เสนาบดี
 กระทรวงยุติธรรม

มี พระ บรม ราช โอง การ ใน พระบาท สมเด็จพระปรมินทร มหา
 จุฬาลงกรณ์ พระจุลจอมเกล้า เจ้าอยู่หัว ดำรัส เห็น เกล้า ๆ ให้
 ประกาศ ให้ ทราบ ทั้ง กัน ว่า พระ เจ้า น้อย ยาเชด กรม หดอง พิชิต ปรี่ ชากร
 เสนาบดี กระทรวง ยุติ ธรรม กราบ ถวาย บังคม ตา ออก จาก ตำแหน่ง
 เสนาบดี กระทรวง ยุติ ธรรม เพราะ ทรง ประชวร พระโรค เบียด เบียน
 เนื่อง ๆ ไม่ สามารถ ที่จะ รับ ราชการ ดันอง พระเดช พระคุณ ให้ ได้ คุ้ม ความ
 นำ ที่ได้ จึง ทรง พระกรุณา โปรด เกล้า ๆ พระราชทาน พระ บรม ราช
 อนุญาต ให้ ออก จาก ตำแหน่ง นั้น แล้ว ทรง พระกรุณา โปรด เกล้า ๆ ให้
 พระเจ้า ลัก ยาเชด พระองค์ เจ้า ราช วัฒนศักดิ์ ดำรง ตำแหน่ง เสนาบดี
 กระทรวงยุติธรรม ตั้งแต่วันที่ ได้ ลงใน ประกาศ นี้ สืบไป

อนึ่ง การที่ พระเจ้าสุทนต์ยาเชอ พระองค์ เจ้าระพีพัฒนศักดิ์ ได้ทรงเป็น
 ดัษณายกใน ข้าหลวง พิเศษ จัด ศาสตร์ยุติธรรม ใน หัว เมือง ตาม พระราช
 บัญญัติ ซึ่ง ออก เมื่อวันที่ ๑๑ กันยายน รัตนโกสินทร ศก ๑๑๕ นั้น ได้
 ทรง จัด ราชการ ไว้ เป็น รูป ชน บ้าง แล้ว ยัง ไม่ ได้ ควรว ที่ จะ เปลี่ยนแปลง
 ใน เวลานี้ จึง ทรง พระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ พระเจ้าสุทนต์ยาเชอ
 พระองค์ เจ้า ระพีพัฒนศักดิ์ คง เป็น ดัษณายกใน ข้าหลวง พิเศษ นั้น ดับ
 ไป ด้วย

ประกาศมา ณ วันที่ ๓ มีนาคม รัตนโกสินทร ศก ๑๑๕ เป็น
 วันที่ ๑๐๓๔๐ ใน รัชกาล บัณฑิตย บัน นี้

ประกาศ

กระทรวง พระคลัง มหาสมบัติ

พระเจ้าน้อง ยาเชอ กรมหมื่น มหิศรวราช ฤทธิย์ เสด็จมาตั้ง กระทรวง
 พระคลัง มหาสมบัติ รับ พระบรม ราชโอง หาร ทรง พระกรุณาโปรดเกล้าฯ
 ดำรัส สั่ง ให้ ประกาศ แก่ ข้า ทูต ดของ ชาติ พระบาท ผู้ใหญ่ ผู้ น้อย ใน
 กรุง เทพฯ แล หัว เมือง แล เจ้า ภาษี นาย ซากร ให้ ทราบ ทัก กัน ว่า พระเจ้า
 น้อง ยาเชอ เจ้า ฟ้า กรม ชุน นริศร ราช นุวัตติวงษ์ เสด็จมาตั้ง กระทรวง พระคลัง
 ใหม่ นำ ความ ชื่น กราบ บัง คม ทูล พระ กรุณา ว่า พด ทหาร บก ทหาร เวื่อ
 ร้อง ทุก ชด้วย นาย ซากร ค่า น้ำ จะ เรียก เก็บ เงิน ซากร ค่า น้ำ พด ทหาร

10/2566

เหล่านี้ จะขอรับ พระราชทาน ตรา ฎม คุ่ม ห้าม เช่น ผู้ใหญ่ใน วงษ์ ได้
 เคยรับ พระราชทาน มา พระเจ้า น้อง ยานชอ เจ้าฟ้า กรมขุน นริศรา
 นุวัตติวงษ์ ขอรับ พระราชทานพระ บรม ราชานุญาต เปลี่ยน วิธี พระราชทาน
 ตรา ฎม ใหม่ โดยหาใคร่ยกเหตุว่าแต่เดิมได้ทรง พระกรุณาโปรดเกล้าฯ
 พระราชทาน ตรา ฎม คุ่ม ห้าม กับ หมูไพร่ หลวง ฝ่าย ทหาร พด เรือน นั้น
 โดย หมูไพร่ หลวง เหล่านี้ ได้ผิดเปลี่ยนแปลง เป็น เวร กัน รักษา ราชการ
 ตาม น้ำ ที่ ย่อม มี เวลา ขาด จาก ประกอบ การ หากิน เพื่อ ประโยชน์ บาง
 เมื่อได้รับ พระราชทาน ตรา ฎม นั้นแล้ว ก็เป็น การ คุ่ม พอก กับ เวลา ที่
 เสียไป บาง นั้น แต่ผู้ที่ได้รับ พระราชทาน ตรา ฎม อย่าง เดิม นั้น ถึง
 แม้จะ ออก จากไม่ต้อง เข้า เวร รักษา ราชการ กิด ฤฯ หลบ หนี หลีก เร้น
 ไม่ได้ เข้า มา รับ ราชการ กิด ผู้ นั้น ก็ได้ เข้า ตรา ฎม นั้น ไป คือ คุ่ม ห้าม
 เป็น ประโยชน์ ส่วน พิเศษ อยู่ อีก ได้ ส่วน พวก ที่ได้ มา รับ ราชการ เข้า
 เวร รักษา การ ตาม น้ำ ที่ ถึง แม้ จะ ได้ รับ พระราชทาน ตรา ฎม แล้ว ก็ ตี
 ยัง ไม่ได้ รับ พระราชทาน โดย ตรา ฎม เดิม ออก เป็น ครั้ง เป็น คราว กิด
 ย่อม ได้ รับ ผล ไม่ เด่ม อกัน แต่ เป็น ส่วน ที่ ไม่ ตรง กับ ผู้ นั้น ๆ จะ ได้ รับ
 พระราชทาน ประโยชน์ ตาม เวลา ที่ ต้อง มา รับ ราชการ

จึง มี พระ บรม ราชโอง การ ดำ รัส เห็น อ เกล้าฯ สั่ง ว่า ตั้ง แต่
 รัตน โกลี นทร ศก ๑๓๖ เป็น ต้น ไป ทรง พระกรุณา โปรด เกล้าฯ ให้ แก่
 วิชา พระราชทาน ตรา ฎม ไพร่ หลวง ฝ่าย ทหาร พด เรือน ใหม่ คือ ให้ เจ้า
 กระหวง ยืน หาง ว่าว เบิก ตรา ฎม ต่อ กระ หวอง พระ คตัง มหา สัม บต

ไปแจกกับหมู่ไพร่พลวงที่เข้าเฝ้ารับราชการ รักษาหน้าที่ปิตุเศวต
 ทุกปีไป แต่ตราภุมนี้คุ้มได้ชั่วปีเดียว แต่คุ้มได้ไม่ว่าภาษีอากรสิ่งใด
 เมื่อผู้ใดได้รับพระราชทานตราภุมไปแล้ว จะเสียแทนเงินภาษีอากร
 ฤๅค่านาสิ่งใดที่ตนได้กระทำก็เสียได้ทั้งสิ้น เท่าจำนวนเงินในตรา
 ภุมนั้น เมื่อเจ้าพนักงานฤๅเจ้าภาษีนายอากรใดเห็นตราภุมนี้ ซึ่ง
 ผู้คนนำมาขอคุ้มเงินอากรรายใด ก็ให้เจ้าพนักงานฤๅเจ้าภาษีนาย
 อากรรายนั้น หักเงินค่าอากรให้ผู้นั้นเท่าราคาในตราภุม แล้วยึด
 ตราภุมนั้นไว้ นำตราภุมมาขึ้นส่งยังกระทรวงพระคลังมหาสมบัติ
 แทนเงินค่าภาษีอากรที่ได้กระทำนั้น เหมือนตัวเงิน ส่วนตราภุมเดิม
 ซึ่งหมู่ไพร่พลวงฝ่ายทหารพลเรือนได้รับพระราชทานไปแต่ก่อนแล้ว
 มากน้อยเท่าใด เป็นอันเลิกคุ้มไม่ได้ต่อไปตั้งแต่วันที่ ๑ เมษายน
 วันโกสสินทร ศก ๑๑๖ ผู้ใดจะนำตราภุมเดิมมาขอคุ้มห้ามเงินภาษี
 อากรอย่างเดิม ก็อย่าให้เจ้าพนักงานฤๅเจ้าภาษีนายอากร รับหัก
 เงินอากรให้

ประกาศมา ณวันที่ ๒๕ กุมภาพันธ์ วันโกสสินทร ศก ๑๑๕ เป็น
 วันที่ ๑๐๓๓๗ ในรัชกาลปัตยุบันนี้

ประกาศ

สำหรับ สนาม สถิตยฺยติธรรม
จะกำหนด โทษผู้แพ่ คดี มี โทษ หลวง

มีพระบรมราชโองการ ใน พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาจุฬาลงกรณ์ พระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ให้ประกาศ ทราบทั่วกัน ว่า แต่ก่อนได้ทรง พระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทาน พระบรมราชานุญาตให้ศาลหัวเมือง ซึ่ง ข้าราชการ พิเศษ ได้จัดตั้งขึ้น มีอำนาจที่จะพิพากษา กำหนดโทษ ใน คดี มีโทษ หลวง ทั้งปวง เทียบตาม บทพระอัยการ ที่ได้ทรง พระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้มี กำหนดไว้ ความแจ้ง อยู่ใน ประกาศ ลงวันที่ ๒๓ เดือน ตุลาคม รัตนโกสินทร ศก ๑๓๕ นั้น แล้ว แต่ บัดนี้ ทรง พระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทาน พระบรมราชานุญาต ให้ศาลใน สนาม สถิตยฺยติธรรม ใน กรุง เทพฯ มีอำนาจที่จะพิพากษา กำหนดโทษ เทียบด้วย บทพระอัยการ ใน คดี มีโทษ หลวง ทั้งปวง เหมือน กับที่ได้ พระราชทาน พระบรมราชานุญาต แก่ ศาลหัวเมือง มาแล้ว นั้น ทุก ประการ

ประกาศ มา ณ วันที่ ๑๐ เดือน มีนาคม รัตนโกสินทร ศก ๑๓๕ เป็นวันที่ ๓๐๓๔๗ ใน รัชกาล บัณฑิตย บัณฑิต

มี พระบรม ราชโองการ ดำหรัสเห็นอ เกด่า ๆ ให้ ประกาศให้ทราบ
ทั่วกัน ว่า

ด้วย ทรง พระราชดำริให้ ถึง การ ที่ จะ เด็ดจ พระราชดำเนินไป ประ
พาศไน ทวีป ยุโรป อัน เปน สมัย ที่ จะ ไม่ ได้ ประทับ อยู่ใน พระ ราชอาณา
จักร ช้า นาน ชยู่ ก็ ประกาศว่า เปน การ จำเป็น จะ ต้อง จัก การ ให้ มี ผู้
สำเร็จ ราช การ แผ่นดิน ต่าง พระองค์ ใจ ทั้ง ให้ มี อำนาจ คราว หนึ่ง เพื่อ
ที่ จะ ได้ บัญญัติ ข้อ บังคับ บัญชา สำหรับ การ ทั้ง ปวง ทั่วไป แต่ เพื่อ จะ
ได้ กระจ่าง การ ทั้ง หลาย อัน เปน พระราชกิจ ของ พระเจ้าแผ่นดิน จะ พึง
ได้ ทรง กระจ่าง ทำ สำหรับ การ บังครอง รักษา พระราช อาณาจักร ให้ ชยู่
เย็น เปน ผาสุกสืบไป นั้น จึง ได้ ทรง พระกรุณา โปรดเกล้าฯ ให้ ตราพระราช
บัญญัติไว้ ดัง ต่อไปนี้

มาตรา ๑ พระราช บัญญัตินี้ ให้ เรียกว่า พระราชกำหนด ผู้สำเร็จ
ราชการ แผ่นดิน รัตนโกสินทร ศก ๓๑๕

มาตรา ๒ ใน ระหว่าง เวลา ที่ ไม่ ได้ เด็ดจ ประทับ ชยู่ ใน กรุง สยาม นี้
ให้ สมเด็จพระ นางเจ้า เสวยภา มงคล ศรี พระ บรม ราชินีนาถ อัน เปน
พระราช ชนนี้ แห่ง สมเด็จพระ บรมโอรสาธิราช มกุฎราช กุมาร นั้น
เป้น ผู้สำเร็จ ราชการ แผ่นดิน ต่าง พระองค์ กับ ทั้ง ให้ มี ที่ ประชุม อัน
หนึ่ง เป้น ที่ ปฤกษา ด้วย

มาตรา ๓ ที่ ประชุม อัน เป้น ที่ ปฤกษา ของ ผู้สำเร็จ ราชการ แผ่นดิน นั้น

ให้ มัจฉานพ ผู้เป็นที่ ปฤกษา ดังมีนาม คอไปนี้ คือ สัมเด็จพระเจ้า
 น้อง ยาเธอ เจ้าฟ้าจุฑาธุชธราดัย กรม พระจตุร พรดิพงษ์ ๑ สัมเด็จพระ
 พระเจ้า น้อง ยาเธอ เจ้าฟ้าภาณุรังษีสว่างวงศ์ กรม พระภาณุพันธุวงศ์
 อร เดช ๑ พระเจ้า น้อง ยาเธอ กรม หาดวง เทววงษ์ ๑ ไร่ประการ ๑
 พระเจ้า น้อง ยาเธอ กรม หมื่น คาง ราชานุภาพ ๑ แดเจ้า พระยา อภัย
 ราชามา นุกตกิจ ๑ รวม ๕ ด้วยกัน

มาตรา ๔ ถ้า แม้วา จะ มี เหตุ อันใด อัน หนึ่ง ซึ่ง สัมเด็จพระนางเจ้า
 พระบรม ราชินีนาถ ซึ่ง ดำเนิน ราชการ แผ่นดิน ต่าง พระองค์ จะ ทรง ประ
 กอบ พระราช กิจไปไม่ได้แล้ว ก็ให้ รับ กราบ บังคม ทูล พระ กรุณา
 เหตุ การ อัน นั้น ไปให้ ทราบ ใต้ ฝ่า ถอง ชูดี พระบาท โดย ทาง ที่ จะ มี ออก
 ไปได้ อย่าง เร็ว ที่ สุด แด้ว ให้ สม ญะ ยิ่ง ใหญ่ ให้ ผู้เป็นที่ ปฤกษา ของ ผู้
 ดำเนิน ราชการ แผ่นดิน นั้น กระทำ การ อัน เป็น น้ำ ที่ ของ ผู้ดำเนิน
 ราชการ แผ่นดิน ไป จน กว่า จะ ได้ มี พระ บรม ราช โอง การ โปรดเกล้าฯ
 ให้ เป็น อย่าง ขึ้นไป

มาตรา ๕ ถ้า มี เหตุ ชั่วครุ ภัย พยาธิภัย ฤา เหตุ อื่น ๆ อันใด ที่
 กระทำให้ ผู้เป็นที่ ปฤกษา ของ ผู้ดำเนิน ราชการ แผ่นดิน อัน ก่อตัว มา
 แด้ว นั้น มา กระทำ การ ตาม น้ำ ที่ ไม่ได้แล้ว เมื่อ เหตุ นั้น ไม่ เป็น การ
 อัน ควร ที่ จะ รับ รื้อนไป ก็ให้ สัมเด็จพระนางเจ้า พระบรม ราชินีนาถ
 ซึ่ง ดำเนิน ราชการ แผ่นดิน ต่าง พระองค์ ทรง นำ ความ กราบ บังคม ทูล
 พระกรุณาไป ตาม เหตุ ที่ เกิด ขึ้นนั้น ให้ ทราบ ใต้ ฝ่า ถอง ชูดี พระบาท

แต่ คอย รับ พระ ราชทาน พระ บรม ราโช วาท ดับไป แต่ โน ระหว่าง ดมยนี้
 ก็ ให้ ผู้ เป็น ที่ ปกฤษา ซึ่ง ยัง เหนือ อยู่ อีก นั้น ประชุม กัน กระทำ การ ของ
 ที่ ประชุม ต่อไป ถ้า เหตุ นั้น เป็น การ อัน ควร ที่ จะ รับ รสน แลว ก็ ให้
 ดมเด็จ พระ นาง เจ้า พระ บรม ราชนี นารต ซึ่ง ดำ รั้ง ราชการ แผ่นดิน
 ต่าง พระ องค์ ทรง คง คง ผู้ ซึ่ง ดมควร ให้ เป็น ที่ ปกฤษา ใน ตำแหน่ง
 ที่ ว่าง นั้น ได้ คราว นั้น แต่ ให้ กราบ บังคม ทูล พระ กรุณา ไป เพื่อ
 ที่ จะ ได้ รับ พระ ราช ทาน พระ บรม ราช วิมลจนิย ใน ตำแหน่ง นั้น เป็น อัน
 เด็จ ขาด ดับไป

มาตรา ๖ ให้ ดมเด็จ พระ นาง เจ้า พระ บรม ราชนี นารต ซึ่ง ดำ รั้ง
 ราชการ แผ่นดิน ต่าง พระ องค์ ทรง ประกอบ การ ทั้ง ปวง อัน เป็น พระ ราชกิจ
 แล พระ ราช อำนาจ ของ พระ เจ้า แผ่นดิน นั้น พร้อม ด้วย ที่ ประชุม จน กว่า จะ
 ได้ เสด็จ พระ ราช ดำเนิน กลับ บ้าน มา ยัง พระ มหานคร ฤๅ จน ถึง เวลา ขณะ
 ใด ๆ ที่ จะ ได้ พระ ราช ทาน พระ บรม ราช วิมลจนิย เป็น กำหนด อย่าง อัน
 จาก ที่ ว่า ไฉน แต่ การ ที่ ทรง กระทำ นั้น ต้อง ให้ อยู่ใน ข้อ ที่ กำหนด ได้
 หาย มาตรา นี้ ด้วย

เพราะ ฉนั้น บรรดา พระ ราช บัญญัติ พระ ราช กำหนด กฎหมาย ข้อ
 บังคับ ทั้ง หลาย ที่ ดี การ ถอด ถอน ฤๅ การ แต่ง ตั้ง ยศ ตำแหน่ง ใน ราช
 การ ที่ ดี คำสั่ง ที่ จะ ให้ จัด การ ไป ตาม คำ คัด สั้น ฤๅ ให้ งัด คำ คัด สั้น
 ของ คำ ตัด ที่ ดี ของ กระ ทรวง ต่าง ๆ ก็ ดี การ ยก โทษ ผู้ กระ ทำ ผิด ก็ ดี
 แล เมื่อ ว่า ทวี ไป สรรพ การ อัน ใด ๆ ที่ เป็น ราชการ แผ่นดิน ที่ ดมเด็จ

พระนางเจ้า พระบรมราชินีนาถ ซึ่งสำเร็จราชการแผ่นดินต่างพระองค์
 ได้ทรงถ่ายพระราชหัตถ์เดชา แต่ประทับพระราชตัญจกรไว้ ก็ให้ใช้
 ได้เดมือ เหมือนกับที่ได้มีพระราชหัตถ์เดชา แต่ประทับพระราช
 ตัญจกรแล้ว เหมือนกัน แต่การอันนั้นให้เป็นไปตามข้อที่กำหนดต่อไป
 ไปนี้ คือ

ข้อ ๑ การที่กระทำนั้น ต้องไม่เป็นที่ขัดขวางฤทธิต่อ การรักษา
 พระบรมเดชา นุภาพ แต่พระราชธรรมประเพณีให้ดำรงคงอยู่ก็คิด
 การรักษาแผ่นดินให้ดำรงคง เปน ยศรภาพตามนั้น คง เป็นอันหนึ่งอัน
 เดียวอยู่ก็ดี กับทั้งการที่กระทำให้เต็มตาม ข้อความ ที่ทรงสัญญา
 ได้มีสัญญาไว้แล้วนั้นด้วย

ข้อ ๒ การที่กระทำนั้น ขอให้เป็นที่สำเร็จไปก่อน ปฤกษาหา
 ที่ประชุมของผู้สำเร็จราชการแผ่นดิน แต่ไม่มีข้อผู้แทนที่ ปฤกษา
 เปนผู้รับสั่ง แทนที่ประชุม ๓ กับข้อ เสนาบดี เปนผู้รับสั่ง ๓ รวม ๕
 มาตรา ๗ ให้พระเจ้าลูกยาเธอ พระองค์เจ้า ประวิตร วัฒนโมตม
 เปนราชเดชา นุการใน สัมเด็จพระนางเจ้า พระบรมราชินีนาถซึ่ง
 สำเร็จราชการแผ่นดิน แต่ เปนเดชา นุการใน ที่ประชุมผู้แทนที่ ปฤกษา
 ของผู้สำเร็จราชการแผ่นดินด้วย

เมื่อมีเหตุแก่ราชเดชา นุการ โดยมรณภย พยาธิภย ฤทธิอื่น ๆ
 ซึ่งไม่ให้กระทำกร ตามหน้าที่ได้แล้ว ให้ สัมเด็จพระนางเจ้า พระบรม

ราชันนารถ ซึ่ง ดำรง ราชการ แผ่นดิน ต่าง พระองค์ ทรง ตั้ง แต่ง ผู้ อื่น
เป็น ราช เสนา นุการ ของ พระองค์ แต่ ของ ที่ ประชุม ที่ ปฤกษา นั้น ด้วย

มาตรา ๘ ให้ ที่ ปฤกษา ของ ผู้ ดำรง ราชการ แผ่นดิน ประชุม
กัน อย่าง น้อย ที่ สุด อาทิตย์ ละ ครั้ง หนึ่ง วัน เวลา และ ที่ อื่น ได้ กำหนด ได้
กับ อีก ทั้ง ให้ ชุมนุม กัน เนื่อง ๆ ตาม การ ที่ ปรากฏ ว่า จำ เป็น เพื่อ จะ ได้
ให้ ราชการ แผ่นดิน ดำรง ไป โดย ราบรื่น ด้วย ก่อน เวลา เสด็จ พระราช
ดำเนิน จาก พระ มหานคร นั้น ให้ มี การ ประชุม สโมสร ดินนิบาต

เพื่อ สัมเด็จ พระนาง เจ้า พระ บรม ราชัน นารถ ซึ่ง ดำรง ราชการ
แผ่นดิน ต่าง พระองค์ ทรง กระทำ สั่ง จา ชีษฐาน กับ ทั้ง ผู้ เป็น ที่ ปฤกษา
ต้อง กระทำ สัตย์ ถ่าบาศ ใน การ ที่ รับ ตำแหน่ง นั้น ๆ ด้วย แต่ ใน การ
ชุมนุม ครั้ง แรก ของ ผู้ ดำรง ราชการ แผ่นดิน นั้น ให้ ที่ ประชุม ปฤกษา
กัน ด้วย เรื่อง อื่นใด เวลาใด และ ที่ แห่งใด อื่น จะ ควร เป็น กำหนด สำหรับ
การ ชุมนุม อาทิตย์ ละ ครั้ง เป็น ธรรมเนียม นั้น แต่ ต้อง ให้ เป็น กำหนด
อัน สัมเด็จ พระ นาง เจ้า พระ บรม ราชัน นารถ ซึ่ง ดำรง ราชการ แผ่นดิน
ต่าง พระองค์ พระ ราชทาน พระ ราชานุญาต แล้ว ให้ ชุมนุม กัน ตาม
กำหนด นั้น ต่อ ไป จนกว่า จะ ได้ รับ พระ ราชานุญาต ให้ เปลี่ยน จึง เปลี่ยน ได้

การ นัด ประชุม พิเศษ สำหรับ ชุมนุม นอก อัครา นั้น ราช เสนา นุการ
ต้อง มี หมาย นัด ไป ยัง ผู้ เป็น ที่ ปฤกษา ราย ตัว โดย ที่ มี พระราช เสด็จ
ฤา โดย ที่ มี คำ ขอ ของ ผู้ เป็น ที่ ปฤกษา ตั้ง แต่ สอง ชั้น ไป เพื่อ จะ ให้ มี
การ ชุมนุม นั้น

การชุมนุมใน อัครา อาทิตยั ตะ ครัง นั้น ขอให้ ต้อง มี หมายนัดไป เดย
 มาตรา ๘ ให้ ส้มเต๋จ พระนาง เจ้า พระ บรม ราชนันวารถ ซึ่ง สำเร็จ
 ราชการแผ่นดินต่างพระองค์ ทรง เป็นประธานในที่ชุมนุม ผู้เป็น ที่ ปฤกษา
 นั้น เนื่อง ๆ ตาม ที่ จะ ทรง เห็น สัมควร แต่ เป็น การ สัดวก แก่ พระองค์
 แต่ เมื่อ ส้มเต๋จ พระ นาง เจ้า ไม่ได้ ประทับ อยู่ใน ที่ ชุมนุม แล้ว จะ
 โปรดเกล้าฯ มี าย พระราช หัตถ์ เสดา ให้ ที่ ปฤกษาผู้ใด เป็นประธาน
 ก็ได้ ถ้า ได้ ไม่ได้ มี พระราช เสดานให้ ผู้ใด เป็น ประธาน แล้ว ก็ ให้ ที่
 ปฤกษาผู้ มียศ ช้อยู่ ช่าง นำ ก่อน นั้น เป็น ประธาน

มาตรา ๑๐ บรรดา เรื่องการทงปวง ที่ได้ กล่าว ขึ้น เพื่อ ปฤกษาหา ถ้า
 ได้ ตอบบัน ใน ที่ ชุมนุม นั้น ให้ เป็น อันวินิจชัย ตก ลง กัน โดย ความ เห็น ที่ เห็น
 มาก ตัว กว่ากัน ถ้า เรื่องใด ที่ มีความ เห็น เป็น อัน กิ่ง กัน ช้อยู่
 ฝ่าย แล้ว ให้ ส้มเต๋จ พระ นาง เจ้า ถ้า ผู้ใด เป็น ประธาน ใน การ ชุมนุม นั้น
 คัดสิน อย่างใด ก็ ให้ เป็น อัน ตก ลง อย่าง นั้น

มาตรา ๑๑ ที่ ประชุมที่ ปฤกษา ของ ผู้สำเร็จ ราชการ แผ่นดิน จะ
 ทำ ข้อ บังคับ บัญชาไว้ สำหรับ การ ชุมนุม นั้น เมื่อใด ๆ ก็ได้ แต่ ข้อ
 บังคับ บัญชา เช่น ว่านี้ ต้องไม่ให้ เป็น ที่ ขัด ขัน ส่อ พระราช บัญญัติ
 ถ้า พระราช บัญญัติ พระบรม ราโช วาทอื่น ๆ ที่ได้ มี พระราช หัตถ์ เสดา
 แต่ ประทับ พระราช ตัญจรไว้ แล้ว

มาตรา ๑๒ ผู้เป็น ที่ ปฤกษานั้น จะ ขอ หา ถ้า ได้ ตอบบัน ใน ที่
 ชุมนุม ด้วย ราชการ เรื่องใด ๆ ก็ได้ แต่ ถ้า เป็น เรื่อง ที่มี ประสงค์

ถ้ามีผล เป็น การ อัน จะ ต้อง ใช้ จ่าย พระราช ทรัพย์ แต่ ส่วนใด ๆ แล้ว ต้อง เป็น การ ที่ มี พระราช เสด็จ ให้ ปรึกษา ฤๅ โปรดเกล้าฯ ให้ ผู้ใด นำ ข้อ ความ มา กล่าว ปรึกษา ผู้ นั้น จึง จะ ขอ ปรึกษา หา ฤๅ โน เรื่อง นั้น ได้

มาตรา ๑๓ ให้ มี จุดหมาย เหตุ การ ประชุม ที่ ปรึกษา ของ ผู้ ดำ รั้ง ราชการ แผ่นดิน ที่ใด กระทำ การ ทั้ง ปวง นั้น ให้ เสมอ แต่ เมื่อ ชุมนุม กัน คราวใด ให้ อ่าน จุดหมาย เหตุ ที่ ชุมนุม ครั้ง ก่อน คราว นั้น แล้ว นั้น ยื่น ขัน ข้อ ความ เดิม ไว้ ฤๅ แก้ไข ข้อ ความ เสีย ใหม่ ตาม ที่ เห็น สมควร แล้ว จึง ให้ กระทำ การ อื่น ๆ ต่อไป ถ้า เนา จุดหมาย เหตุ ของ การ ชุมนุม ที่ ล่วงไป ขันใด คง รูป อยู่ ตาม เดิม ฤๅ ได้ แก้ไข ใน ที่ ประชุม ขัน ต่อ เมือง กัน มา แล้ว ให้ ราช เสด็จ นุการ ตั้ง ตาม ออกไป ทูล เกล้า ทูล กระ หม่อม ถวาย ทุก ๆ บัณฑิต โดย ทาง ที่ จะ ส่ง ไป ปราบ จาก อันตราย ได้ อย่าง ดี ที่ สุด ไม่ จำ เพาะ ว่า เป็น เวลา จะ เสด็จ พระราช ดำเนิน ประพาศ อยู่ ณ แห่งใด ๆ ก็ ให้ ส่ง ไป เสมอ

มาตรา ๑๔ สมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ ซึ่ง ดำ รั้ง ราชการ แผ่นดิน ต่าง พระองค์ ทรง ตั้ง ตำแหน่ง สมณศักดิ์ แด่ เสด็จ บัด ข้า ท้องใหญ่ ผู้ว่า ราชการ ใน หัว เมือง ทั้ง ปวง ผู้ พยาษา ละคร ฤๅ การ แด่ ข้า ราชการ ตำแหน่ง อื่น ๆ ทั้ง หาด ย เหล่า นี้ เพื่อ ที่ จะ ให้ หมก อยู่ เดิม ตำแหน่ง ใน ราชการ ตาม ข้อ ความ ที่ กล่าว ไว้ ใน มาตรา ๖ แล้ว

มาตรา ๑๕ สมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ ซึ่ง ดำ รั้ง ราชการ แผ่นดิน ต่าง พระองค์ เมื่อ ทรง เห็น เหตุ พอดี สมควร แก่ การ ปราบ ฏ

ข้อความใด ๆ ซึ่งจัด การให้เบง ที่ ตก ลง เรียบ ร้อย กันไม่ได้ ใน
 ระหว่าง เสนาบดี ฤๅ กระ ทรวง ต่าง ๆ ก็ดี ศาสดต่าง ๆ ก็ดี กรม ต่าง ๆ
 กรมใด ก็ดี ให้ นำ ข้อ ความ นั้น ๆ ขึ้น กราบ บังคม กูธ ส้ม เต็ม พระนาง เจ้า
 พระบรมราชินีนาถ ซึ่ง ดำ เริ่จ ราช การ แผ่นดิน ต่าง พระองค์ ทรง พร
 ราช วินิจฉัย โดยมี พระราช เสาว นั้น ใน ที่ ประ ชุม เสนาบดี ฤๅ ใน ที่ ประ ชุม
 ที่ ปลุก ษา ของ ผู้ ดำ เริ่จ ราช การ แผ่นดิน ฤๅ ใน ที่ ประ ชุม ทั้ง สอง นี้ พร้อ ม
 กัน ตาม แด่ จะ ส้ม คว ร แก่ การ อัน นั้น

มาตรา ๑๗ ให้ เบ่ สย น แก่ ข้อ ความ ใน มาตรา ๗ แห่ง พระราช
 บัญญัติ รัฐมนตรี รัตนโกสินทร ศก ๑๓๓ นั้น ตั้ง นี้ ว่า ห้าม ไม่ ให้
 คำ ปลุก ษา ที่ ตก ลง ใน รัฐมนตรี สัก แด่ แต่ ยะ ไม่ ได้ วั บ พระราช ทาน
 พระบรม ราชา นุญาต นั้น เป น อัน ใช้ ได้ ใน เวลา ที่ ไม่ ได้ เสด็จ ประทับ
 อยู่ ใน พระราช อาณาจักร เว้น แต่ ที่ ส้ม เต็ม พระนาง เจ้า พระ บรม
 ราชินีนาถ ซึ่ง ดำ เริ่จ ราช การ แผ่นดิน ต่าง พระองค์ จะ ได้ ทรง พระราช
 หัตถ์ เสดา แด่ ประทับ พระราช ตัญ จกร เป น สำ คัญ ไฉ่ กับ ทั้ง มี นาม
 ผู้ เป น ที่ ปลุก ษา ๑ เสนาบดี ๑ รวม ๒ เป น ผู้ รับ พระราช เสาว นั้น ด้วย
 ทั้ง กล่าว ไว้ ใน มาตรา ๖ นั้น แด่ จัง ให้ ใช้ ได้

มาตรา ๑๘ ที่ ประ ชุม เสนาบดี นั้น เมื่อ ชุ น นุ ม กัน เป น การ พิเศษ
 ฤๅ เป น การ ตาม ขร ม เนียม ก็ดี ส้ม เต็ม พระนาง เจ้า พระบรมราชินีนาถ
 ซึ่ง ดำ เริ่จ ราช การ แผ่นดิน ต่าง พระองค์ ต้อง ทรง ประทับ เป น ประชาน

ในการที่จะปกครองวิจิตรนิรมล เรื่อง การ อัน เป็น ประโยชน์ สำคัญ ของ
แผ่นดิน แต่เมื่อ สัมเด็จพระนางเจ้า ไม่ได้ประทับ อยู่ใน ที่ ชุ่ม นุ่ม
แล้ว ให้ เสด็จมาตั้ง ผู้หนึ่ง ซึ่งได้ เสด็จออก เสนอ ใน ที่ ชุ่ม นุ่ม คราว นั้น เป็น ประธาน
ในการที่จะ ปกครองวิจิตรนิรมล การ ที่ไม่ รู้ สำคัญ

ราชเสขานุกรม ฤๅ ผู้แทน ราชเสขานุกรม นั้น ให้ ปรึกษา การ สำหรับ
ที่ ประชุม เสด็จมาตั้ง ด้วย แล ข้อ ความใน พระราช บัญญัติ นี้ ที่ ว่า ด้วย การ
นัดหมาย แล การ จัดหมาย เหตุ ของ ที่ ประชุม ผู้เป็น ที่ ปกครอง ของ ผู้
สำเร็จ ราชการ แผ่นดิน นั้น ให้ ใช้ ได้ ใน ที่ ประชุม เสด็จมาตั้ง เหมือน กัน

มาตรา ๑๘ ให้ สัมเด็จพระนางเจ้า พระบรมราชินีนาถ ซึ่งสำเร็จ
ราชการ แผ่นดิน ต่าง พระองค์ ทรง รับ เรื่อง ราว ฎีกา จาก ราชฎีกา โดย
เนื่อง ๆ ดังเช่น ได้ ทรง พระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ รับ อยู่ เสมอ เมื่อ
สัมเด็จพระนางเจ้า จะ เสด็จ ออก ทรง รับ เอง ไม่ได้ จะ โปรดเกล้าฯ ให้
ราชเสขานุกรม ฤๅ เสด็จมาตั้ง กระ ทรวง ยุติธรรม รับ มา ทูลเกล้าฯ ถวาย
ก็ได้ แล้ว จะ ได้ มี พระราชเสาวนีย์ ให้ ชำระ ฤๅ ได้ ส่วน ข้อ ความใน ฎีกา นั้น
ณ ศาลใด ๆ ฤๅ ณ กรมการ กองใด ๆ ที่ จะ ทรง ตั้ง ขึ้น ตาม ข้อ ความ
ที่ กล่าวไว้ ใน มาตรา ๖ แล้ว ก็ได้ ตาม ควร

มาตรา ๒๐ ให้ เจ้ากระทรวง ทบวง การ มี หมาย ประกาศ แก่ ข้า
ทูลฉลอง ข้าราชการผู้ใหญ่ผู้น้อย ฝ่าย ทหาร พลเรือน ใน กรุง แด หัว
เมือง บัณฑิต ฝ่าย เห็นข้อ ให้ บ้าง ร้อง แก่ อาณา ประชากร ฎีกา ผู้ที่ได้
พึง พำนัก พระราชเสาวนีย์ ให้ ทราบ ทั้ง กัน ตลอด พระราช อาณา เขต

ให้ ประพฤติ แต่ กระทำ ตาม พระราช คำหนด นี้ ให้ ชื่อ พัง กระทำ ตาม แล
 ช่วย อุดหนุน การ ทังปวง ที่ สมเด็จ พระ นาง เจ้า พระบรม ราชนัน นารถ
 ซึ่ง ดำริ ราชการ แผ่น ดิน ต่าง พระองค์ มี พระราช เสด็จ ให้ ผู้หนึ่ง ผู้ใด
 ไป กระทำ การ นั้น ตั้งแต่ เวลา ที่ได้ เสด็จ พระราช ดำเนิน ออก นอก
 พระนคร คราบ เท่าถึง เวลา เสด็จ พระราช ดำเนิน กลับ คืน ยัง พระ นคร
 ฤฯจน เวลา ที่ได้ ทรง พระราช วินิจฉัย ให้ กำหนด สืบไป ภาย หน้า นั้น
 ทุก ประการ เทอญ

(พระบรม นามาภิไธย)

จุฬาลงกรณ์ ป, ร,

ประกาศ

ในการ จะเสด็จพระราชดำเนิน

ประพาศ ณ ประเทศยุโรป

มี พระบรม ราชนัน นารถ การ โปรดเกล้า ฯ ให้ ประกาศ แก่ พระบรมวงษา
 นุรักษ์ เสนาบดี รัฐมนตรี แล ข้าราชการ ผู้ใหญ่ ผู้น้อย ให้ ทราบ ว่า
 จะ เสด็จ พระราช ดำเนิน ประพาศ ใน ประเทศ ยุโรป ครั้ง นี้ ทรง
 พระราช วิทิต ด้วย ราชการ ทังปวง กลัฯ ว่า บาง เรื่อง บางราย แล บางกระ
 ทา ทรง จะ เป็น ที่ ขัด ข้อง แล เลื่อม ทราบไป ฤฯ การ บาง อย่าง ซึ่ง จะ
 ได้ กิด จิต ใจ ใน กระทรวง นั้น ๆ ให้ เป็น การ เจริญ ยิ่ง ขึ้น กว่าแต่ก่อน

แต่จะคิดเห็นว่าเป็นเวลาเสด็จพระราชดำเนินไม่อยู่ ควรจะร้องขอการ
ที่จะจัดให้มีไว้ ต่อ สักดิ์ พระราชทานเงิน ถัดมาจึงค่อยเก็บค้อยจัด จึง
ทรง พระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทาน กระแส พระบรมราช ประสงค์
มาให้ทราบ ว่า

๑ ขอให้เจ้ากระทรวง ทบวง มี ความ อุตสาห กังใจ อดทน พระเดช
พระคุณ ตรวจตราราชการในกระทรวง ให้ราชการได้ดำเนินไป เสมอ
อย่าให้เป็นที่ เลื่อม ทวาม ถูก ดิตขัด อันใดได้ ถ้า การ ขัดข้อง ประการใด
ก็ให้รีบเร่ง นำ ข้อความ ขึ้น กราบ บังคม ทูล ส้มเต๋จ พระ นาง เจ้า พระ
อรรควาช เทว ซึ่ง จะได้ ทรง ดำรง ตำแหน่ง ส้มเต๋จ พระบรม ราชนิพนธ์
ผู้สำเร็จ ราชการ ต่าง พระองค์ จะได้ ทรง ปรึกษา ด้วยที่ ปรึกษา ผู้สำเร็จ
ราชการ แผ่นดิน แล เสด็จ มา ตี ฎา วินิจฉัย แล บังคับ บัญชา ราชการ นั้น
ให้สำเร็จ ไป ตาม ส้มคอว

๒ เจ้ากระทรวง ผู้ใด ฎา รัฐมนตรี ผู้ใด เห็นว่า พระราชกำหนด
กฎหมาย บทหนึ่ง บทใด ควร แก้ไข เปลี่ยนแปลง ประการใด ฎา จะ ตั้ง
ขึ้นใหม่ ซึ่ง รัฐมนตรี ทบวง มี อื่น มาฯ ตาม พระราช บัญญัติ ตั้ง รัฐมนตรี
ที่จะ ขอให้ ฎา ยานา ได้ นั้น ถ้า ผู้ใด เห็น ควร จะ นำ ข้อ ความ อันใด มา
ปรึกษา ก็ อย่า ให้ คิด เห็น ว่า ไม่ เป็น โอกาส ที่ ส้มคอว จะ กล่าว ขึ้น
ด้วยไม่ได้ สักดิ์ ประทับ อยู่ใน พระนคร เมื่อ เห็น ควร ปรึกษา ก็ ให้ นำ
ข้อ ความ กราบ บังคม ทูล ส้มเต๋จ พระนาง เจ้า ฎา จะ ขอ ปรึกษา ใน รัฐ
มนตรี ฎา ตาม พระราช บัญญัติ ก็ได้ ขอให้ อุดหา ทวี ทรง การ ซึ่ง

คืออันหนึ่ง ซึ่งได้กระทำไว้ ในใตฝ่า ของ รุติ พระบาท โดยความจงรัก
ภักดี อย่างยิ่ง

ประกาศ ณ วันที่ ๑๔ มีนาคม วันพฤหัสบดี ศก ๑๑๕ เป็น
วันที่ ๓๐๓๕๓ ในรัชกาล บัณฑิตย บัณฑิต

กรม หมิ่น ดมมต อมรพันธ์

ราช เสดชา มุการ รับ พระบรม ราช โอง การ

ประกาศ

เงิน ค่า ราชการ

ขุน หมิ่น แด ไพร์ หลวง

สมเด็จพระปรมินทร มหาจุฬาลงกรณ พระ จุฑอม เกด้า เจ้า อยุ่ หัว
มี พระ บรม ราช โอง การ คำรดี เห็น เกด้า ๗ สั่ง ว่า บรรดาไพร์ หลวง ทั้ง
ปวง แด่ เติม มา ถ้า เป็นไพร์ หลวง จ่าย เตือน ไม่มา เข้า เตือน ประจำ
ราช การ ต้อง เสีย เงิน ค่า แรง มา ประจำ รับ ราชการ ปี ละ ๑๒ บาท ส่วน
ไพร์ หลวง ด้วย อัน ต้อง เกณฑ์ สั่ง สั่ง ขกต่าง ๆ ใช้ ราชการ นั้น ถ้าไม่ได้
ของ สั่ง ต้อง ส่ง เงิน ราคา ของ แทน เป็น เงิน ตั้ แด่ ๒ บาท ขึ้น ไป จน ถึง
๑๒ บาท ตาม ชนิด ราคา ของ ซึ่ง ต้อง เกณฑ์ สั่ง นั้น

ทรง พระราช คำริหว่า การ ที่ ใหญ่ ไพร์ หลวง ต่าง ๆ ต้อง เสีย เงิน
ค่า ราชการ ไม่ เสมอ กัน เช่น นี้. วันที่ เดือน ๑๑ เดือน ๑๑๕ เหตุ ว่า ย่อม มี กัถ ถึง ทำ

ศก ๑๑๕

ฟ้า ๑๗๓

มาหากิน ได้ประโยชน์เท่ากัน พวกที่ต้องเสียเงินค่าราชการมาก
ได้เงินไว้เลี้ยงตนน้อย กว่าพวกที่ต้องเสียเงินค่าราชการน้อยสมควร
ที่จะให้ได้รับผลเสมอหน้ากัน เพราะเหตุฉนั้น ตั้งแต่ รัตนโกสินทร

ศก ๑๑๖ ต่อไป บรรดาไพร่หลวงทั้งปวงที่ต้องเสียเงินค่าราชการ
กว่าปีละ ๖ บาทขึ้นไป ให้เก็บเงินค่าราชการแค่เพียงปีละ ๖ บาท

อนึ่ง บรรดาขุนหมื่นทั้งปวง อันต้องเสียเงินค่าราชการ ปีละ ๔ บาท
นั้น ก็เป็นคนมีกำลังแต่โอกาสที่จะทำมาหากินได้ เท่ากับไพร่หลวง
ทั้งปวงเหมือนกัน แต่ต้องเสียเงินค่าราชการเพียงปีละ ๔ บาท

เป็นการได้ประโยชน์มากกว่าหมู่ไพร่หลวง ไม่เสมอหน้ากัน มีสมควร
เพราะฉนั้น ตั้งแต่ รัตนโกสินทร ศก ๑๑๖ นี้ไป บรรดาขุนหมื่นทั้งปวง
อันต้องเสียเงินค่าราชการ ปีละ ๔ บาทนั้น ก็ให้เก็บเงินค่าราชการ
เป็นปีละ ๖ บาทเสมอด้วยไพร่หลวง

ประกาศ มา มาณวันที่ ๒๒ มีนาคม รัตนโกสินทร ศก ๑๑๕ เป็นวัน
ที่ ๑๐๓๕๘ ในรัชกาลปัจจุบันนี้